

HAFTALIK BİLGİLENDİRME RAPORU

09 - 15 EKİM 2023 HAFTASI

İÇİNDEKİLER

09 - 15 EKİM 2023 HAFTASI ÖZEL GÜNLER	2
YÖNETİLEMİYEN EKONOMİNİN RESMİ VERİLERLE ÇÖKÜŞÜ	3
SANAYİYİ GERİLİYOR, İHRAÇTADA KAYIP ARTIYOR VE NİTELİKLİ İSTİHDAM AÇIĞI BÜYÜYOR!	7
YATIRIM, FABRİKA KURMA VE SANAYİ İŞLETMESİ AÇMA GİRİŞİMLERİ SERT BİÇİMDE GERİLİYOR!	8
21 YILDIR YİNELENEN 'YASTIK ALTINDAKİ ALTIN' SENARYOSU YİNE SAHNEDE.	9
DÜŞECEK DEDİKLERİ ENFLASYON YILIN ZİRVESİNE ÇIKTI!	9
ENFLASYON ZİRVEDE, MAAŞ ZAMLARI ERİDİ	11
AKP'NİN TERCİHİ YİNE PATRONLAR OLDU; EŞ, DOST, TARİKATA TEŞVİKLER YAĞDI	13
KKM'DEN ÇIKIŞ SANCILI OLACAK	14
KONUT SATIŞI AYLIK BAZDA YÜZDE 16 AZALDI	14
KREDİ KARTLARINDA LİMİTLER ZORLANIYOR	15
SARAY'IN OFİSLERİ PARA YUTTU	15
SGK'NİN YEDİ AYLIK AÇIĞI 18 YILA BEDEL	16
TÜİK'TE BİLE GENEL DEVLET AÇIĞI 2022 YILINDA 309 MİLYAR 422 MİLYON OLDU	17
AKP İKTİDARINA ÖZEL "İŞ BULMA KURUMU"	17
DANIŞMANLARI BİLE ÇİFT MAAŞLI	18
ERDOĞAN'IN KORUMA MASRAFI DUDAK UÇUKLATIR!	19
IMF'YE GÖÇMEN VE MADENCİLİK TAAHHÜDÜ!	20
İŞÇİ 'KOD'LAMA SOPASI!	20
KAMU KURUMLARI ELEKTRİKSİZ KALDI	21
SİMGE KURUM DAHA BATAĞA SAPLANDI	22
TKİ'DE 40 MİLYON TON KÖMÜR KAYIP	22
MR CİHAZI 3,4 MİLYON TL'YE TAŞINACAK!	23
SAĞLIK SİSTEMİ ALARM VERİYOR	24
COVID'İN YENİ VARYANTI ERİS VE SAĞLIK BAKANININ AÇIKLAMASI	25
1 YILDA 854 MİLYON HEKİM BAŞVURUSU	26
HEKİM GÖÇÜ HIZ KESMİYOR	27
HEMŞİRELERİN BİTMİYEN SORUNLARI VE TALEPLERİ	28
KIDEMLİ VATANDAŞLARIMIZ YAŞLILARIMIZA VEFA BORCUMUZ BÜYÜK	29
ENGELLİLERİN SİYASETE KATILIMLARININ GÜÇLENDİRİLMESİ	29
ROMANLARIN TEMSİLİ	30
ÇOCUKLARIMIZ NEREDE?	30
TÜRKÇE SINIF GEÇME NOTUNUN 70'E ÇIKARILMIŞ AMA BU EĞİTİME YETMEMİŞ	31
TALİBAN İLE TİCARİ İLİŞKİ GELİŞTİRİLİYOR	33
UTANDIRAN BİRİNCİLİK!	34
İNTERNET ÖZGÜRLÜĞÜ KONUSUNDA DA DİPTEYİZ	35
KÜLTÜR VE SANATIN TOPLUMLA BULUŞMASI YİNE ENGELLENDİ!	35
AYM VE AİHM'İN 'HAK İHLALİ, BERAAT, TAHLİYE' KARARLARI YOK SAYILDI!	36
MECLİS, YURTTAŞIN TALEBİNİ GÖRMEDİ	36
DEPREMZEDEYE DEĞİL MİLLETVEKİLLERİNE!	37
DEPREM BÖLGELERİNDEKİ ASBEST TEHLİKESİ	38
AYDIN'IN ALTINI KAZIYORLAR	39
GÖLÜ ÇÖLE ÇEVİREN YANLIŞLAR	40
AVDAN DA YARGI KARARI DİNLENİLMİYOR	41
TARIM ARAZİLERİ ZARAR GÖRECEK	41
RUSYA'NIN BOŞLUĞU ÇİN DOLDURUYOR!	41
İKTİDAR MUHTEMELEN, YİNE YENİDEN MÜLTECİ VE GERİ KABUL PAZARLIĞINA 'EVET' DİYECEK!	42

09 - 15 EKİM 2023 HAFTASI ÖZEL GÜNLER

***9 Ekim Dünya Posta Günü**

***10 Ekim 680 Kerbelâ Olayı:** Muhammed'in torunu İmam Hüseyin, Kerbela'da başı kesilerek öldürüldü.

*10 Ekim 2015 **Ankara saldırısı**: Ankara'da düzenlenen "Emek, Barış, Demokrasi Mitingi"nde, Ankara Garı önündeki 2 ayrı patlamada, 109 kişi öldü, 500'den fazla kişi yaralandı.

*10 Ekim 2005'de Türk şair, romancı, gazeteci, senarist ve eleştirmen **Attilâ İlhan hayatını kaybetti**.

***10 Ekim Dünya Ruh Sağlığı Günü**

***11 Ekim Dünya Kız Çocukları Günü**

*11 Ekim 1922'de TBMM Hükümeti ile İtilaf Devletleri arasında **Mudanya Mütarekesi** imzalandı.

*12 Ekim 1987'de Asker ve Türkiye Cumhuriyeti'nin 6. Cumhurbaşkanı **Fahri Korutürk hayatını kaybetti**..

***13 Ekim 1923 Ankara'nın Başkent oluşu**

***13 Ekim Dünya Afet Azaltma Günü** Doğal afet yoktur, doğal akış vardır. İnsanoğlu o akışa karşı durmaya kalkarsa doğa kendi dengesini bir şekilde korur. Eskilerin dediği gibi "dere yatağına ev yapma sel alır, tepeye ev yapma yel alır" Afetlerin azaltılması için imar afları yerine bilimsel imarlaşma üzerine yoğunlaşmalıdır.

***13 Ekim Dünya Konut Günü** Barınma tüm insanların en temel ihtiyaçları ve sosyal haklarından biridir. Devlet bu noktada barınma ile ilgili vatandaşlarına olanak sağlamalı ve destek olmalıdır. TOKİ son dönem yaptığı uygulamalar ile bu destekten ziyade bir şirket mantığıyla hareket etmekte, yandaş besleme kanallarından bir yenisi olarak hizmet üretmektedir.

***14 Ekim Dünya Standartlar Günü** Hayatın her alanında standartlar oluşturulmalı, bu standartlara uyum için denetimler yapılmalıdır. Standart bir yaşam ve koşullar herkes için bir insan hakkıdır.

*15 Ekim 1927'de Gazi Mustafa Kemal Paşa CHP kurultayında "**Büyük Nutuk**"u okumaya başladı. Nutuk'un okunuşu 6 gün sürdü.

*15 Ekim 1961'de **Uluslararası Af Örgütü Londra'da kuruldu**.

***15 Ekim Dünya El yıkama Günü**

YÖNETİLEMİYEN EKONOMİNİN RESMİ VERİLERLE ÇÖKÜŞÜ

-İmalat sanayi sektörünün kapasite kullanım oranı eylülde bir önceki aya göre 1,2 puan artarak yüzde 77,3'e yükselirken, geçen yılın aynı ayına göre ise 0,1 puan azaldı

-Ağustos sonu itibariyle son bir yıllık dönemde Türkiye 118,3 milyar dolar açık verdi. Bu Türkiye'nin yıllık bazda verdiği en yüksek açığı oluşturuyor. Eğer yıl sonuna kadar böyle devam ederse Türkiye bu yıl 2022 yılındaki 109,5 milyar dolarlık dış ticaret açığı rekorunu kıracak.

-Kıralık dövizle (swap) brüt rezerv yapmaya devam eden Merkez Bankasının, swap borçlarının 3,4 milyar dolar arttığı 15-22 Eylül haftasında brüt rezerv 4 milyar dolar arttı, Eksi durumdaki net rezerv ise 3 milyar dolar artarak azalarak -58,2 milyar dolardan -55,2 milyar dolara çıktı.

-Bankalardaki mevduat 15 - 22 Eylül haftasında 137,4 milyar lira artarak 13,33 trilyon liraya yükselirken, kredi stoku ise 81,8 milyar liralık genişlemeyle 10,59 trilyon lira oldu. Mevduatın krediye dönüşüm oranı da yüzde 79,2'ye geriledi.

-Bankacılık sektörü bu yılın ilk sekiz aylık döneminde net karını geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 39 oranında artırarak 350,6 milyar liraya çıkardı. Sektör geçen yıl aynı dönemde 252,2 milyar lira kar etmişti. Aynı dönemde yıllık enflasyonun yüzde 58,94 civarında olduğu dikkate alındığında sektörün ne kadının reel olarak geçen yıla göre yüzde 12,5 oranında azaldığı hesaplanıyor.

-Tüketici kredisi faiz oranlarının aylık yüzde 5'e yıllık yüzde 60'a yaklaşmasına rağmen bireysel kredi kullanımı artıyor. Özellikle yüksek enflasyon ve geliri harcamasına yetmeyen vatandaşlar kredi kartlarıyla harcayarak borçlanmaya devam ediyor.

-Vatandaşların bireysel kredi borçları ve kredi kartı borç bakiyeleri için bu yıl Ocak- Ağustos döneminde bankalara ödediği faiz, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 82 oranında artarak 204,3 milyar liraya kadar çıktı.

-Bankalar, 15 - 22 Eylül haftasında tüm vadelerdeki TL mevduatın ortalama faizini 1,06 puan daha artarak yüzde 34,57'ye kadar çıkardılar. Üç ay vadeli mevduatın faizi ise yüzde 43'ü buldu.

-1 Ocak- 29 Eylül 2023 tarihleri arasında icra dairelerine gelen yeni dosya sayısı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 59,7 oranında artarak 10 milyon 241 bin oldu.

-Türk-İş eylül ayı için açlık sınırını 13 bin 334 lira, açlık sınırını da 43 bin 433 lira olarak açıkladı. Eylülde açlık sınırı bir önceki aya göre 1,136 lira, yoksulluk sınırı da 3 bin 700 lira arttı.

-Tarım sektörünün gıda ve canlı hayvan ve ihracatının yüzde 5,8 oranında arttığı bu yılın ocak-ağustos döneminde, aynı kalemlerden yaptığı ithalat ise yüzde 25,1 oranında artış kaydetti.

-Özellikle 2022 yılında tarımsal girdi fiyatlarında yaşanan artışlar ile et ve sütte iktidarın piyasaya yaptığı yanlış müdahaleler Türkiye'deki canlı hayvan sayısının azaltılmasına yol açtı.

KAPASİTE KULLANIMI

- İmalat sanayi sektörünün kapasite kullanım oranı eylülde bir önceki aya göre 1,2 puan artarak yüzde 77,3'e yükselirken, geçen yılın aynı ayına göre ise 0,1 puan azaldı.
- Eylülde kapasite kullanımı bir önceki aya göre dayanıksız tüketim mallarında azalırken, diğer tüm mal gruplarında artış kaydetti. En yüksek artış ise 4,8 puanla yatırım malları üretiminde gerçekleşti.
- Geçen yıl eylül ayına göre ise sadece gıda ve içecek sektöründe 0,1 puan artan kapasite kullanımı, yatırım mallarında değişmedi, diğer sektörlerde ise azaldı. En fazla azalış 1,5 puanla dayanıklı tüketim mallarında gözlemlendi.

TÜRKİYE DIŞ TİCARET AÇIĞINDA REKORA GİDİYOR

- Ağustos ayında 8,7 milyar dolarlık dış ticaret açığı veren Türkiye'nin bu yılın ilk sekiz aylık dönemindeki açığı 82,3 milyar dolara kadar yükseldi.
- TÜİK'in verilerine göre bu yıl ocak-ağustos döneminde Türkiye'nin ihracatı geçen yıla göre yüzde 0,4 oranında azalarak 164,8 milyar dolara indi, ithalatı ise yüzde 3,4 oranında azalarak 247,1 milyar dolar oldu.
- Ağustos sonu itibarıyla son bir yıllık dönemde Türkiye 118,3 milyar dolar açık verdi. Bu Türkiye'nin yıllık bazda verdiği en yüksek açığı oluşturuyor. Eğer yıl sonuna kadar böyle devam ederse Türkiye bu yıl 2022 yılındaki 109,5 milyar dolarlık dış ticaret açığı rekorunu kıracak.

MERKEZ BANKASIN NET REZERVİ -55,2 MİLYAR DOLAR

- Kiralık dövizle (swap) brüt rezerv yapmaya devam eden Merkez Bankasının, swap borçlarının 3,4 milyar dolar arttığı 15-22 Eylül haftasında brüt rezerv 4 milyar dolar arttı, Eksi durumdaki net rezerv ise 3 milyar dolar artarak azalarak -58,2 milyar dolardan -55,2 milyar dolara çıktı.
- Söz konusu haftada brüt rezerv 125,5 milyar dolar oldu.
- Brüt rezervin 83,8 milyar doları son haftada 3,8 milyar dolar artan döviz varlıklarından, 41,7 milyar doları ise yine son hafta 237 milyon dolar artan altın varlıklarından oluşuyor.
- Brüt rezervin yüzde 63,1'i yurt içi ve yurt dışından yapılan swap borçlanmalarından oluşuyor.
- 22 Eylül itibarıyla 127,7 milyar dolarlık dış varlığı (döviz ve altın) bulunan Merkez Bankasının bilançosunda (Hazine ye olan borçları da dahil) 111,8 milyar dolarlık; bilanço dışında ise 79,2 milyar dolarlık swap (Katar, BAE, Çin gibi ülkelerin merkez bankalarına ve yerli bankalara) olmak üzere toplam 191 milyar dolarlık yükümlülüğü bulunuyor.
- Kamunun, Merkez Bankasındaki döviz mevduatı yükümlülük olarak kabul edilerek hesaplanan net rezerv (eksi) -63,3 milyar dolar olarak gözüküyor. Bu tanıma göre net rezervde son haftada 3,3 milyar dolarlık artış gözlemlendi.
- Kamunun döviz mevduatı yükümlülük kabul edilmeden hesaplanan net rezerv ise son hafta 3 milyar dolar artarak -55,2 milyar dolara çıktı.

KREDİ- MEVDUAT: KKM AZALIYOR

- Bankalardaki mevduat 15 - 22 Eylül haftasında 137,4 milyar lira artarak 13,33 trilyon liraya yükselirken, kredi stoku ise 81,8 milyar liralık genişlemeyle 10,59 trilyon lira oldu. Mevduatın krediye dönüşüm oranı da yüzde 79,2'ye geriledi.
- Yıl başından bu yana mevduat yüzde 50,4, kredi stoku ise yüzde 39,5 oranında genişledi.

- Kur korumalı mevduatlar 2,1 milyar lira daha azalarak 22 Eylül itibariyle 3 trilyon 304 milyar liraya geriledi.
- **Dolarizasyon Oranları:** Bankalarda döviz cinsinden açılan hesaplar söz konusu haftada 1,1 milyar dolar azalarak 203 milyar dolara indi. Bu kapsamdaki gerçek kişilerin döviz mevduatı 1,2 milyar dolar dolar azalarak 124,3 milyar dolar oldu.
- Yabancı para cinsinden açılan mevduatların toplam mevduata oranı, 22 Eylül itibariyle yüzde 41,1'e indi.
- Gerçek kişilerin mevduatlarındaki dolarizasyon oranı ise yüzde 42,7 oldu.
- İstatistiklerde TL olarak gösterilen ancak dövize endeksli olan (son haftalarda fiilen yaşandığı gibi çözüldüğünde dövize giden) KKM'ler de döviz mevduatı sayılarak hesaplanan gerçek dolarizasyon oranı ise 65,9'a indi. Diğer bir ifadeyle gerçek dolarizasyon oranı yüksek kalmaya devam ediyor.
- **Kredi Stoku:** Kredi stoku ise aynı haftada 81,8 milyar lira artarak 10,59 trilyon lira oldu. TL cinsinden kredilerin 50 milyar lira arttığı 15-22 Eylül haftasında döviz kredileri ise 356 milyon dolar büyüdü.
- Bankaların vadesinde tahsil edemediği için icra takibine aldığı krediler ise 170,1 milyar liraya geriledi.

BANKALARDAN SEKİZ AYDA 351 MİLYAR LİRA KAR

- Bankacılık sektörü bu yılın ilk sekiz aylık döneminde net karını geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 39 oranında artırarak 350,6 milyar liraya çıkardı. Sektör geçen yıl aynı dönemde 252,2 milyar lira kar etmişti. Aynı dönemde yıllık enflasyonun yüzde 58,94 civarında olduğu dikkate alındığında sektörün ne kadının reel olarak geçen yıla göre yüzde 12,5 oranında azaldığı hesaplanıyor.
- Sektörün karının reel olarak azalması iktidarın faiz indirimi ve KKM gibi uygulamaları sayesinde bankacılık sektörünün 2022 yılında net karını yüzde 370 gibi oldukça yüksek bir oranda artırmaları nedeniyle oluşan yüksek baz etkisinden kaynaklanıyor.
- Bu dönemde kamu bankalarının karı geçen yıla göre yüzde 22,8 oranında artarak 82,8 milyar lira, özel bankaların karı ise yüzde 44,9 oranında artarak 267,8 milyar lira oldu.
- Bankacılık sektörünün toplam aktifleri son bir yılda yüzde 60,1, toplam özkaynakları ise yüzde 62,6 oranında arttı. Aynı dönemdeki enflasyon dikkate alındığında, sektörde yüzde 0,7 gibi çok düşük bir reel büyüme yaşandığı gözleniyor.

KOBİ'LERİN BANKALARA BORCU 3 TRİLYONA ULAŞTI

- Küçük ve orta boy işletmelerin (KOBİ) bankacılık sektörüne olan kredi borçları bu ağustosta 95,3 milyar lira daha artarak 2 trilyon 964 milyar liraya kadar yükseldi.
- KOBİ'lerin bankalara olan kredi borçlarında yılbaşından bu yana ise yüzde 42 oranında (876 milyar lira) artış kaydedildi.
- KOBİ kredilerinin 52,6 milyar liralık kısmını zamanında ödenmediği için bankalar tarafından takibe alınmış ve henüz varlık yönetim şirketlerine satılmamış krediler oluşturuyor.

TARIM SEKTÖRÜNÜN BANKALARA BORCU 500 MİLYAR LİRAYA ULAŞTI

- Tarım sektörünün büyük bölümü kamu bankalarına olan borçları ağustosta 11,2 milyar lira daha artarak 499,3 milyar liraya kadar yükseldi. Bu borcun 2,2 milyar liralık kısmı takipteki borçlardan oluşuyor.
- Sektörün bankalara olan borcunda yılbaşından buyana yüzde 52 oranında (170 milyar liralık) artış kaydedildi.
- 500 milyar liraya ulaşan bu borcun 427,2 milyar lirası kamu bankalarının, 72,1 milyar lirası ise özel bankaların sektöre kullandığı kredilerden oluşuyor.

VATANDAŞLARIN BORCU BÜYÜMEYE DEVAM EDİYOR

- Tüketici kredisi faiz oranlarının aylık yüzde 5'e yıllık yüzde 60'a yaklaşmasına rağmen bireysel kredi kullanımı artıyor. Özellikle yüksek enflasyon ve geliri harcamasına yetmeyen vatandaşlar kredi kartlarıyla harcayarak borçlanmaya devam ediyor.

- Vatandaşların bankalar ve finans kuruluşlarına olan bireysel kredi ve kredi kartı borç bakiyesi 15 - 22 Eylül haftasında 20,6 milyar lira artarak 2 trilyon 430 milyar liraya yükseldi.
- Söz konusu haftada tüketici kredilerinde 11,2 milyar liralık yaşanırken, kredi kartı borç bakiyesinde ise 9,5 milyar liralık artış oldu.
- Yıl başından bu yana ise tüketici kredileri yüzde 32,2 oranında artarak 1 trilyon 481 milyar liraya, kredi kartı borç bakiyesi ise yüzde 109,2 oranında artarak 949 milyar liraya yükseldi.
- Bankaların zamanında tahsil edilemediği için icra takibine aldıkları vatandaşlardan olan kredi alacakları ise yılbaşından bu yana 10,6 milyar liralık artışla 40,8 milyar liraya çıktı. Varlık yönetim şirketlerinin kontrolünde ise 36,6 milyar liralık bir batık tüketici kredisi alacağı bulunuyor.
- Bu arada vatandaşların TOKİ'ye de 46 milyar liralık taksitli konut borcu bulunuyor.

VATANDAŞIN BANKALARA ÖDEDİĞİ FAİZ

- İktidarın önce politika faizini indirip ekonomideki diğer faizlerin yükselmesine neden olması, Haziran 2023'ten itibaren de faizleri yükseltmesi vatandaşların faiz yükünü hızla artırıyor.
- Vatandaşların bireysel kredi borçları ve kredi kartı borç bakiyeleri için bu yıl Ocak- Ağustos döneminde bankalara ödediği faiz, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 82 oranında artarak 204,3 milyar liraya kadar çıktı.
- Vatandaşların faiz yükünün, bireysel kredi ve kredi kartı faiz oranlarındaki artış yüzünden önümüzdeki aylarda daha da artması bekleniyor. Kredili mevduat ve kredi kartı faizleri politika faizine endekli bulunuyor. Dolayısıyla politika faizinin artması bu faizleri de otomatik olarak artırıyor.

FAİZ ORANLARI YÜKSELMEYE DEVAM EDİYOR

- Merkez Bankasını parasal sıkılaştırma politikası ve KKM'den dönen mevduatın TL mevduata dönüşünün özendirilmesi TL mevduat faizini artırmaya devam ediyor. Bankalar, 15 - 22 Eylül haftasında tüm vadelerdeki TL mevduatın ortalama faizini 1,06 puan daha artarak yüzde 34,57'ye kadar çıkardılar. Üç ay vadeli mevduatın faizi ise yüzde 43'ü buldu.
- Bankalar, 15 -22 Eylül haftasında ihtiyaç kredisi faizlerini 0,13 puan artırarak yüzde 58,93'e çıkardılar. Taşıt kredisi faizini ise 4,5 puan azaltarak yüzde 43,08'e indirdiler. Konut kredilerinin faizini ise 1,1 puan artırarak yüzde 2,79'a yükselttiler. Bütün bireysel kredilerin ortalama faizi ise yüzde 57,56 oldu.
- TL ticari kredilerin faizi 0,73 puan azalarak yüzde 42,19 oldu. Dolar cinsinden ticari kredi faizi yüzde 9,83, Euro cinsinden olanın faizi de yüzde 8,53 oldu. TL Ticari kredi faizlerinde yılbaşından bu yana 28,12 puanlık artış oldu.
- İkincil piyasada, iki yıl vadeli tahvilin yıllık faizi geçen hafta sonu itibariyle önceki hafta sonuna göre 0,55 puan artarak yüzde 23,97'ye çıktı. Beş yıl vadelinin faizi yüzde 28,52, on yıl vadelinin faizi de yüzde 27,15 oldu.
- Hazinesinin beş yıl vadeli dış borçlanma kağıtlarının (Eurobond) faizi de 8,43 seviyesine yükseldi.
- Türkiye'nin risk primi (CDS) ise önceki haftaya göre yüzde 3,85 oranında artarak 391,39 oldu. CDS, 300 olan aşırı kırılganlık göstergesinin ve 350 olan Türkiye'nin uzun yıllar ortalamasının oldukça üzerinde seyretmeye devam ediyor.

DÖVİZ KURU-ALTIN BORSA

- Merkez Bankasının açıkladığı kurlara göre dolar kuru geçen hafta önceki haftaya göre yüzde 1,01 oranında artarak 27,38 TL'ye çıktı, Euro kuru ise yüzde 0,63 oranında artarak 29,03 TL seviyesine çıktı.
- Dolar kuru yıl başından bu yana yüzde 46,4, Euro kuru ise yüzde 45,6 oranında arttı. TL'nin yıl başından bu yana değer kaybı dolara karşı yüzde 31,7, Euroya karşı yüzde 31,3 oldu. Bu dönemdeki enflasyon (*Ocak-Ağustos yüzde 43,06 dikkate alındığında TL yıl başına göre hala reel olarak değerli durumda.*)
- 1 Ocak – 29 Eylül 2023 dönemi ortalama dolar kuru ise 22,14 liraya kadar yükseldi.
- Geçen hafta yüzde 3,19 oranında azalan gram altın fiyatlarında yıl başından bu yana ise yüzde 48,6 oranında artış yaşandı, Borsa endeksi geçen hafta yüzde 3,68 oranında arttı. Borsada yılbaşından bu yana yaşanan yükseliş ise yüzde 51,3 olarak hesaplandı.

İCRA DAİRELERİNE BU YIL 10,2 MİLYON YENİ DOSYA GELDİ

- 1 Ocak- 29 Eylül 2023 tarihleri arasında icra dairelerine gelen yeni dosya sayısı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 59,7 oranında artarak 10 milyon 241 bin oldu.
- Aynı dönemde, aboneliklerden kaynaklanan icradaki bazı alacaklardan vazgeçilmesinin de etkisiyle 11 milyon 718 bin dosya da sonuçlandırıldı ya da işlemde kaldırıldı.
- Dolayısıyla UYAP üzerinden açılan ve icra dairelerinde derdest bulunan dosya sayısı 21 milyon 747 bin oldu.

AÇLIK – YOKSULLUK SINIRI

- Türk-İş eylül ayı için açlık sınırını 13 bin 334 lira, açlık sınırını da 43 bin 433 lira olarak açıkladı. Eylülde açlık sınırı bir önceki aya göre 1,136 lira, yoksulluk sınırı da 3 bin 700 lira arttı.
- Birleşik-Kamu İş'in yaptığı araştırmaya ise göre dört kişilik bir ailenin açlık sınırı (dengeli ve sağlıklı beslenmek için gereken harcama) eylülde, önceki aya göre 841 lira daha artarak 14 bin 542 liraya yükseldi.
- Aynı ailenin gıdanın yanı sıra diğer gereksinimlerini de (barınma, giyim, ulaşım, sağlık, eğitim vb.) yoksulluk hissi çekmeden karşılayabilmesi için aylık olarak harcaması gereken tutar da 3bin 378 lira artarak 41 bin 651 liraya ulaştı.

TARIMDA İTHALAT YÜZDE 25,1 İHRACAT YÜZDE 5,8 ARTTI

- Tarım sektörünün gıda ve canlı hayvan ve ihracatının yüzde 5,8 oranında arttığı bu yılın ocak-ağustos döneminde, aynı kalemlerden yaptığı ithalat ise yüzde 25,1 oranında artış kaydetti.
- TÜİK'in verilerine göre, Türkiye bu yıl ocak-ağustos döneminde 11 milyar 262 milyon dolarlık gıda ve canlı hayvan ithalatı gerçekleştirdi.
- Bu dönemde canlı hayvan ithalatı için ödenen para yüzde 634,9 oranında artarak 599 milyon dolara, et ve et ürünleri ithalatı için ödenen para yüzde 94,5 oranında artarak 195 milyon dolar oldu. Hububat ithalatı yüzde 20 artarak 4,3 milyar dolar, meyve ve sebze ithalatı yüzde 30,8 artarak 1,9 milyar dolar, kahve, çay ve benzerlerinin ithalatı yüzde 27 artarak 1,1 milyar dolar, hayvanlar için gıda ithalatı yüzde 12 artarak 1,9 milyar dolar oldu.
- Aynı dönemde Türkiye'nin gıda ve canlı hayvan ihracatı ise 15,8 milyar dolar oldu. Bunun 6,5 milyar dolarını meyve ve sebzeler, 3,7 milyar dolarını hububat ve hububat ürünleri, 1,1 milyar dolarını balık ve diğer deniz ürünleri meydana getirdi.

CANLI HAYVAN SAYISI AZALİYOR

- Özellikle 2022 yılında tarımsal girdi fiyatlarında yaşanan artışlar ile et ve sütte iktidarın piyasaya yaptığı yanlış müdahaleler Türkiye'deki canlı hayvan sayısının azaltılmasına yol açtı.
- Bu yılın ilk altı aylık döneminde büyükbaş hayvan sayısı 2022 yılı sonuna göre 336 bin baş azalarak 16 milyon 687 bine geriledi. Aynı dönemde küçük baş hayvan sayısı da 2 milyon 992 bin adet azalarak 53 milyon 274 bine geriledi.
- 2022 yılında iktidar süt ve süt ürünlerinin fiyatlarındaki artışı önleyebilmek için süt fiyatlarını düşük tutmuştu. Sektörden bu müdahaleye süt maliyetlerini karşılamayan bu fiyatlar nedeniyle, süt hayvanlarının kesime gönderilebileceğine ilişkin itirazlar yükselmışti.
- Süt hayvanlarının kesime gönderilmesi nedeniyle bir süre et fiyatları arzdeki artış nedeniyle fazla artmamış, ancak kesilecek hayvan da bittiğinde hem et hem de süt ve süt ürünlerinin fiyatları hızla artmaya başlamıştı.
- Hem canlı hayvan hem et ve et ürünleri ithalatı ve hem de Türkiye'deki canlı hayvan sayısındaki azalma AKP'nin güncel ekonomi politikalarının tam bir özeti oluşturuyor.

SANAYİYİ GERİLİYOR, İHRAÇATTA KAYIP ARTIYOR VE NİTELİKLİ İSTİHDAM AÇIĞI BÜYÜYOR!

İstanbul Sanayi Odası'nın Türkiye'nin en büyük 500 sanayi şirketini kapsayan İSO500-2022 Raporu; iktidarın yatırım, istihdam ve eğitim politikalarının sanayiyi gerileme sürecine soktuğunu, rekabet gücünün

zayıfladığını, ihrac pazarlarında kayıp yaşandığını ve nitelikli istihdam açığının büyüdüğünü gösteriyor. İhracatta yüksek teknoloji payı gerilerken, AR-GE harcamalarında sert düşüş yaşanıyor!

İSO500-2022 raporunda (Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması); sanayide 'Düşük ve Orta Düşük Teknoloji' payı yüzde 65,2'den yüzde 66,6'ya yükseldi. Yüksek teknoloji payı ise yüzde 6,9'dan yüzde 6,2'ye geriledi. AR-GE harcamaları yarı yarıya azalarak yüzde 0,74'ten yüzde 0,36'ya indi. AR-GE'ye kaynak ayıran şirket sayısı 276'dan 260'a düştü.

Veriler, sanayide teknolojik gerilemenin kırmızı alarm verdiğini gösteriyor. Düşük-orta düşük teknoloji payının yüzde 70'e yaklaşması, sanayide ciddi bir teknolojik yenilenmeye ihtiyaç olduğunu, küresel gelişmelerin gerisinde kaldığını yansıtıyor. Yüksek teknoloji grubunda; bilgisayar-bilgisayar parçaları, elektronik-optik ürünler, hava-uzay araçları, eczacılık ürünleri yer alıyor. Yüksek teknolojideki düşüş, sanayinin tıklandığını spesifik kaynak, teşvik, destek gereğini gösteriyor.

İSO500-2022'de ilk 10'daki petrokimya, rafineri, otomotiv, demir-çelik, beyaz eşya vb. şirketlerin yıllardır yerlerini muhafaza etmeleri teknolojik tıkanma göstergesi. 20 yıl önce İSO500-2002'de birkaç farkla tablo aynıydı. ABD'de 2002'de Türkiye'deki gibi ilk 10'da Ford, General Motors, Exxon, Wall Mart vb. otomotiv, petrol, mağaza zincirleri yer alırken teknolojide tek IBM vardı. 20 yıl sonra Türkiye'de benzer tablo sürüyor. İlk 10'da teknoloji şirketi yok. ABD'de ise ilk 10'da artık her biri trilyon dolar değerinde Microsoft, Amazon, Google, Apple, Space X, Meta (Facebook, Instagram, WhatsApp) vb. teknoloji, iletişim, bilişim şirketleri var.

Dünya Ticaret Örgütü'nün (WTO) verilerine göre 2002'de küresel sıralamada teknoloji şirketi olmayan Vietnam şimdi dünyada yüksek teknoloji üretimi ve ticaretinde önde geliyor. Türkiye 100'üncü yılını kutlarken, ABD'nin napalm bombalarıyla harabeye çevirdiği Vietnam, 1976'da yeniden kurulduktan sonra pozitif bilim-teknoloji-elektronik alanın eğitime öncelik planıyla şimdi, yüksek teknoloji ürün ihracında ilk sıralarda.

WTO rakamlarıyla Türkiye'nin 2021'deki bilgi ve iletişim teknoloji ürünleri ihracatı 2 milyar dolar. Vietnam'ın ise 137 milyar dolar. Türkiye 2022'de ABD'ye 20,4 milyar dolarlık ihracat yaparken, ABD'nin yakıp-yıktağı 47 yıllık Vietnam'ın 2022'de ABD'ye ihracatı 136 milyar dolar.

İstanbul Sanayi Odası İ SO500-2022 raporu, iktidarın 21 yıldır ülke sanayisine patinaj yaptırdığını gösteriyor. Dünya Ticaret Örgütü verileriyle kıyaslandığında ülke sanayisinin yüksek teknolojiden uzaklaştığı, gerilemenin hızlandığı gözleniyor. **Kaynaklar beton ekonomisine gömülünce yüksek teknoloji üretimde, eğitilmiş, nitelikli iş gücünde zafiyet yaşanıyor!**

YATIRIM, FABRİKA KURMA VE SANAYİ İŞLETMESİ AÇMA GİRİŞİMLERİ SERT BİÇİMDE GERİLİYOR!

Ekonomisinin can damarını oluşturan sanayi sektöründe; yeni yatırım, fabrika kurma ve sanayi işletmesi açma girişimleri sert biçimde geriliyor. Sanayinin ve ihracatın omurgasını oluşturan imalat sanayiinde sicile kaydolun firma sayısında yüzde 30 düşüş gerçekleşti!

İktidarın ekonomi politikalarındaki değişkenlik ve öngörülemezlik, para-faiz-kredi-vergi politikalarındaki akşamdan sabaha değişen kararlar yabancı yatırımcıyı Türkiye'den uzaklaştırırken yerli yatırımcılar ise yatırımlarını beklemeye alma, erteleme ya da tümünden vazgeçmeye yöneliyor. Sanayi alanında hangi sektörde olursa olsun, işyeri açmak, fabrika kurmak isteyen yatırımcıların yasalar uyarınca resmi olarak kaydolmaları zorunlu **Sanayi Sicili Verileri** yatırımdan kaçışın hızlandığını, sicile kaydolun yeni sanayi işletmesi işyeri sayısında çok sert düşüşler yaşandığını sergiliyor. Ağustos 2023 itibarıyla açıklanan Sanayi Sicili İstatistiklerine göre sicile kayıt yaptıran firma sayısı ağustos ayında geçen yılın aynı ayına kıyasla yüzde 30,5 geriledi. Ocak-Ağustos dönemi 8 ayda yaşanan sicil kaydı düşüşü ise yüzde 27,4 olarak gerçekleşti. Bu yılın ocak ayından ağustos sonuna kadar olan sürede sadece mayıs ve temmuz aylarında yeni sanayi sicili kayıtlarında artış görüldü. Bu iki ay dışındaki diğer 6 ayda aylık sicil kaydı başvurusu geçen yılın ve önceki ayların gerisinde kaldı. İmalat sanayi sektöründe sicil kaydı yaptıran şirket sayısı ağustos ayında yüzde 29,9 azalırken, diğer iki ana sektörden madencilik ve taş ocakçılığında yeni sanayi sicil kaydındaki gerileme yüzde 37,8'e, elektrik-gaz-buhar ve iklimlendirme sektöründe ise yüzde 43,8'e yükseldi.

Ocak-Ağustos döneminde bu üç ana sektördeki sicil kaydı gerilemesi, imalatta yüzde 30,7, madencilikte yüzde 26,6 ve elektrik-gaz-buhar sektöründe yüzde 27,4 düzeyinde gerçekleşti. Bu yılın ocak-ağustos döneminde sanayi siciline kaydolun yeni firma sayısı toplam 8388 olurken, bunların 6383'ü mikro işletme, 1668'i küçük işletme, 312'si orta boy ve 25'i de büyük işletme olarak sanayi siciline kaydedildi. Sicil kaydı yapılan

işletmelerden sadece 125'i yüksek teknolojiili üretim yapacağını bildirirken, 1727'si orta-yüksek teknolojiili ürün üretimi gerçekleştirecek. Kaydı yapılan diğer işletmeler ise düşük teknolojiili ürün üretimi yapacağını bildirdi.

Ocak-Ağustos döneminde sicile kaydolan işletmelerin yüzde 95'inin mikro ve küçük boy olması, bunların 5-10 kişinin çalışacağı imalathane, atölye tarzı işyeri olduklarını gösteriyor.

Üretime dönük teknolojilerin ağırlıkla düşük ve orta düşük teknoloji şeklinde belirlenmesi, bu işyerlerinin düşük istihdamla emek yoğun üretimde bulunacağını işaret ediyor.

Özellikle sanayinin temeli konumundaki imalat sanayiinde yeni sicil kaydı sayısının üçte bire inmesi, diğer sektörlerde yeni sanayi sicili kaydının yüzde 40-50 arasında azalmasının yanı sıra, işletme büyüklüklerinin de ağırlıkla mikro ve küçük işyeri ölçüsünde oluşması, sanayideki yeni yatırım, üretim, istihdam ve girişim hevesinin ciddi biçimde azaldığını ortaya koyuyor.

21 YILDIR YİNELENEN 'YASTIK ALTINDAKİ ALTIN' SENARYOSU YİNE SAHNEDE.

Ekonomi Koordinasyon Kurulu (EKK), ekonomideki kaynak sorununa çözüm için 21 yıldır onlarca kez gündeme getirilen 'yastık altındaki altınları ekonomiye kazandırma' formülünü keşfetti. Yastık altındaki 5 ton altının sisteme girmesi için cazip enstrümanların devreye sokulacağını duyurdu.

Yurt dışından kaynak bulma seferberliği kapsamında kapı kapı dolaşan Hazine ve Maliye Bakanının ekim ayında da Türkiye'ye para göndermeleri için Londra, Paris ve Marakeş'te uluslararası kuruluşlar, sermaye lobileri ve yabancı bankerlerle ikna turları gerçekleştireceği açıklandı. Aynı seferberlik çerçevesinde yurt içinde ise bir kez daha yastık altındaki altın ve dövizleri ekonomiye kazandırmak amacıyla vatandaşların ikna edilmesinin planlandığı açıklandı.

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz Başkanlığında, 3 ayda üçüncü kez toplanan **Ekonomi Koordinasyon Kurulu (EKK)** geçen hafta yapılan toplantıda, yıllardır defalarca gündeme getirilen ancak iktidara duyulan güvensizlik nedeniyle sonuç alınamayan, her seferinde fiyaskoyla sonuçlanan 'yastık altındaki altın-döviz'e göz dikme' planını bir kez daha kaynak sorununa çözüm formülü olarak ilan etti.

Yurt dışında tutulan ve tutarı 130-200 milyar dolar arasında tahmin edilen kayıt dışı, kaynağı belirsiz kazançların yurda getirilmesi için bugüne kadar defalarca çıkartılan 'Yasa dışı, kaynağı belirsiz Servet Affı' yasalarıyla verilen her türlü güvenceye, vergi muafiyetleri, kazancın kaynağını sorgulamama taahhütlerine rağmen bu aflardan sadece kara paracılar, organize suç örgütleri, suç gelirlerini aklamak isteyen yerli-yabancı mafya şebekeleri yararlandı.

İktidar, yurt dışındaki ve yastık altındaki varlıkları ekonomiye katmak için ortalama 1,5-2 yılda bir yasa çıkartırken, ekonomik güven endekslerini dibe vurduran akıl dışı uygulamalarla söylediklerinin tersini gerçekleştirdi. Dövizini, altınını yastık altında tutanların zarar edeceğini, TL'ye yatırım yapanların kazançlı çıkacağını söylemelerine karşılık aldıkları kararlarla altın-dövizli olan ihya oldu, TL'ye güvenen battı. 21 yılda Türkiye'nin kaynaklarını kuruttu. Şimdi 'Türkiye Yüzyılında finansal istikrarı sağlayacak, TL'yi cazip kılacak' yeni yatırım seçeneklerinin devreye sokulacağı, yastık altında tutulan 5 ton altının ekonomiye kazandırılacağı, ihracat odaklı katma değeri yüksek yatırımların teşvik edileceği vaat ediliyor.

Ekonomi kurmaylarının buldukları yegâne çözüm ve mucize formül; 21 yıldır yinelenen 'yastık altındaki altın' senaryosu!

Bugüne kadar aynı söylemlerle dağıtılan ön binlerce teşvik belgesine, sağlanan ucuz finansman olanaklarına, iktidara yakın şirketlere akıtılan milyarlarca liralık kaynağa ve sağlanan vergi muafiyetlerine rağmen teknolojiye ve AR-GE'ye yapılan yatırımlar geriliyor. Dışa bağımlılığın azaltılması amacıyla yürürlüğe konulacağı açıklanan **Yatırım Taahhütlü Avans Kredilerinin** yine iktidara yakın şirket ve gruplara kamu bankalarından ucuz para aktarma modeli olacağını bugünden öngörebiliriz.

DÜŞECEK DEDİKLERİ ENFLASYON YILIN ZİRVESİNE ÇIKTI!

Türkiye İstatistik Kurumu, eylül ayı enflasyon verilerini açıkladı. TÜİK verilerine göre, enflasyon eylülde yüzde 4,75 artarken, yıllık bazda yüzde 61,53 oldu. Böylece yıllık enflasyon 9 ayın en yüksek seviyesine ulaştı.

Fotoğraf: Depophotos

Enflasyon, eylül ayında yıllık yüzde 61,53 seviyesine çıkarak yılın en yüksek seviyesine ulaştı.

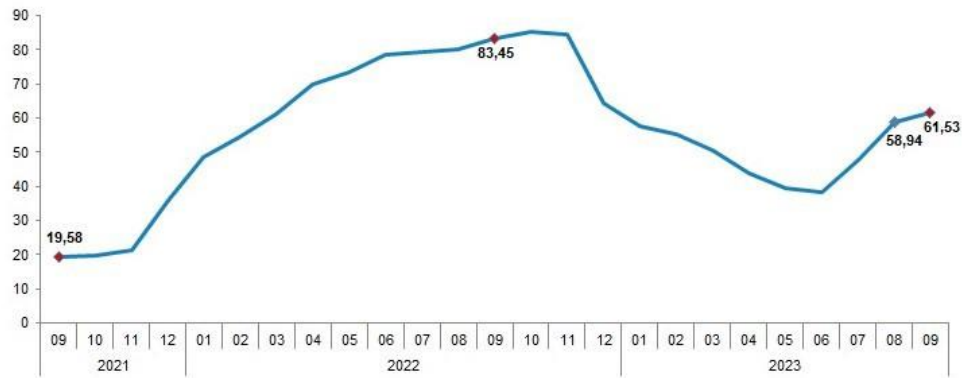
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), "Tüketici Fiyat Endeksi, Ağustos 2023" verilerini açıkladı.

TÜİK verilerine göre, TÜFE'deki (2003=100) değişim 2023 yılı eylül ayında bir önceki aya göre yüzde 4,75, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 49,86, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 61,53 ve on iki aylık ortalamalara göre yüzde 55,30 olarak gerçekleşti.

TÜFE değişim oranları (%), Eylül 2023

	Eylül 2023	Eylül 2022	Eylül 2021
Bir önceki aya göre değişim oranı	4,75	3,08	1,25
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı	49,86	52,40	13,04
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı	61,53	83,45	19,58
On iki aylık ortalamalara göre değişim oranı	55,30	59,91	16,42

TÜFE yıllık değişim oranları (%), Eylül 2023

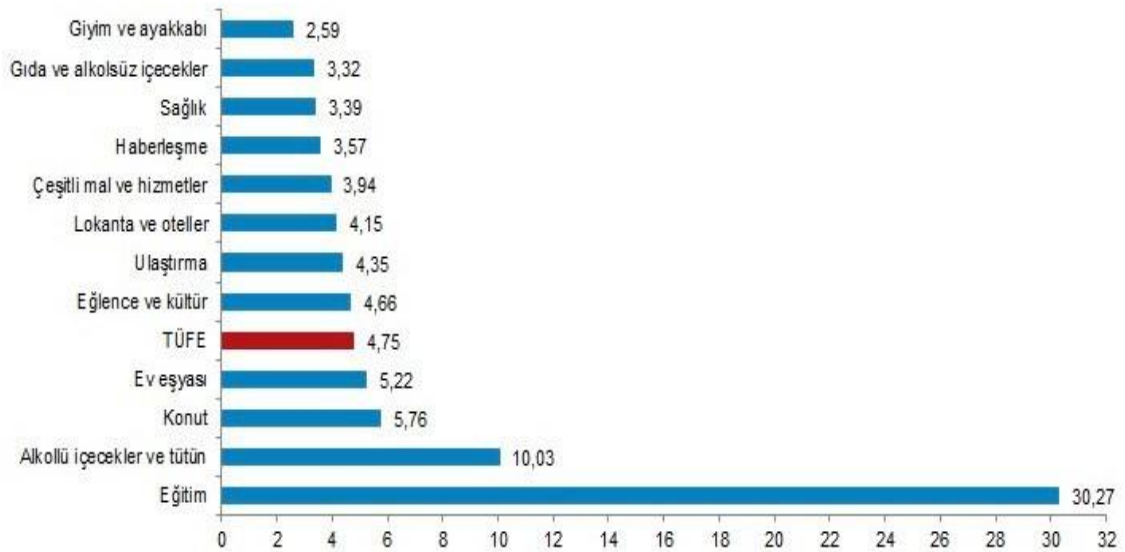

En Fazla Artış Eğitim Harcamalarında

Bir önceki yılın aynı ayına göre en az artış gösteren ana grup yüzde 20,16 ile konut oldu. Buna karşılık, bir önceki yılın aynı ayına göre artışın en yüksek olduğu ana grup ise yüzde 92,48 ile lokanta ve oteller oldu.

Ana harcama grupları itibarıyla 2023 yılı eylül ayında bir önceki aya göre en az artış gösteren ana grup yüzde 2,59 ile giyim ve ayakkabı oldu. Buna karşılık, 2023 yılı eylül ayında bir önceki aya göre artışın en yüksek olduğu ana grup ise yüzde 30,27 ile eğitim oldu.

TÜFE ana harcama gruplarına göre aylık değişim oranları (%), Eylül 2023

Endekste kapsanan 143 temel başlıktan (Amaca Göre Bireysel Tüketim Sınıflaması-COICOP 5'li Düzey) 2023 yılı Eylül ayı itibarıyla, 11 temel başlığın endeksinde düşüş gerçekleşirken, 4 temel başlığın endeksinde değişim olmadı. 128 temel başlığın endeksinde ise artış gerçekleşti.

İşlenmemiş gıda ürünleri, enerji, alkollü içkiler ve tütün ile altın hariç TÜFE'deki değişim, 2023 yılı eylül ayında bir önceki aya göre yüzde 5,06, bir önceki yılın aralık ayına göre yüzde 54,66, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 67,22 ve on iki aylık ortalamalara göre yüzde 57,75 olarak gerçekleşti.

Enag'a Göre Yıllık Enflasyon Yüzde 130,13

Enflasyon Araştırma Grubu (ENAG) verilerine göre ise enflasyon eylül ayında yüzde 6,24 arttı. Enflasyonun son 12 aylık artışı yüzde 130,13 olarak gerçekleşirken 2023 yılı Ocak-Eylül dönemi enflasyon oranı ise yüzde 95,33 oldu.

ENFLASYON ZİRVEDE, MAAŞ ZAMLARI ERİDİ

Pahalılıkla geçen yaz aylarının ardından enflasyon yılın zirvesine çıktı. Yıllık enflasyon yüzde 61,53'e; gıda enflasyonu yüzde 75,1'e yükseldi. Memur maaşlarına ve emekli aylıklarına yapılan zam son üç ayda eridi.

Seçimlerin ardından uygulanmaya başlayan politikalarla yükselmeye başlayan enflasyon yılın zirvesine ulaştı. Ağustos ayında Merkez Bankası'nın yılsonu tahminini yakalayan enflasyon oranı, eylül ayında da yükselişini sürdürdü.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), eylül ayı enflasyon rakamlarını açıkladı. Buna göre tüketici fiyatlarında yıllık enflasyon yüzde 61,53, aylık enflasyon ise yüzde 4,75 oldu.

Üretimin bollaştığı dönem olarak bilinen yaz ayları pahalılıkla geçerken TL'de yaşanan değer kaybının birikimli etkisi ve vergi artışlarının etkisi devam etti. Eylülde endekste yer alan 143 temel başlıktan 128'inde fiyat artışı gerçekleşti. Aylık bazda en yüksek artış okulların açılmasının da etkisiyle yüzde 30,27 ile eğitim harcamalarında oldu. Eğitim kalemini yüzde 10,03 ile alkollü içecekler ve tütün, yüzde 5,76 ile konut takip etti.

Merkez Bankası'nın yılsonu enflasyon tahmini yüzde 58 olurken Orta Vadeli Program'da (OVP) yılsonu enflasyonu yüzde 65 olarak öngörülmüştü. Ancak eylül enflasyonu yılsonu enflasyon beklentilerinin yükselmesine neden oldu.

Eylül Ayı Enflasyon Rakamları – TÜFE (Aylık)

Kurum	Oran %
TÜİK	4,75
İTO	5,46
ENAG	6,24

Kaynak: TÜİK, İTO, ENAG

Prof. Dr. Şenol BABUŞCU

Eylül Ayı Enflasyon Rakamları – TÜFE (Yıllık)

Kurum	Oran %
TÜİK	61,53
İTO	73,2
ENAG	130,13

Kaynak: TÜİK, İTO, ENAG

Prof. Dr. Şenol BABUŞCU

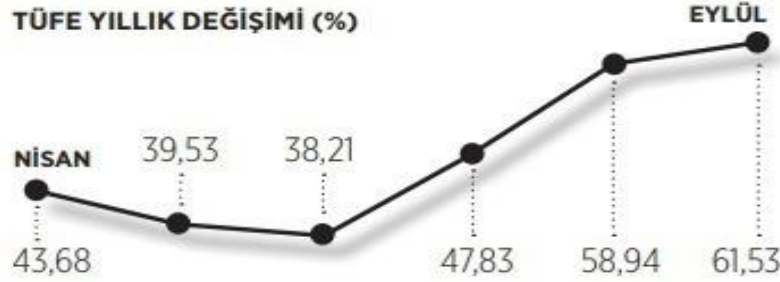
Memur Zamları Üç Ayda Eridi

Resmi enflasyondaki tırmanış sürerken TÜİK verilerine göre temmuz-ağustos-eylül aylarını kapsayan üç aylık tüketici enflasyonu yüzde 25,1 oldu. Böylece yılın ikinci yarısı için memur maaşlarına ve emekli aylıklarına yapılan zam üç ayda eridi.

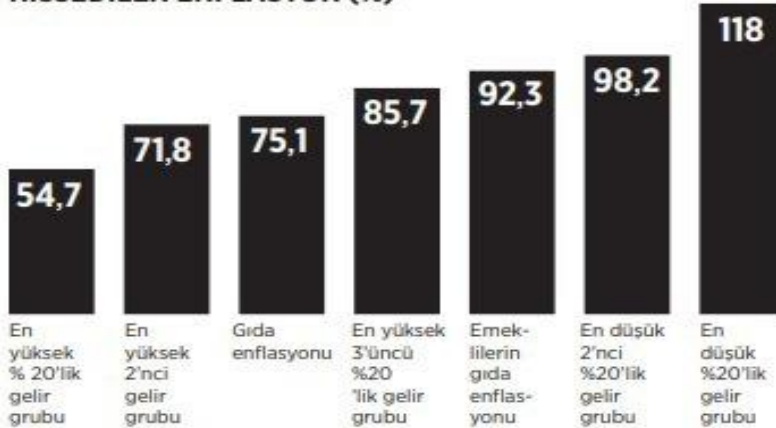
Gıda enflasyonu ise ortalama enflasyon oranının üzerinde seyretmeye devam ediyor. TÜİK, eylülde gıda enflasyonunu ortalama enflasyonun yaklaşık 14 puan üzerinde, yüzde 75,1 olarak hesapladı.

Açıklanan resmi rakamlar farklı gelir gruplarının karşılaştığı enflasyonu yansıtmıyor. DİSK-AR'ın farklı gelir gruplarını baz alarak yaptığı hesaplama ise tabloyu ortaya koydu. DİSK-AR'ın hesaplamasına göre emeklilerde gıda enflasyonu yüzde 92,3 oldu. En yoksul yüzde 20'lik gelir grubunun gıda enflasyonu ise yüzde 118 olarak gerçekleşti.

Yüksek gelir gruplarının enflasyonu daha düşük oranda hissettiğini kaydedilen DİSK-AR'ın açıklamasında, en yüksek gelir grubunun gıda enflasyonu ise yüzde 54,7 olduğunu hesaplandı. DİSK-AR açıklamasında bu durumun enflasyonun gelir gruplarına, farklı toplumsal kesim ve sınıflara göre önemli ölçüde farklı hissedildiği tespit edildi.

EMEKLİLERDE VE YÜZDE 20'LİK GELİR GRUPLARINDA HİSSEDİLEN ENFLASYON (%)

Düşüş Mayısın Sonra

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'na sunum yapan Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan, para politikasındaki kararlılığı, attıkları adımlarla gösterdiklerini söyledi. Erkan, "KKM azalırken rezervde artış yaşanması, TL'ye geçiş stratejisinin başarıyla ilerlediğini gösteriyor. Yıllık enflasyonda düşüşü baz etkisiyle Mayıs 2024'ten sonra görmeye başlayacağız. 2025'te istikrar dönemi olacak ve 2026'da enflasyonu tek haneye indireceğiz" diye konuştu.

Üretici Enflasyonu Eylülde % 47,4 Arttı

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2023 Eylül'e ilişkin Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksini (Yİ-ÜFE) açıkladı. Buna göre, Yİ-ÜFE 2023 Eylül'de bir önceki aya göre yüzde 3,40, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 36,06, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 47,44 ve on iki aylık ortalamalara göre yüzde 65,55 artış gösterdi. Sanayinin dört sektörünün yıllık değişimleri; madencilik ve taş ocakçılığında yüzde 69,43 artış, imalatta yüzde 55,05 artış, elektrik, gaz üretimi ve dağıtımında yüzde 17,08 azalış, ve su temininde yüzde 68,36 artış olarak gerçekleşti. Ana sanayi gruplarının yıllık değişimleri; ara malında yüzde 45,79, dayanıklı tüketim malında yüzde 61,94, dayanıksız tüketim malında yüzde 67,98, enerjide yüzde 13,41 ve sermaye malında yüzde 65,83 artış olarak gerçekleşti.

AKP'NİN TERCİHİ YİNE PATRONLAR OLDU; EŞ, DOST, TARIKATA TEŞVİKLER YAĞDI

Resmi Gazete'de temmuz ayı teşvik listesi yayımlandı. Buna göre iktidarla ilişkili olan 5'li Çete'den Menzilciye kadar birçok şirkete teşvikler verildi. Bazı holdingler bir yılda en az ikinci defa teşvik aldı.

Halk ekonomik kriz ve hayat pahalılığının getirdiği yükü ezilirken iktidar patronlara kıyak geçmeye devam ediyor. Dün Resmi Gazete'de yayımlanan belgelere göre temmuz ayında 1195 defa şirketlere teşvik verilmesi kararlaştırıldı. Şirketlere vergi indirimi, KDV istisnası, gümrük vergisi muafiyeti, KDV iadesi, sigorta primi işçi hissesi desteği, sigorta primi işveren hissesi desteği, yatırım yeri tahsis, faiz veya kâr payı desteği gibi teşvikler sağlandı. Teşviklerden başta 5'li Çete olmak üzere iktidara yakın şirketler faydalandı.

Teşvik alan bazı firmalar ve teşvikler şöyle:

- 1 Yılda İkinci Teşvik

Kamuoyunda 5'li Çete olarak bilinen holdinglerden olan Cengiz Holding'in şirketlerinden Eti Alüminyum 182 milyon 126 bin TL'lik madencilik yatırımı karşılığında teşvik aldı. Şirkete faiz desteği, gümrük vergisi muafiyeti, KDV istisnası, 7 yıl sigorta primi işveren hissesi, yüzde 80 vergi indirimi, yüzde 40 yatırıma katkı oranı verildi. Bu teşvik şirkete yıl içindeki ikinci teşvik oldu. Şirkete şubat ayında da teşvik verilmişti.

- Menzilci Şirket

Teşviklerden yararlanan bir diğer firma Neutec İnhaler şirketi oldu. Şirketin sahibi Faruk Bilgiç Menzil Cemaati'ne yakınlığıyla biliniyor. Şirkete 556 milyon 897 bin TL'lik yatırımı karşılığında faiz desteği, gümrük vergisi muafiyeti, KDV istisnası, 7 yıl sigorta primi desteği, 7 yıl sigorta primi işveren hissesi, yüzde 90 vergi indirimi, yüzde 50 yatırıma katkı oranı verildi.

- Yine Cargill

AKP'nin desteği üzerine şeker fabrikalarının özelleştirilmesi için rapor yayımlayan Cargill de teşvik alanların arasında yer aldı. Şirkete Balıkesir'deki 600 milyon 499 bin TL'lik yatırımı için faiz desteği, gümrük vergisi muafiyeti, KDV istisnası, 7 yıl sigorta primi işveren hissesi, yüzde 80 vergi indirimi, yüzde 40 yatırıma katkı oranı verildi.

- Akbelen'in Ödülü

Muğla Akbelen'de ormanı katleden YK Enerji ortakların IC İÇTAŞ Holding de teşviklerden faydalandı. Holdingin Hatay Erzin'deki 2 milyar 229 milyon 646 bin TL'lik yatırımı için faiz desteği, gümrük vergisi muafiyeti, KDV istisnası, 10 yıl sigorta primi işveren hissesi, 10 yıl sigorta primi desteği, yüzde 90 vergi indirimi, yüzde 50 yatırıma katkı oranı teşvikleri verildi.

- Limak'a Yine Kıyak

Yine 5'li Çete'den Limak da teşviklerden payını aldı. AKP'den en çok ihale alan firmalardan Limak Holding'e bağlı şirket Balıkesir'deki 53 milyon 611 bin TL'lik yatırım karşılığında şu teşvikleri aldı: Faiz desteği, gümrük vergisi

muafiyeti, KDV istisnası, 7 yıl sigorta primi işveren hissesi, yüzde 80 vergi indirimi, yüzde 50 yatırıma katkı oranı. Limak'a bağlı başka bir şirket ise mayıs ayında teşvik almıştı.

- Kalyon'a Tam Beş Kez

Yine 5'li Çete'nin bir diğer üyesi Kalyon da teşviklerden yararlandı. Kalyon YEKA GES 3 ve 4 güneş yatırımları şirketinin toplam 4 milyar 307 milyon 896 bin TL'lik yatırımı için 5 defa teşvik aldı. Bu teşvikler şöyle: Gümrük vergisi muafiyeti, KDV istisnası, 10 yıl gelir vergisi stopaj desteği. Kalyon Holding de tıpkı Limak ve Cengiz gibi yıl içinde teşvikler almıştı.

- BİM Elektrik Üretecek

AKP'lilerin gözde zincir marketlerinden BİM de teşvik listesinde yer aldı. Şirketin Kırklareli'ndeki elektrik üretimi yatırımı için, KDV istisnası, 6 yıl sigorta primi işveren hissesi, yüzde 70 vergi indirimi, yüzde 30 yatırıma katkı oranı teşvikleri verildi.

- KİPAŞ Unutulmadı

Yine Erdoğan'la yakın ilişkileri bulunan Mehmet Hanefi Öksüz'ün Yönetim Kurulu Başkanı olduğu KİPAŞ Holding'e bağlı KİPAŞ Mensucat'a da teşvik verilmesi kararlaştırıldı. Şirkete 463 milyon 29 bin TL'lik yatırım karşılığında faiz desteği, 10 yıl gelir vergisi stopaj desteği, gümrük vergisi muafiyeti, KDV istisnası, 10 yıl sigorta prim desteği, 10 yıl sigorta primi işveren hissesi, yüzde 90 vergi indirimi, yüzde 50 yatırıma katkı oranı verildi. KİPAŞ da mayıs ayında teşvik alan şirketler arasında yer almıştı.

KKM'DEN ÇIKIŞ SANCILI OLACAK

Seçim sonrası değişen ekonomi yönetimi faiz politikasını değiştirirken, Aralık 2021'de kuru dizginlemek için ortaya atılan KKM'den de çıkış için çabalıyor.

TBMM Plan ve Bütçe Komisyon'unda milletvekillerinin sorularını yanıtlayan Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan, kur korumalı mevduat (KKM) hesapları için 2023'ün ilk altı ayında TCMB'den 90 milyar TL, Hazine'den de 60 milyar ödendiğini açıkladı. KKM ödeme yükümlülüğünün temmuz ayında TCMB'ye devredilmesi nedeniyle, aylık ödemeler Hazine istatistiklerinde yer almıyor. 2022 yılında TL'den dönen hesaplar için Hazine'den 92,5 milyar TL ve dövizden dönen hesaplar için de TCMB'den 89 milyar TL'lik ödeme yapılmıştı. Erkan'ın açıklamasında 2022'nin tamamında KKM hesapları için TCMB'den çıkan tutarın yılın ilk altı ayında ödendiğini ortaya koydu.

Çıkış Süresi Belirsiz

Erkan, KKM'den çıkış süreciyle ilgili şu ifadeleri kullandı: "Amacımız, var olan alt yapıları anlayıp inceleyip onun üstüne gerekleri de inşa edip TL enstrümanlarını derinleştirmek ve daha da çeşitlendirerek TL'nin hacmini artırmaktır. Bunlar oldukça da KKM'den geçiş daha sağlıklı olur. KKM çıkışı da zaman içerisinde, sakin, kararlı bir şekilde, rezervler güçlendikçe dengeli bir şekilde yapacağız."

Mevduatın Yüzde 25'i KKM

Erkan, KKM'den çıkışın kaç yıl süreceği ile ilgili soruları yanıtsız bıraktı. Ancak Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun (BDDK) verileri bu sürecin kısa sürmeyeceğini gözler önüne seriyor.

KKM hesaplarının toplam büyüklüğü atılan adımlarla birlikte kısmen düştü. 18 Temmuz haftasına kadar sürekli artarak 3 trilyon 408 milyar liraya ulaşan KKM'de son 5 haftadır düşüş yaşanıyor. Bu düşüş toplamda yalnızca 103,5 milyar liralık bir çözülmeye işaret ediyor. BDDK verilerine göre 22 Eylül haftasında KKM hesaplarının toplam büyüklüğü 3 trilyon 304 milyar liraya indi. Ancak hesapların büyüklüğü toplam mevduatların yüzde 25'ini oluşturuyor.

KONUT SATIŞI AYLIK BAZDA YÜZDE 16 AZALDI

Türkiye'de ağustosta 119 bin 547, eylüldeyse 100 bin 839 konut satıldı. Eylülde konut satışı ağustosa göre yüzde 16 azaldı. Arsa satışları ise, bir önceki aya göre yüzde 11, tarla satışları yüzde 5, iş yeri satışları yüzde 6 düştü.

Türkiye'de geçen ay yapılan konut satış işlemi sayısı bir önceki aya göre yaklaşık yüzde 16 azaldı.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü yetkililerinden alınan bilgiye göre, ülke genelinde eylülde 280 bin 58 gayrimenkul satış işlemi yapıldı. Eylülde gayrimenkul satışları, 312 bin 339 gayrimenkul satışının yapıldığı ağustosa göre yaklaşık yüzde 10 azaldı.

Bu satış işlemlerinden 4 milyar 808 milyon 937 bin 276 lira tapu harcı geliri sağlandı.

Eylüldeki 280 bin 58 gayrimenkul satışının 100 bin 839'unu konut, 49 bin 418'ini arsa, 95 bin 513'ünü tarla, 11 bin 41'ini iş yeri, geri kalanını ise diğer taşınmazlar oluşturdu.

Bu gayrimenkullerin içerisinde yer alan konut satışları geçen ayki 119 bin 547 satışa göre yaklaşık yüzde 16, arsa satışları geçen ayki 55 bin 570 satışa göre yüzde 11, tarla satışları geçen ayki 101 bin 104 satışa göre yüzde 5, iş yeri satışları ise geçen ayki 11 bin 758 satışa göre yüzde 6 düşüş gösterdi.

En Çok Gayrimenkul Satışı İstanbul'da

Eylülde en çok gayrimenkul satışı 26 bin 627 ile İstanbul'da yapıldı.

İstanbul'u 16 bin 59 satışla Ankara, 12 bin 54'le İzmir, 10 bin 200'le Konya, 9 bin 898'le Bursa, 8 bin 772'yle Antalya, 7 bin 803'le Tekirdağ, 7 bin 103'le Balıkesir, 7 bin 92'yle Gaziantep ve 6 bin 83'le Kocaeli takip etti.

KREDİ KARTLARINDA LİMİTLER ZORLANIYOR

Yüksek enflasyon nedeniyle alım gücü eriyen yurttaşlar, faiz artışlarına karşın ay sonunu getirebilmek için yine kredi kartına yüklendi. Bankaların bireysel kredi kartı alacakları 965 milyar 441 milyon liraya çıktı.

Kredi kartı gecikme faizi ve nakit çekme faizlerindeki artışa rağmen kredi kartı harcamaları rekor kırmaya devam ediyor. Yurttaşlar, ay sonunu getirebilmek için yine kredi kartına yüklendi. Bankaların bireysel kredi kartı alacakları yüzde 3 artışla 965 milyar 441 milyon liraya çıktı.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun (BDDK) haftalık bültenine göre, sektörün kredi hacmi 29 Eylül itibarıyla 102 milyar 280 milyon TL arttı. Aynı dönemde toplam kredi hacmi 10 trilyon 585 milyar 61 milyon liradan 10 trilyon 687 milyar 341 milyon liraya çıktı. Bankacılık sektöründe toplam mevduat ise geçen hafta 24 milyon lira azaldı. Kur korumalı mevduatlar geçen hafta 1.3 milyar TL düşüşle 3.30 trilyon TL'ye geriledi. Son verilerle birlikte KKM'de düşüş ivmesi beş haftaya yükseldi. KKM'de düşüş ivmesi devam ederken son haftada bu ivmenin yavaşladığı da izlendi.

KKM'de düşüş devam ederken döviz mevduatları da geriledi. Merkez Bankası verilerine göre 29 Eylül haftasında yurt içi yerleşiklerin döviz mevduatları 3,6 milyar düşüşle 172,04 milyar dolara geriledi.

Tüketici Kredileri Arttı

Bültene göre, tüketici kredilerinin tutarı 29 Eylül itibarıyla 8 milyar 136 milyon lira artışla 1 trilyon 448 milyar 624 milyon liraya yükseldi. Söz konusu kredilerin 446 milyar 46 milyon lirası konut, 87 milyar 938 milyon lirası taşıt ve 914 milyar 640 milyon lirası ihtiyaç kredilerinden oluştu. Bu dönemde taksitli ticari kredilerin tutarı 11 milyar 603 milyon lira artarak 1 trilyon 238 milyar 983 milyon liraya yükseldi. Bankaların bireysel kredi kartı alacakları yüzde 3 artışla 965 milyar 441 milyon liraya çıktı. Bireysel kredi kartı alacaklarının 429 milyar 310 milyon lirası taksitli, 536 milyar 130 milyon lirası taksitsiz borçlardan oluştu.

Bankacılık sektöründe takipteki alacaklar, 29 Eylül itibarıyla bir önceki haftaya göre 1 milyar 866 milyon lira azalarak 168 milyar 261 milyon liraya geriledi. Takipteki alacakların 145 milyar 767 milyon lirasına özel karşılık ayrıldı.

Gecikme Faizleri Arttı

Merkez Bankası'nın politika faizini arttırması kredi kartı faizlerine de yansıyor. Merkez Bankasının son artış kararı sonrası kredi kartlarında aylık azami gecikme faiz oranı 1 Ekim itibarıyla yüzde 3,11'den yüzde 3,56'ya yükseldi. Nakit çekimlerde kullanılacak azami gecikme oranı da yüzde 3,87'den yüzde 4,32'ye yükseldi.

SARAY'IN OFİSLERİ PARA YUTTU

Mali denetimler, Saray'ın ofislerinin kamuya yükünü ortaya koydu. Saray'a bağlı ofislerin yıllık harcamasının %88'lik artışla 744,4 milyon TL'ye ulaştığı belirlendi.

AKP'li Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, "Türkiye'yi her konuda uçuracak" dediği sistem, ülkeyi adeta uçurumun kıyısına sürükledi. Yeni sistem ile Türkiye; ekonomiden adalete, eğitimden sağlığa kadar hemen her alanda büyük gerileme yaşadı. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin ilk kararnamesi ile Dijital Dönüşüm Ofisi, Finans Ofisi, İnsan Kaynakları Ofisi ve Yatırım Ofisi olmak üzere Cumhurbaşkanlığı'na bağlı dört ofis kuruldu. Ofislerin özel bütçeli, kamu tüzel kişiliğine haiz, idari ve mali özerkliğe sahip olduğu bildirildi. Sayıştay'ın ofislerin 2022 yılındaki harcamalarına yönelik mali denetimleri ise dört ofisin toplam harcamasının fahiş boyutlara

ulaştığını gözler önüne serdi. Cumhurbaşkanlığı'na bağlı dört ofisin toplam harcaması 744 milyon 410 bin 544 TL olurken toplam harcamanın ofislere göre dağılımı şöyle sıralandı:

- Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı: 424 milyon 522 bin 851 TL
- Finans Ofisi Başkanlığı: 71 milyon 73 bin 357 TL
- İnsan Kaynakları Ofisi Başkanlığı: 79 milyon 655 bin 403 TL
- Yatırım Ofisi Başkanlığı: 169 milyon 158 bin 933 TL

Saray'a bağlı ofislerin toplam 744,4 milyon TL'lik harcamasının 529 milyon 506 bin TL'si, mal ve hizmet alımları için yapılan harcamalardan oluştu. Ofislerin personel giderleri ise ofislere göre şöyle kaydedildi:

- Yatırım Ofisi Başkanlığı: 70 milyon 928 bin TL
- İnsan Kaynakları Ofisi Başkanlığı: 32 milyon 926 bin TL
- Finans Ofisi Başkanlığı: 30 milyon 756 bin TL
- Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı: 44 milyon 442 bin TL

Harcamada Çarpıcı Artış

Cumhurbaşkanlığı Ofisleri'nin 2022 yılındaki toplam harcamasında 2021 yılına göre yaşanan artış da dikkati çekti. Ofislerin harcamasında bir yılda yaşanan artış yüzde 88,2 oldu. Ofislerin 2021 yılındaki toplam harcaması ise kayıtlara, 395 milyon 415 bin TL olarak geçti.

SGK'NİN YEDİ AYLIK AÇIĞI 18 YILA BEDEL

SGK'nin yılın ilk 7 ayında verdiği açık, 18 yılda verilen açıktan daha büyük tutara ulaştı. İktidarın, 'Kılıçdaroğlu batırdı' iddiasında bulunduğu SGK, Ocak-Temmuz 2023 döneminde 29,1 milyar TL'lik açık ile yeni rekor kırdı.

Sosyal Güvenlik Kurumu'nun (SGK) 2023 yılının Ocak-Temmuz dönemindeki gelir ve giderleri belli oldu. AKP iktidarında rekor açıklar veren kurumun içinde bulunduğu bataklık bir kez daha mali verilere yansdı. SGK'nin Ocak-Temmuz 2023 dönemindeki toplam gelirinin, devlet katkıları ile birlikte 1 trilyon 121 milyar 664 milyon 963 bin TL olduğu bildirildi. Gelirin 162 milyar 247 milyon 930 bin TL'si devlet katkılarında oluştu. Kurumun Ocak-Temmuz dönemi giderinin ise 1 trilyon 150 milyar 768 milyon 193 bin TL olduğu belirtildi.

AKP'li Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, "SGK, Kemal Kılıçdaroğlu döneminde iflas etti" sözlerine karşın kurumun mali dengesi AKP döneminde alt üst oldu. Hemen her yıl milyarlarca liralık açık veren kurumun, 2023'ün Ocak-Temmuz dönemindeki toplam açığı 30 milyar TL'ye dayandı.

Rekor Açık

AKP döneminde gelir gider dengesi giderek bozulan SGK'nin yedi aylık toplam açığı ise 29 milyar 103 milyon 231 bin TL olarak hesaplandı. 2023'in ilk yarısındaki toplam açığı 9 milyar 643 milyon TL olan SGK'nin açığı böylelikle, bir ayda 20 milyar TL'ye yakın arttı. SGK'nin AKP döneminde verdiği açığın toplamı ise 523 milyar 578 milyon 382 bin TL olarak kaydedildi.

SGK'de Derin Bataklık

Ocak-Temmuz 2023 döneminde imza atılan 29,1 milyar TL'lik SGK açığının, 2002-2023 dönemindeki 18 yılda verilen açıktan daha fazla olduğu öğrenildi. SGK, AKP dönemindeki en yüksek açığı 67 milyar 469 milyon 343 TL ile 2020 yılında verirken 2002-2023 dönemindeki SGK açıkları, bazı yıllara göre şöyle sıralandı:

2002: 7 milyar 964 milyon TL

2007: 25 milyar 40 milyon TL

2012: 17 milyar 294 milyon TL

2017: 24 milyar 174 milyon TL

2022: 39 milyar 732 milyon TL

2023 (Ocak-Temmuz): 29 milyar 103 milyon TL

Açığa Yama

AKP döneminde, bütçe açığını kapatmak amacıyla SGK'ya bütçeden yapılan transferin tutarı da katlanarak arttı. Kurumun içinde bulunduğu açığı kapatamayan iktidarın bütçeden SGK'ye aktardığı paralar, bazı yıllara göre kayıtlara şöyle yansdı:

2018: 57 milyar 560 milyon TL

2019: 71 milyar 221 milyon TL

2020: 85 milyar 70 milyon TL

2021: 106 milyar 847 milyon TL

2022: 174 milyar 712 milyon TL

2023 (Ocak-Temmuz): 162 milyar 247 milyon TL

TÜİK'TE BİLE GENEL DEVLET AÇIĞI 2022 YILINDA 309 MİLYAR 422 MİLYON OLDU

TÜİK'in yayımladığı 'Devlet Hesapları' verilerine göre, genel devlet açığı 2022 yılında 309 milyar 422 milyon TL, 2022 yılında genel devlet açığının gayrisafi yurt içi hasılaya (GSYH) oranı yüzde 2,1'e yükseldi.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2022 yılında genel devlet açığının 309.4 milyar TL olduğunu, bunun gayrisafi yurt içi hasılaya (GSYH) oranının yükseldiğini açıkladı.

TÜİK, 2022 yılına ilişkin 'Devlet Hesapları' bültenini yayımladı.

Buna göre; genel devlet açığı 2022 yılında 309 milyar 422 milyon TL oldu.

Bir önceki yıl yüzde 1,1 olan genel devlet açığının GSYH'ye oranı yüzde 2,1'e yükseldi. Mahalli idareler ve sosyal güvenlik kurumları alt sektörleri, 2022 yılında fazla verirken merkezi devlet alt sektörü açık verdi.

Toplam Gelirin GSYH İçindeki Payı Düştü

Genel devlet konsolide brüt borç stokunun GSYH'ye oranı ise 2022 yılında yüzde 31,7'ye düştü.

Genel devlet toplam gelirleri, 4 trilyon 287 milyar 286 milyon TL'ye yükselirken gelirlerin GSYH içindeki payı yüzde 28,6'ya düştü.

Genel devlet toplam harcamaları, 2022 yılında 4 trilyon 596 milyar 707 milyon TL'ye yükselirken harcamaların GSYH içindeki payı yüzde 30,6'ya düştü.

Üretim ve ithalat üzerindeki vergilerin, toplam vergi ve sosyal katkı gelirleri içindeki payı, 2022'de yüzde 47,8'e yükseldi. Gelir, servet ve benzerleri üzerindeki cari vergilerin payı, yüzde 28,8'e yükselirken net sosyal katkıların payı ise yüzde 23,1'e geriledi. Sermaye vergilerinin payı yüzde 0,3'e yükseldi.

AKP İKTİDARINA ÖZEL “İŞ BULMA KURUMU”

TKDK'nin 2 bin 527 personeli var. Kurulduğu ilk yıllarda 252 olan personel sayısı 10 kat artmış durumda. Bunlar, bir AKP klasiği olarak sözleşmeli personel şeklinde işe başlatılıp devlet memurluğu yolu açılanlar.

Televizyonlara, gazetelerin büyük çoğunluğuna baktığınızda ülke hararetle çoğu Cumhurbaşkanlığı Sarayı'ndan pompalanan bir gündemle meşgul, sanırsınız.

Oysa toplumun en geniş kesimi hayat pahalılığını, yeterince beslenemediğini, çocuklarına istediği gibi eğitim alımadığını, sağlık hizmetine ulaşamadığını ama ille de işsizliği konuşuyor. Çünkü işsizlik bu sorunların daha da ağır yaşanmasına neden oluyor. DİSK'in son verilerine göre, Türkiye'de 9 milyona yakın insan işsiz, yani ülke nüfusunun yüzde 10'u... Bu kişiler aileleri ile birlikte düşünüldüğünde 40-50 milyona yakın insanın gündemi işsizlik.

Peki, giderek büyüyen işsizlik sorunundan kimler azade, verilecek ilk yanıt, “İktidara yakın olanlar, onların çocukları, yakınları, Kartal İmam Hatip mezunları...”bu liste böyle uzayıp gidiyor. Ortak payda ise AKP ile bir şekilde ilişkili olmaları.

“Kamuda çalışan 5 milyon kişi içinde denizde bir kum” denilecek bir gruptan söz edeceğim size... Son rakamlarla 61 kişi. Bu yazının niye konusu oldular, çünkü bu kişiler ve bunların çalıştığı kurum aslında AKP'nin

partizanlığının, kadrolaşma için Erdoğan hukukunun bile ayaklar altına alınabildiğinin, yandaşlara iş bulabilmek için kamuda liyakatin nasıl yok edildiğinin çarpıcı bir örneği...

Personel Daha Fazla Arttı

Ankara'da bir kurum var, çoğu kişinin ismini ilk kez duyduğundan emin olduğumuz bir kurum. AKP'nin Avrupa Birliği hedefinden henüz vazgeçmediği yıllarda mali yardımlarla ilgili bütçe uygulama görevlerini yerine getirmesi için kurulan Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu... Bu kaynakları amacı dışında kullandığı, kaynakları kırsal yerine büyük işletmelere aktardığı iddia edilen bir kurum.

TKDK merkez teşkilatının yanı sıra 42 il koordinatörlüğü. Son rakamlarla 2 bin 527 personeli bulunuyor. Kurulduğu ilk yıllarda yasayla belirlenen personel sayısının üstüne çıktığı gerekçesiyle Sayıştay raporlarına yansıyan bu kurumun o yıllarda 252 olan personel sayısı neredeyse 10 katı artmış durumda.

Sınavsız Devlet Memurluğu

Sayıştay denetçileri 2020 yılından bu yana "Düzeltilen" demesine karşın hiçbir adım atılmayan bir uygulama var bu kurumda. Bu, bir AKP klasiği. Sözleşmeli personel olarak işe başlatıp devlet memurluğunun yolunun açılması...

2022 yılında 843 milyon TL'lik giderlerinin yüzde 75'i olan 628 milyon 413 bin lirayı personel gideri olarak kullanan kurumla ilgili bu durumu anlatan Sayıştay tespiti şöyle: "Kısmi Zamanlı Uzman Çalıştırılmasının Mevzuatıyla Belirlenmiş İlke ve Hükümlerin Dışında Gerçekleşmesi ve Bu Uzmanların Sınavsız Olarak Kamu Görevine Girişinin Sağlanması".

Yani KPSS'de gerekli puanı alamadığı olsa da mülakat engelini aşamadığı için yıllarca işsiz kalan gençlerin yaşadıkları kabusu yaşamayanlar bunlar. Ne nitelikleri bu görev için uygun ne de önlerinde sınav güçlüğü var.

Nitelikleri De Uygun Değil

2018'de 5 olan kısmi zamanlı personel sayısı 2019'da 62'ye çıkıyor. Toplam personel sayısı da 2 bin 601'e...2020'de uzman sayısı 59, personel sayısı 2 bin 574, 2021'de 59 uzman, 2 bin 558 kişi çalışıyor. Yüzde 30 olan kısmi zamanlı uzman çalıştırma engeli nedeniyle rakam aşağı yukarı değişmiyor. 2022'de de 2 bin 527 toplam personelin 57'si kısmi zamanlı.

Bu hütle yöntemi Sayıştay raporlarında eleştiriliyor. "Kısmi zamanlı uzmanların, özel bilgi ve uzmanlığa ihtiyaç duyulan işlerde çalıştırılması öngörülmüşken mevzuatta öngörülen vasıfları taşımayan kişilerin kısmi zamanlı uzman" olarak çalıştırıldığı da anlatılıyor.

"Sayısı 61 olan kısmi zamanlı uzmanların hemen hiçbirinin, öngörülmüş olan şartları, gerek eğitim gerekse iş tecrübesi yönüyle taşımadığı tespitlerimiz arasında yer almaktadır" deniliyor.

Erdoğan'ın Kararnamesini İhlâl

2021'de bu tespitlerden kurtulmak isteyen kurum, bir yönetmelik değiştirerek kısmi zamanlı çalışanları, sınav yapmadan "idari uzman" kadrosuna atıyor. Bundan sonrasına Sayıştay raporundan devam edelim:

"Ne var ki bu durum, başlangıçta var olan mevzuata aykırılığı ortadan kaldırmak bir yana ağırlaştırmıştır. Nitekim Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenmiş bir hususun, Yönetmelik ile bu şekilde değiştirilemeyeceği açıktır.

Normlar hiyerarşisi ilkesi uyarınca hukuk kuralları yukarıdan aşağıya doğru Anayasa, kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri, yönetmelik ile yönerge ve genelge gibi diğer alt düzenleyici işlemler şeklinde sıralanmaktadır ve bir alt normun üst norma aykırı olması ya da onun kapsamını aşan düzenlemeler içermesi mümkün olmayıp, üst norma aykırı düzenleyici tasarrufların, idare tarafından yürürlüğe konulması hukuka aykırıdır."

Yani AKP'lilerin kırmızı çizgisi olan "Reis emri" de dinlenmiyor. Başta Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere AKP'nin hukuk tanımazlığına ilişkin sayısız uygulamaya tanıklık edildi son 20 yılda. Ancak Erdoğan'a rağmen mevzuat değişikliğini de ilk kez gördük.

DANIŞMANLARI BİLE ÇİFT MAAŞLI

Ülkeyi ekonomik krizden çıkaracağı iddia edilen Maliye Bakanı AKP'li Mehmet Şimşek'in Basın Danışmanı Sibel Tokgöz'ün bile çift maaşlı olduğu ortaya çıktı. Tokgöz'ün aylık gelirin 200 bin TL olduğu tahmin ediliyor.

Yoksulluk her geçen gün daha da fazla derinleşirken tüm tepkilere rağmen birçok bürokrat ve AKP'li kamudan çift maaş alıyor.

Çift maaş alan yandaşlara her geçen gün bir yenisi ekleniyor. Şimdi de "Ülkeyi ekonomik krizden çıkaracağı" iddia edilen ve kamu kurumlarına "tasarruf genelgesi" gönderen Hazine ve Maliye Bakanı AKP'li Mehmet Şimşek'in Basın Danışmanı Sibel Tokgöz'ün çift maaşlı olduğu açığa çıktı.

Tokgöz, Mehmet Şimşek'in basın danışmanlığı görevinin yanında, "Borsa İstanbul, Takas İstanbul ve Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği" tarafından kurulan Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş.'nin (MKK) yönetim kurulu üyesi. 3 Ağustos tarihinde bu göreve atanan gazetecilik bölümü mezunu Tokgöz'ün ekonomi eğitimi de bulunmuyor. Tokgöz'ün danışmanlık ve yönetim kurulu üyeliğinden aldığı maaşın yaklaşık 200 bin TL olduğu tahmin ediliyor.

Sibel Tokgöz'ün MKK'nin internet sitesinde yer alan biyografisi de dikkat çekici. 2008'de bakanlık basın danışmanlığına başlayan Tokgöz, bugüne kadar bu görevinin yanında kendi alanıyla hiçbir ilgisi olmayan elektrik üretiminden denizcilik işletmelerine kadar çok farklı kamu şirketlerinde yönetim kurulu üyesi olarak görev yaptı. Tokgöz, 2009-2013 döneminde Ankara Doğal Elektrik Üretim ve Ticaret A.Ş., 2013-2015 döneminde Türkiye Denizcilik İşletmeleri A.Ş., 2015-2018 döneminde de Ziraat Teknoloji A.Ş. yönetim kurulu üyesi olarak atandığı için yıllardır çift maaşlar alıyor.

Ayrıca Tokgöz, Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'in basın danışmanı olduğu halde Merkez Bankası'nın basın birimiyle de ilgileniyor.

"Şahsıma Özel Değil"

Sibel Tokgöz çift maaş aldığı kabul ederek şu açıklamayı yaptı: "200 bin TL abartılı bir rakam. Yönetim kurulu üyeliği yaptığım şirketlerde iletişimle alakalı fikirlerimiz soruluyor ve oralarda güzel işlere de imza atıyoruz. Yaptıkları işlerin kamuoyuna yansımaları ve alacakları kararların yansımalarının nasıl olacağı ile alakalı fikirlerimiz soruluyor. 2008'den beri şirketlerde görev alıyorum. Bu (çift maaş) sadece benim şahsıma özel değil."

ERDOĞAN'IN KORUMA MASRAFI DUDAK UÇUKLATIR!

Erdoğan'ın güvenliğini sağlamak için her gün 2.8 milyon TL harcıyor!

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın koruma bütçesi bir yılda iki katına çıktı. Cumhurbaşkanlığı Koruma Daire Başkanlığı 2023'ün ilk 8 ayında 693.4 milyon harcadı. Erdoğan'ı bir gün korumanın bedeli 245 asgari ücrete denk. Saray'ın koruma giderleri geçen yılın ağustos ayında 337.7 milyon TL olmuştu.

Cumhurbaşkanı **Recep Tayyip Erdoğan**'ın korumaları için harcanan miktar her geçen gün katlanıyor. **Emniyet Genel Müdürlüğü**'nün mali tablolarında yer alan bilgilere göre, Cumhurbaşkanlığı korumalarının bağlı olduğu **Cumhurbaşkanlığı Koruma Daire Başkanlığı**, yılın ilk sekiz ayında 693 milyon 420 bin 840 TL harcadı.

Bu veriler doğrultusunda Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın günlük korunma maliyeti 245 kişinin asgari ücretine karşılık gelen 2.8 milyon TL. Erdoğan'ın korumaları için geçen yılın ağustos ayına kadar ise 337 milyon 722 bin 804 TL harcama yapılmıştı. Böylelikle Erdoğan'ın koruma "**ordusu**" için yapılan harcama geçen yıla oranla iki kat artmış oldu.

Koruma Sayısı Bilinmiyor

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın koruma sayısı ile ilgili resmi bir açıklama bulunmuyor. Konuyla ilgili 2021 yılında eski CHP Mersin Milletvekili **Alpay Antmen**, TBMM Başkanlığı'na bir soru önergesi sunmuş, söz konusu önergede ise eski cumhurbaşkanlarına tahsis edilen korumaların sayısını ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a tahsis edilen koruma personeli ve araç sayısını sormuştu.

Antmen'in konuyla ilgili sorduğu sorulardan yalnızca "**Erdoğan'ın koruma personeli sayısı kaç**" sorusu cevaplanırken konuyla ilgili yapılan açıklamada, "**Koruma Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün görev alanına giren hususlar, herhangi bir güvenlik zafiyeti oluşturulmayacak şekilde, yeteri kadar personel ve teçhizatla yerine getirilmektedir**" ifadeleri yer almıştı.

Harcamalar Her Ay Katlandı

Yılın ilk 8 ayında **Cumhurbaşkanlığı Koruma Daire Başkanlığı**'nın yaptığı harcamaları yaklaşık 693 milyon 420 bin 840 TL'yi buldu. Başkanlığın 2023 yılına ilişkin yaptığı harcamalar şu şekilde:

- Ocak: 99 milyon 991 bin TL

- Şubat: 168 milyon 761 bin TL
- Mart: 245 milyon 98 bin TL
- Nisan: 318 milyon 434 bin TL
- Mayıs: 391 milyon 85 bin TL
- Haziran: 472 milyon 143 bin TL
- Temmuz: 583 milyon 491 bin TL

IMF'YE GÖÇMEN VE MADENCİLİK TAAHHÜDÜ!

IMF'ye verilen OVP taahhüdüyle; kaçak göçmen ve sığınmacıların istihdamı, madenciliğin 'kamu yararına iktisadi faaliyet' olarak tanımlanması, yasallaştırılacak!

OVP'de sığınmacıların istihdamını yasallaştıracak düzenlemelerin 2024'ün ikinci yarısında hayata geçirileceği vaat ediliyor. OVP'nin 40. maddesinde madenciliğin temel yasayla 'kamu yararına iktisadi faaliyet' kapsamına alınması öngörülmüyor. Böylece maden için doğa-orman katliamı doğrudan kamu yararı kılıfıyla serbestleştirilecek!

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'in en kritik ziyaretlerinden birisi 11-14 Ekim'de Fas'ın Marakeş şehrindeki IMF-Dünya Bankası Yıllık Toplantıları olacak. IMF'ye niyet mektubu olarak hazırlanan OVP, doğrudan IMF ile ele alınacak. OVP'nin açıklanmasıyla Dünya Bankası'nın 3 yılda Türkiye'ye sağlayacağı toplam borç-kredi tutarını 18 milyar dolar artışla 35 milyar dolara çıkartma kararı, 'IMF niyet mektubunuzu beğendi' mesajı idi. Moody's, Fitch ve Standart & Poor's'un ekonominin mucizevi şekilde düzeldiğini tespit etmeleri, Türkiye'nin kredi notunu 'negatiften durağana' çevirmeleri 'istenenleri yaparsanız notunuz artar' işaretiydi. Bakan Şimşek 11-14 Ekim'de IMF testine girecek, buradaki sonuca göre IMF, küresel piyasalara 'Açıklanan OVP, verilen taahhütler makuldür, biraz daha gözlemleyip Türkiye'ye borç verebilirsiniz' diyerek yeşil ışığı yakacak.

OVP'deki satır aralarına gizlenmiş bazı taahhütler, IMF ve Dünya Bankası açısından kritik önem taşıyor. Bunlardan birisi kaçak göçmen ve sığınmacı istihdamının yasallaştırılması. Böylece Türkiye'de kalıcı hale gelmeleri. OVP'de 18-19'uncu maddelerdeki 'İstihdam' bölümünde **kaçak göçmen ve sığınmacıların istihdamı için yasa çıkarılacağı** taahhüt ediliyor. Bu iki maddede; 'Yurtiçinden temininde zorluk yaşanan hallerde işgücü piyasasının farklı vasıflarda ihtiyaçlarını karşılamak üzere göç ve istihdam politikalarının dengeli bir şekilde uyumlaştırılması sağlanacaktır. Geçici ve/veya uluslararası koruma statüsündekilerin, kayıtlı olduğu ilde ikamet başta olmak üzere, Türkiye'de bulunma şartlarına riayet etmeleri gözetilerek, işgücü temininde güçlük çekilen alanlar öncelikli olmak üzere kayıtlı bir biçimde çalışmalarını tesis edilecektir.' deniliyor. AKP sözcülerinin 'Suriyeliler gönderilirse, sanayici çalıştıracak işçi bulamaz' sözlerinin ardındaki niyet OVP'de satırlara dökülüyor. Cumhurbaşkanı'nın 'sığınmacıları geri göndermeyeceğiz' cümlesi, 'onları iş-güç sahibi yapıp kalıcı olmalarını sağlayacağız' şeklinde tamamılıyor.

OVP'nin 40'ıncı maddesinde **madenciliğin 'kamu yararına iktisadi faaliyet' olarak tanımlandığı** bir temel yasanın 2024'te çıkartılacağı taahhüt ediliyor. Bu sayede maden sahaları için orman, ağaç, doğa katliamı yasayla kamu yararı sayılacak. Doğayı korumak yasayla birlikte 'kanunen yasak' ve polis-jandarma-TOMA müdahalesi yasal olacak. Maden, inşaatlar, vb. ağır işlerde kaçak göçmen ve sığınmacı istihdamına yer açılacak. Türk işçiler, 'bu ücrete çalışmazsan, yarısına razı sığınmacılar sırada' diye tehdit edilecek.

TÜİK'e göre Atıl İş Gücü-Geniş Tanımlı İşsizlik Oranı yüzde 22,5. Neredeyse çalışabilecek durumda her 4 kişiden birisi işsiz iken iktidar kaçak göçmen ve sığınmacıların istihdamına yasayla olanak sağlamak istiyor. Milli gelirden aldığı pay sön beş yıldır dibe vuran çalışan-ücretli kesimin payı sığınmacı istihdamıyla daha da aşağı çekilecek. **Kölelikle eş değer ücret ve istihdam, IMF'ye verilen OVP taahhüdüyle yasallaştırılacak!**

İŞÇİ 'KOD'LAMA SOPASI!

İşçilerin, kolaylıkla işsiz kalmasına neden olan işten çıkarılma kodlarının hukuksuz uygulaması sürüyor. İş hukukçusu Özveri'ye göre yasal düzenleme şart.

Pandemi döneminde iktidarın yasal boşluk bırakmasıyla işverenlerin işçilere 'gözdağı' vermesine neden olan kodlar, hâlâ kullanılıyor. Çok sayıda işçi hakları dahi verilmeden patronlar tarafından iş çıkış kodları gerekçe gösterilerek işten çıkartılıyor.

İşçilere yönelik hak ihlalleri sürerken asıl gerekçe ise 'sendikal örgütlenme'. Anayasal hak olan sendikal örgütlenmelerini tehdit olarak gören işverenler, sendika üyesi emekçileri 'hatalı' kod bildirimleri ile işten çıkartıyor. İSİG Meclisi verilerine göre pandemi döneminde 177 bin işçi Kod-29 ile işten çıkarıldı. Söz konusu uygulama hız kesmeden devam ederken 'hatalı kod bildirimleri' yapıldığı gerekçesiyle Yargıtay'ın bir kararı da bulunuyor. Bir işçinin başvurusunu değerlendiren Yargıtay, 2022'de verdiği kararında, işçiyi haklı buldu. Kararda, "...davacının işten çıkış kodunun değiştirilmesi talebinde güncel hukuki yararı bulunmaktadır" ifadeleri kullanıldı. Agrobay'da işverenin niyetini kötüye kullanma ve hırsızlık anlamına gelen Kod-46 ile Trendyol işçileri ise işsizlik maaşının ve yeni bir işe başlamaya engel olan Kod-26 gerekçe gösterilerek işten çıkarılan işçilerin direnişi ise sürüyor.

İki Dudağının Arasında

Tabloyu değerlendiren iş hukukçusu Dr. Murat Özveri'ye göre işçilerin kaderi işverenin iki dudağının arasında bırakılıyor. İşyerlerinin denetlenmediğine dikkat çeken Özveri, yapısal soruna dikkat çekti.

Sistemin baştan sona yanlış kurgulandığına değinen Özveri şunları dile getirdi: "Bu sorunu işverenin iki dudağının arasına bıraktık. İşveren haklı bir fesih uydurduğu zaman, işçinin böyle bir neden olmadığını mahkemede kanıtlaması 4 yıl sürüyor. İŞKUR, işsizlik sigortası üzerine bir denetim yapmalı. Ancak net bir hukuksuzluk görülmezse, işverenin beyanını esas alarak işlem yapıyor. Yargılama maliyeti de çok arttı. İşçi risk almak zorunda kalıyor. İşçiler mahkeme harçları ile birlikte, en küçük hakkını aramak için 25 bin lirayı aşan bir gideri göze almak zorunda. İşçiden yargılama ve harç alınmamalı. 10 bin liralık kıdem tazminatı için 25 bin liralık bir yargılama gideri riskine girmek zorunda bırakılıyorlar. Bu hak arama özgürlüğünün sınırlandırılmasıdır." İşverenin haksız işten çıkarmayı kendine hak gördüğünü aktaran Özveri, "Kıdem tazminatı belirli süreyi dolduran her bir işçiye verilecektir, maddesi geri getirilmeli. Bu haliyle işverenin keyfilğini ortadan kaldırmak için kuvvetli haklı fesih gerekçelerini iş mahkemesine sunup işçinin dava açtığına hak edeceği tutarı da teminat olarak göstereceği bir sisteme dönmeli. Mevcut durum sendikasızlığa yasal dayanak hazırlayan bir sistem. Yeni bir sendikalar ve toplu sözleşmeler yasası gerekiyor."

Adı Değiştirdi Ama...

İşverenlerin, işten çıkarma kodlarını 'keyfi' kullanmasına kamuoyundan ve işçilerden büyük tepki geldi. Tepkiler üzerine SGK Genel Müdürlüğü, 1 Nisan 2021 tarihli genelgesinde Kod 29'u kaldırdı. Ancak bu gelişme, tazminatsız işten çıkartmaların önüne geçmedi, 'ahlaksızlık yapıldığını' iddia eden Kod 29 yerine Kod 42-43-44-45-46-47-48-49 getirildi. Sendikal örgütlenmelerin önündeki engel de sürüyor.

KAMU KURUMLARI ELEKTRİKSİZ KALDI

Kamu kurumları, yılbaşından bu yana iptal edilen 147 elektrik enerjisi alım ihalesi nedeniyle pahalıya enerji satın alıyor. EMO Başkanı Mahir Ulutaş'a göre sermayenin kamuya ucuz enerji vermesi beklenemez.

Türk Lirası'ndaki değer kaybı, enerjideki maliyeti de yükseltince kamu kurumları elektriksiz kaldı. Elektronik Kamu Alımları Platformu'ndaki verilere göre yılbaşından bu yana, tam 147 elektrik enerjisi alım ihalesi iptal edildi. Bu ihalelerinin iptal gerekçesinin neredeyse tamamı 'ihaleye teklif veren istekli çıkmaması' olarak ifade edildi. İptal nedeniyle yıllık enerji satın alamayan kamu kurumlarının, ulusal tarife üzerinden her ay perakende bir şekilde ödeme yaptığı öğrenildi.

İptalden en çok etkilenenler arasında ise belediyeler bulunuyor. 147 ihalenin en az 49'u belediyelere ve bağlı idarelere aitken 30 ihale ise üniversitelerin oldu. İl sağlık müdürlükleri ve bağlı hastaneler olumsuz etkilenen kurumlar arasında. İptaller arasında, 2024 için elektrik enerjisi alımı yapma amacıyla çıkılan 3 ihale de yer aldı. İstanbul Üniversitesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi ve Fethiye Belediyesi 2024 yılı için çıktığı ihaleleri "ihaleye teklif veren istekli çıkmaması" gerekçesiyle iptal edildi. Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) Yönetim Kurulu Başkanı Mahir Ulutaş, "İhalelerin iptal edilmesi; yapısı gereği doğal tekel olan elektrik enerjisi alanındaki özelleştirmelerin pahalılık yarattığına işaret ediyor" dedi. İptallerin ardından kamu kuruluşlarının bölgelerindeki görevli tedarik şirketlerinden enerji almak zorunda kalacağını aktaran Ulutaş, şunları söyledi: "Kamu zararından daha çok kamunun bile tedarikçi bulamaması uzun yıllardır yurttaşların faturaları yoluyla sübvansede edilen elektrik piyasasının çöktüğünü gösteriyor. Asıl kamu zararı, elektrik piyasasının oluşması ve ayakta durması için sektöre aktarılan devasa kaynak nedeniyle oluşuyor. Kimse için ucuzluk sağlamayan piyasanın bazı kamu kuruluşlarına ucuz enerji sağlaması beklenemez."

SİMGE KURUM DAHA BATAĞA SAPLANDI

AKP'nin, "Zarar ettir, özelleştir" politikası nedeniyle batağa saplanan Sümer Holding'in elde kalan son arazileri de satıldı. Bu yıl dokuz taşınmazı satılan holdingin dönem zararı 61,8 milyon TL'ye ulaştı.

AKP'nin halkın birikimiyle oluşan varlıkları sermayeye peşkeş çekmek amacıyla uyguladığı politikalarından en çok zarar gören kurumlar arasında yer alan Sümer Holding, batağa saplandı. AKP döneminde hızla uygulamaya geçirilen özelleştirmelerin ardından, 2021 yılında 42 milyon 41 bin TL olan Sümer Holding'in özkaynakları, bu yıl itibarıyla 29 milyon 768 bin TL'ye kadar geriledi. 1933'te Sümerbank adıyla kurulan Holding'in özelleştirilmesi kapsamında 2003-2019 yılları arasında 23 işletme, 16 mağaza, 335 bayi satılarak ya da kapatılarak kuruluş bünyesinden ayrıldı. Bu yıl itibarıyla kurumun personel sayısı 141'e düştü.

İktidar Bitiremedi

AKP'nin, "Sata sata bitiremediği" kurumlar arasında gösterilen Sümer Holding'in taşınmazlarının satışı bu yılda da sürdü. Kurumun elde kalan az sayıda taşınmazı da mart, nisan ve mayıs aylarında gerçekleştirilen satışlar ile elden çıkarıldı. Sümer Holding'e ait taşınmazların satış bedelleri ve satın alan şirketler ise şöyle:

Mersin Tarsus'ta dört adet taşınmaz: 402 bin TL – **Yunus Emre Yılmaz**

Ankara Gölbaşı'nda bir adet taşınmaz: 2 milyon 920 bin TL - **ALC Grup İnşaat**

Ankara Çankaya'da üç adet taşınmaz: 90 milyon TL - **Bilfen Eğitim Kurumları**

Ankara Çankaya'da bir adet taşınmaz: 360 milyon TL – **LÖSEV**

Zarar Katlandı

Taşınmazları hızla elden çıkarılan Sümer Holding'in ekonomik yapısı da altüst oldu. Kurumun 2020 yılında 24 milyon 668 bin TL olan dönem zararı, 2021 ve 2022 yıllarında sırasıyla 27 milyon 995 bin TL ve 61 milyon 830 bin TL olarak gerçekleşti.

Kurumun özkaynaklarında yaşanan değişim de derin batağı ortaya koydu. Sümer Holding Genel Müdürlüğü'nün özkaynaklarında yaşanan değişim, yıllara göre şöyle kaydedildi:

2019: 40 milyon 94 bin TL

2020: 37 milyon 821 bin TL

2021: 42 milyon 41 bin TL

2022: 29 milyon 768 bin TL

Sümer Holding'in beş kişilik yönetim kuruluna yapılan ödemeler de kurumun mali verilerine yansdı. Kurumda Yönetim Kurulu Başkan, üyeler ve denetçiler gibi üst yöneticilere cari dönemde toplam 823 bin 79 TL'lik maddi menfaat sağlandı.

TKİ'DE 40 MİLYON TON KÖMÜR KAYIP

Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu'nun faaliyet raporları, işletmede on milyonlarca tonluk kömürün "buhar olduğu" kuşkusuna yol açtı. Eski Maden Mühendisleri Odası Başkanı Torun, "Bu farkın hesabı verilmeli" dedi.

Devletin genel enerji ve yakıt politikasına uygun olarak üretim yapmakla sorumlu kuruluş Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu'nun (TKİ) Faaliyet Raporları, stoklarda 40 milyon tonluk kömürün eksik olduğu kuşkusuna yol açtı. Kurumun son dönem faaliyet raporlarına göre, satışa hazır kömür ile satılan kömür arasında 40 milyon tonluk fark görülüyor.

Tonlarca Kömür Kayıp

İktidarın hemen hemen her seçim öncesinde vatandaşa dağıtması ile kamuoyunun gündemine gelen kömürler, bu kez yok olan stoklarla gündemde. TKİ'nin Faaliyet Raporları'na göre, 2018'de kurumun sahip olduğu satılabilir kömür miktarı 22 milyon 55 bin ton olurken, satılan kömür miktarı 20 milyon ton oldu. 2019'da 23 milyon 441 bin ton satılabilir kömüre karşılık 18 milyon 218 bin ton kömür satıldı. TKİ Faaliyet Raporları'nda, 2020 yılına gelindiğinde kurumun sahip olduğu satılabilir kömür miktarı 22 milyon 172 bin ton, satılan kömür miktarı 13 milyon 563 bin ton olarak bildirildi. 2021 yılında 27 milyon 177 bin ton satılabilir kömürün 17 milyon 63 bin tonu satıldı. Kurumun son faaliyet raporuna göre ise 2022'de 33 milyon 553 ton kömürün 19 milyon 187

bin tonu satıldı. Böylece son beş yılda satılabilir kömür miktarı 128 milyon 371 bin ton oldu ancak satılan kömür miktarı 88 milyon 53 bin tonda kaldı. Stoklarda yer alması gereken yaklaşık 40 milyon ton kömüre ise faaliyet raporlarında rastlanmadı.

TKİ'nin raporlarını inceleyen Maden Mühendisleri Odası eski Başkanı Mehmet Torun, kömürde yaşanan erimeyi BirGün'e değerlendirdi. Aradaki farkın hesabının yetkililer tarafından verilmesi gerektiğini kaydeden Torun, "Yıllık faaliyet raporları, ait olduğu yılda yapılan bütün faaliyetleri, üretim, satış ve stok değerlerini, personel ve organizasyon yapısını, yatırımları, bütçe ve bilanço durumu gibi bilgileri ayrıntılı olarak belirten, kurumların internet sitelerinde halka açık yayınlanan bir belgedir. Tabiri caizse kurumların ve işletmelerin aynasıdır. Eğer stokta kömür varsa, raporda yer almalıydı" dedi.

Açıklama Yapılmalı

TKİ ve TMMOB Maden Mühendisleri Odası'nda uzun yıllar yönetici olarak görev yaptığını da anımsatan Torun, şunları söyledi: "Madencilik sektörü, özellikle de kömür sektörü ile ilgili yayınları takip ederim. Bahsedilen konu benim de dikkatimi çekti. Görev yaptığımız dönemlerde faaliyet raporlarındaki üretim, satış ve stok rakamlarının denk olması, uyumlu olması çok önemliydi. Yapılan küçük bir hatanın düzeltilmesi için uzun mesailer harcanırdı. TKİ internet sitesinde bulunan faaliyet raporları incelendiğinde, 2018 yılında yaklaşık 2 milyon ton olarak başlayan satılabilir üretim fazlalığının yıllar içinde arttığı, 2022 yılında 14 milyon ton civarına çıktığı görülmektedir. 2018-2022 yıllarını içeren 5 yıl dikkate alındığında ise bu fazlalık toplam 40 milyon ton civarındadır fakat bu stok, faaliyet raporlarında görülememektedir.

Başka bir ifade ile faaliyet raporlarına göre satılabilir hale getirilmiş ancak satışı yapılmamış 40 milyon ton kömürün akıbeti faaliyet raporlarında gösterilmemiştir. Faaliyet raporlarında görülmeyen 40 milyon ton kömür hakkında kurum yöneticilerinin kabul edilebilir bir açıklama yapmasına ihtiyaç olduğu kanaatindeyim."

MR CİHAZI 3,4 MİLYON TL'YE TAŞINACAK!

Ankara Etlik Şehir Hastanesi'nin açılmasıyla kapısına kilit vurulan Sami Ulus Hastanesi'ndeki MR cihazı 3,4 milyon TL'ye Çubuk Devlet Hastanesi'ne taşınacak. SES yöneticisi Yalçınkaya, "Bu parayla ASM açılabilirdi" dedi.

Başkentte, Etlik Şehir Hastanesi'nin açılmasıyla kapısına kilit vurularak taşınan Sami Ulus Kadın Doğum, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Eğitim-Araştırma Hastanesi'ndeki bir tıbbi cihaz milyonlarca liraya bir başka hastaneye taşınacak.

Sağlık Bakanlığı'nın, Etlik Şehir Hastanesi'nin açılışı sonrası kapatmaya karar verdiği Sami Ulus Eğitim-Araştırma Hastanesi kamuoyu tepkisi nedeniyle tam anlamıyla kapatılmadı. Ancak Sağlık Bakanı Fahrettin Koca, yapının "deprome dayanıksız" olduğunu iddia ederek yıkılacağını ve yerine yeni hastane yapılacağını duyurdu. Sami Ulus Hastanesi, 25 Eylül'de Etlik Zübeyde Hanım Kadın Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin bir katına ve bahçesinde prefabrik yapıya taşındı. Böylece hastane tam anlamıyla işlevsizleştirildi.

Ardından da Sağlık Bakanlığı dikkatleri çeken bir ihaleye imza attı. Kamu İhale Bülteni'nde yer alan bilgilere göre, bakanlık Sami Ulus Hastanesi'ndeki "Manyetik rezonans (MR) görüntüleme cihazının" Çubuk Halil Şıvgın Devlet Hastanesi'ne taşınması için ihale düzenledi. 21 Eylül tarihinde düzenlenen ihale tam 3 milyon 400 bin TL'ye Ge Medical Systems Türkiye Limited Şirketi'ne verildi.

İhale, Kamu İhale Kanunu'nun "Doğal afetler, salgın hastalıklar, can veya mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen olayların" ortaya çıkması durumunda kullanılması gereken tartışmalı 21/B maddesinde düzenlenen pazarlık usulüyle yapıldı. Bu ihale maddesi, uzun yıllardır adrese teslim ihale olarak yorumlanıyor.

Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası (SES) Ankara Şube Eş Başkanı Kubilay Yalçınkaya, BirGün'e yaptığı değerlendirmede, "Şimdi de tıbbi malzemeleri taşımak için milyonlarca lira harcıyorlar. Sadece bir MR cihazını taşımamanın maliyet 3,4 milyon TL. Kapısına kilit vurulan hastanelerde cihazların bir başka hastaneye kaydırılması bile çok büyük bir ekonomik kayıp. Bunu gibi birçok hastane var oralarda birçok cihaz var. Sami Ulus Hastanesi'nin hizmetleri Etlik Şehir Hastanesi için daraltıldı. Hastanede son bir yıldır ameliyat ve doğum gerçekleşmiyordu ve 25 Eylül'de de taşındı. Tıbbi cihazın sadece taşıma maliyeti ile bir aile sağlığı merkezi (ASM) hizmete açılabilirdi" ifadelerini kullandı.

Kiloyla Sattılar

Sayıştay, Ankara Bilkent Şehir Hastanesi'nin açılması nedeniyle kapatılan hastanelerdeki malzemelerin "Ekonomik ömrü tamamlanmamasına rağmen" hurdaya ayrıldığını tespit etmişti. İki- üç yıl önce satın alınan

elektronik malzemelerin dahi "kiloyla" satıldığı belirlenmiş ve tıbbi cihazların kaybolması, çürümeye terk edilmesi de gündem olmuştur.

SAĞLIK SİSTEMİ ALARM VERİYOR

2002 yılında başlatılan Sağlıkta Dönüşüm programı ile, 1. Basamak göz ardı edilerek, hastaların sevk sistemi ortadan kaldırılmış, tüm yatırımlar tedavi edici hizmetlere, dev sağlık işletmelerine yapılmış, sağlık, kar odaklı bir yapıya dönüştürülmüş, bu durum, nitelikli sağlık hizmeti sunumuna engel olmuştur. Kontrolsüzce ve koruyucu hekimliğin zayıflamasıyla artan hastalık yükü nedeniyle, 2. ve 3. Basamak sağlık kuruluşlarına kısırlanmış bir sağlık talebi yaratılmış; yıllar içinde yıllık hekime müracaat sayısı, 2002 yılında yılda 3,1 iken; 2022 yılında yılda 10'a kadar tırmanmıştır. Avrupa Birliği ülkeleri ve OECD ülkelerinde bu sayının yaklaşık yarısı olması, nasıl bir hasta yükü ile çalışıldığının bir göstergesidir.

Yıllık hekime müracaat sayısındaki artış, iktidar tarafından, "rahatça hizmete ulaşan hastaların, istedikleri gibi sağlık kuruluşlarını ziyareti" olarak lanse edilmekle birlikte, esas problem, koruyucu hekimliğin yara almasıyla, hayat koşullarının ağırlaşması, yoksulluğun derinleşmesi ile yetersiz beslenme ve çevresel etkenlerin yarattığı hasar vb nedenlerle hastalık yükünün artmasıdır. Yoksulluk artık bir halk sağlığı sorunudur. Son 20 yılda yaşlı nüfusun artışı, meme/kolorektal tümörler gibi, tarama programlarıyla saptanabilecek tümörlerin yıllar içinde tırmanması, kötü beslenmenin yarattığı ve giderek yükselen obez ve obez öncesi nüfus (15 yaş sonrası nüfusun %64'ü); 20-80 yaş arası nüfusun %15'inin diabetik olması (AB'de %7'lerde) hastalık yükünü artıran temel konular olmuştur. Öyle ki, 15 yaş üstü kadın nüfusunun %60'ına hiç smear yapılmamakta, %65'ine hiç mamografi taraması uygulanmamaktadır. Yıllardır mücadelesi verilen HPV aşılarının ulusal aşı programına alınması adeta bir olay haline gelmiş, önce "yaş grupları ve medeni hale bakılarak", daha sonra ise bilimsel kabul gören uygulamaların ötesinde, 9-14 yaş aralığında yapılması gereken aşının, 18 yaş üstü aşılama yapılacağı söylemi ile bir halk sağlığı skandalına imza atılmıştır. Benzer vahim bir durum geçtiğimiz günlerde Sağlık Bakanı'nın yeni covid varyantı içerikli aşılamanın bir BOYUN EĞİŞ olduğunu söylemesi, küresel sermayeye boyun eğmeyeceğini belirtmesi ile yaşanmıştır. Bir Sağlık Bakanı'nın bu açıklamayı yapması, aşmaya çalıştığımız her türlü aşı tereddütü/aşı reddine zemin hazırlayacak, yükseltmeye çalıştığımız sağlık okur-yazarlığı düzeyini hiç şüphesiz ki baltalayacaktır. Hemen her türlü aşıda, ilaçta, tıbbi sarf ve cihazda küresel sermayeye bağımlı olan, bunu aşmak için 20 yıl boyunca hiçbir yatırım yapmayan, hatta Cumhuriyet dönemi yatırımlarını ortadan kaldıran zihniyet, bilimin gerektirdiği ve tüm bilimsel platformların tavsiye ettiği aşı uygulamasını kabul etmemesi, küresel sermayeye boyun eğmemekten değil, halk sağlığı yatırımlarının bir maliyet kalemi olarak görülmesindedir.

Yoğun hasta yükünde çözüm üretemeyen hastaların defalarca ziyareti de eklenince, hastaların sağlık kuruluşlarına başvurusu yıllar içinde artmış, günlük 5-10 dk'lık randevularla, ortalama 100 hasta bakmaya başlayan hekimler tükenme noktasına gelmiştir. Polikliniklerde çözüm bulamayan ve yığılmaya başlayan hastalar, çözümü, Acil Servislerde aramaya başlamış, sonuçta yıllık Acil servis ziyareti, nüfusundan daha fazla olan bir kaosa sürüklenmiştir. Son 20 yılda, Acil Yardım İstasyonu başına düşen nüfus tam 3 katına çıkmıştır.

Tıkanan sistem, sağlık çalışanlarını ve hastaları karşı karşıya getirmiş, sağlıkta şiddeti tırmandırmış, vatandaşları hekimlere ve sağlık çalışanlarına düşmanlaştırmış, üstelik şiddet cezasız bırakılmıştır. Tükenen ve itibarsızlaştırılan sağlık çalışanları üzerine binen yük artık taşınamaz hale gelmiş, sağlık çalışanlarında arka arkaya yaşanan intihar vakaları, konunun vehametini gözler önüne sermiştir. Çözümü sadece tesis güvenliğinde arayan zihniyet, şiddetin tırmanmasına, ortamın çalışılmaz hale gelmesine zemin hazırlamıştır. Bu nedenledir ki, hekimler geleceğini yurt dışında aramaktadır. 2012 yılında sadece 59 hekim yurt dışına gidiş için belge talep ederken, bu sayı 2022 yılında 2.685 olarak gerçekleşmiştir. Bu sayıya, emekliye ayrılan, istifa eden ve özel hastanelere geçiş yapan hekim sayısı eklendiğinde, sistem sorunu yaşayan sağlıkta, insan kaynağı zafiyeti de yaşandığı görülmektedir. Hekimlerin, emek yoğun, ağır çalışma koşulları olan, beyin cerrahisi, kalp cerrahisi, göğüs cerrahisi gibi branşları tercih etmemeleri, uzayan eğitim ve ağır çalışma koşulları nedeniyle birçok yan dal tercihlerinin yapılmaması nedeniyle özellikle ülkenin doğu ve güneydoğu bölgelerinde bazı branşlarda yaşanan sıkıntılar, hastaların randevu bulamamaları sorununu artırmıştır.

Hekimin yanı sıra, atanmayan hemşireler, sağlık hizmet sunumunu sıkıntıya sokmakta, sağlık sistemi insan kaynağında sayısal olarak yetersiz kalmaktadır. 2022 verilerine göre, 100.000 kişiye düşen hekim sayısı Türkiye'de 228 iken, OECD ortalaması 365'dir. 100.000 kişiye düşen hemşire sayısı olan 356, OECD ülkelerinin yaklaşık 1/3'ü kadardır. 100.000 kişiye düşen diş hekimi ve eczacı sayısı OECD rakamlarının yarısı kadardır ve ağırlıklı olarak özel sektörde istihdam edilmektedir.

Fakat unutulmamalıdır ki temel sorun, sistem ve zihniyet sorunudur. Bu sistemde sağlık çalışanı iki katına dahi çıkarılsa yine tıkanıklık yaşanacaktır.

Bu hasta yoğunluğuna ek olarak, tıbbi cihaz endüstrisinin, kur dalgalanmaları, kamunun borçlarını ödememesi ve uzayan vadeler nedeniyle malzeme temin edememesi durumu, sistemi daha da tıkamaktadır. Özellikle beyin cerrahisi, ortopedi ve kalp cerrahisi gibi malzeme bağımlı branşlarda birçok vaka yapılamaz hale gelmiş, hastaların bekleme listeleri oluşmuştur. Hastanelerde büyük ameliyatlar yerini, hızlı devir yapılabilen vakalara bırakmış, bu durum hastanelerde, hasta ortalama kalış günü rakamlarına (5,7'den 4,2'ye düşüş) ve yatak devir hızına da (38,8'den, 50,7'ye çıkış) yansımıştır.

Benzer tablo ilaç endüstrisi için de yaşanmaktadır, keza Euro kurunun 14,03 yani yaklaşık reel değerinin yarısı kadar ayarlanması, birçok ilaç grubunun sistemden çekilmesine ve birçok hasta için tedavi sıkıntısına neden olmaktadır.

Yapılması gereken,

1. Öncelikle, 1. Basamak sağlık sisteminin sayısal ve nitelik olarak güçlendirilmesi, altyapısının desteklenmesi; aile hekimi başına düşen nüfusun (3.145), tedrici olarak 2000'lere indirilerek, kamuya ait binalarda ve kamuya ait insan kaynağı ile hizmet vermesi, aile hekimlerinin özlük hakları korunarak sağlanmalıdır. Güçlendirilen 1.basamakla birlikte akılcı ve doğru kriterlerle planlanan sevk mekanizması başlatılmalıdır. Koruyucu hekimliğin güçlendirilerek “**önce hasta etmeme**” prensibinin benimsenmesi, birçok vatandaşın sorununun 1.basamakta çözülmesine olanak sağlayacaktır.
2. Poliklinik randevularının en az **20 dk** olacak şekilde planlanması elzemdir. Kısa randevularla çözüm bulamayan hastaların yeniden hastaneyi ziyaretinin önüne geçilmesi şarttır.
3. Kamuda ve üniversitede çalışan hekim, diş hekimi, eczacı, hemşire ve tüm sağlık çalışanlarının özlük haklarının (çalışma saatleri, maaşlar, nöbet ücretleri, izinleri, emekliliğe yansıtılacak ödemeler vb) düzeltilmesi ve aynı düzenlemelerin aile hekimliği sistemleri; ve gıda güvenliği, çevre sağlığı, biyogüvenlik konularında hizmet veren, tek sağlık yaklaşımının vazgeçilmez üyeleri veteriner hekimler için de yapılması gerekmektedir.
4. Tırmanan şiddet için sistemsel düzenlemenin yanı sıra caydırıcı ve cezai yaptırımların hızla hayata geçirilmesi çok önemlidir. TTB tarafından taslağı hazırlanan Şiddet Yasası'nın hayata geçirilmesi hızla gerçekleşmelidir. Medyada görünür kişilerin şiddeti olumlu gösteren konuşmaları, sağlıkta şiddet haberlerinin verilme şekli, şiddet için meşruiyet zemini hazırlamaktadır. Cezasızlık kültürü, şiddeti yaygınlaştırmaktadır.
5. Yerli üretimin desteklenerek, tıbbi cihazdaki ve ilaç endüstrisindeki %85'lik ithalat bağımlılığının azaltılması, uzun vadede zorunludur. Bu sarmaldan çıkabilmenin bir yolu da yerli üretimdir.
6. Servis yatak sorununun dışında yoğun bakım yatak doluluğu büyük sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Yoğun bakımlar daha maliyetli hizmetlerdir, yetişmiş insan kaynağı daha azdır ve maalesef, hastane yönetimlerinin maliyet kalemi olarak gördüğü alanlardır. Bu nedenle, özellikle çocuk yoğun bakım gerektiren durumlarda hastalar, ambulansla şehir şehir dolaşmak zorunda kalmaktadırlar. Yatırımların, ameliyathane, yoğunbakım gibi kritik alanlara yapılması ve bunun insan kaynağı ve düzeltilmiş özlük haklarıyla yapılması gerekmektedir.
7. Tek başına bir basın açıklamasına konu olacak KÖİ ise, gerek yapısal büyüklükleri, ergonomiden uzaklıkları, hizmet sunumunu zorlaştıran statüleri ve en önemlisi de Sayıştay raporlarına da konu olan finansman yükleri ve usulsüzlükleri ile derhal durdurulmalı, mevcut sistemler yeniden düzenlenmelidir.

Sonuç olarak, sağlık sistemimiz, insan kaynağı yerine dev tesislere yapılan yatırımlarla, koruyucu hekimliği ikinci planda bırakan, kar amacı güden tedavi edici hizmet kurgusu ile ama en önemlisi de sağlığı yönetenlerin bilimsellikten ve uluslararası kabul gören uygulamalardan uzak zihniyeti ile alarm vermekte; zarar gören ise hizmete güvenli ulaşamayan hastalar ve tükenen sağlık çalışanları olmaktadır.

COVID'İN YENİ VARYANTI ERİŞ VE SAĞLIK BAKANININ AÇIKLAMASI

Sağlık Bakanı, Covid19 için yeni aşılama programlarının olmadığını, bazı ülkelerin aşılama programlarına itibar etmelerinin, bir “BOYUN EĞİŞ” olduğunu açıklamıştır.

Bir sağlık bakaninin bu vahim açıklamayı yapması, aşmaya çalıştığımız her türlü aşı tereddtne/reddine bizzat zemin hazırlayacaktır.

Hemen her türlü aşıda, ilaçta, tıbbi sarf ve cihazda küresel sermayeye bağımlı olan, bunu aşmak için 20 yıl boyunca hiçbir yatırım yapmayan, Cumhuriyet döneminde yapılmış olan bioteknolojik yatırımlarını da ortadan kaldıran zihniyetin, bilimin gerektirdiği ve tüm bilimsel platformların tavsiye ettiği aşı programını reddetmesi, küresel sermayeye boyun eğmemekten değil, halk sağlığına yapılan yatırımları bir harcama kalemi olarak grmektendir. KLİMİK, CDC, WHO gibi ulusal ve uluslararası kabul gören organizasyonların Covid 19 aşı önerilerine mutlaka kulak verilmelidir.

1 YILDA 854 MİLYON HEKİM BAşVURUSU

Cumhurbaşkanı Erdoğan "Türkiye sağlıkta ağ atladı" dese de Sağlık Bakanlığı'nın istatistik yillığı, sağlıktaki okş gözler önüne serdi. 2022'de 854 milyon kişi hekime başvurdu. Bu durum 'rekor' olarak değerlendirildi.

Sağlık Bakanlığı'nın hazırladığı '2022 Sağlık İstatistikleri Yillığı'na göre ülkede 2022 yılında toplam hekime müracaat sayısı bir önceki yıla göre yüzde 26 artarak 854 milyon 328 bin 324 olarak gerçekleşti. 2022 yılında hekime müracaatın yüzde 39,9'u birinci basamak sağlık kurumlarına yapılırken, yüzde 60,1'i ikinci ve nc basamak sağlık kurumlarına yapıldı.

Rapora göre, bir yılda bir kişinin hekime başvuru oranı ise 10 olurken, bu rakam OECD lkelerinde ortalama 7'lerde kalması dikkat çekti. Uzmanlar "Ekonomik kriz ve kötü beslenme hastalıkları tetikledi. Ayrıca kişkırtılmış sağlık hizmeti, 5 dakikadan daha az süre hastaya ayrılması, nitelikli sağlık hizmetinin bozulmasına, hastanın tedavi sonucu alamamasına yol açtı. Tüm bunlar hekime başvuruları artırdı" dedi.

Ciddi Bir Oran

Bebek lm hızı, gerçekleşen doğum oranları, sağlık personel sayısı, hastane yatak sayısı, ilaç istatistikleri gibi verilerin yer aldığı 'Sağlık İstatistikleri Yillığı' nceki gün yayımlandı. Verilere göre, hekime başvuru sayısı 2021 yılında 675 binlerde iken 2022'de 854 milyonu aştı. Hekime müracaatın büyük çoğunluğunu da ikinci ve nc basamak (eğitim araştırma, niversite ve devlet hastaneleri) sağlık kurumlarının oluşturması dikkat çekti. 2022 yılında aile hekimliğine başvuru 332 bin 907 oldu ve birinci basamakta kişi başi hekime başvuru oranı 4'te kaldı. İkinci ve nc basamakta hekime başvuru oranı toplamı ise 513 bin 615 olarak belirtilirken, bu alanda kişi başi hekime başvuru oranı da 6 olarak yer aldı.

KURUM TÜRLERİNE GÖRE TOPLAM VE Kİşi BAşi HEKİME MÜRACAT SAYISI

KURUM	2021	2022	ARTIş (%)	Kİşi BAşi HEKİME MRACAK
Aile hekimliği	239.053.780	332.907.540	39	3,9
Birinci basamak toplamı	245.525.320	340.713.213	39	4
Özel poliklinikler	598.356	774.225	30	0,09
Özel tıp merkezleri	15.672.466	17.248.270	10	0,2
Hastaneler toplamı (SB+ ni+zel)	414.454.404	496.366.836	20	5,8
Sağlık Bakanlığı	305.040.174	375.842.435	23	4,4
Üniversite	40.102.992	45.746.680	14	0,5
Özel	69.311.238	74.777.721	8	0,9
İkinci ve nc basamak toplamı	430.126.870	513.615.106	19	6
GENEL TOPLAM	675.652.190	854.328.324	26	10

Verileri değerlendiren Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası (SES) Ankara Şube Eş Başkanı Kubilay Yalçinkaya, 854 milyon kişinin sağlık kurumlarına ayaktan başvurduğunu, bu oranın bu yıl bir milyara yaklaşmasının tahmin edildiğini anımsatarak "Ülke nüfusunun bir kısmının SGK ve GSS kapsamında hiç hekime gitmediğini de varsayarsak bazı kişilerin yılda 20-30 kez hekime gittiğini gösterir ki bu da sağlık sisteminin çok ciddi bozulduğunun da göstergesidir. Bir kişi ya sağlık kurumuna gidip gidip tedavi olamıyordur ya da kronikleşen hastalıkları olmuştur. Şifa bulamadığını da gösterir" dedi. Yalçinkaya, özetle şunları söyledi: "Bu rakamlara yatarak başvuruyu ekleyince daha devasa sayılar ortaya çıkacaktır. Ayaktan başvurularda yüzde 26'lık artış var. En fazla artış da özel polikliniklerde ve aile hekimliğinde görülüyor. Bunlar da şunu gösteriyor. Hekime başvuramayan, MHRS'den randevu alamayan hastalar ya aile hekimine gitmiş ya da özel sağlık kurumuna. Sağlık sistemi tıkanma noktasında. Bu kadar çok hekime başvuruyu sağlık altyapısı da da finansmanı da kaldırmaz. Bir toplumun beslenme alışkanlığını düzeltilmezse, bağışıklık sistemi desteklenmezse hastalanma oranı da artacaktır."

BAZI ENFEKSİYON HASTALIKLARININ VAKA SAYISI

	YERLİ VAKA	YABANCI VAKA	TOPLAM VAKA
AIDS	62	22	84
Kızamık	76	27	103
Sıtma	0	278	278
Tüberküloz	8.211	1.512	9.723

Tersine Çevirmeliyiz

Türk Tabipleri Birliği (TTB) İkinci Başkanı Doç. Dr. Ali İhsan Ökten ise şunları söyledi: "Basamaklandırma sistemi getirilmediği için iki ve üçüncü basamakta aşırı yığılmalar oldu. Bu oranı tersine çevirmezsek, aile hekimliğine başvuruları yüzde 70-80'lere çıkaramazsak, sorun artarak devam edecektir. Ne yaparsanız yapın bunu engelleyemezsiniz. Uygulanan sağlık politikalarının topluma bir faydası olmadığını da göstergesi. Demek ki uygulanan sağlık politikası toplumu iyileştirmiyor aksine hastalandırıyor. Sağlıklı bir toplum olsak, koruyucu sağlık hizmeti daha iyi olsa, insanlar sağlıklı ve dengeli beslenebilse bu kadar çok hastalanıp o kadar doktora gitmeyiz."

HEKİM GÖÇÜ HIZ KESMİYOR

'İyi hal belgesi'ne rekor başvuru

Sağlık emekçilerinin yurt dışına gidebilmek amacıyla aldığı 'iyi hal belgesi'ne başvuruların sayısı eylül ayında 321 oldu. Yılın ilk dokuz ayında ise toplam 2 bin 285 'iyi hal belgesi' alındı.

Türk Tabipleri Birliği (TTB), eylül ayında iyi hal belgesi için başvuran sağlık emekçilerinin sayısını açıkladı. TTB'nin verilerine göre sağlık emekçilerinin yurtdışına gidebilmek için aldığı 'iyi hal belgesi'ne yapılan başvuru eylül ayında ayında 321 oldu.

Yılın ilk dokuz ayında yapılan başvuru sayısı ise 2 bin 285'e ulaştı.

Aylık başvuru sayısı ilk kez geçen ay 315 ile 300 barajını aşmıştı.

TTB, son 10 yılın ilk 9 ayında yapılan toplam başvuru sayısını da açıkladı. Buna göre 2012'de 36 hekim başvuru yaparken 2011'de 100 barajı geçildi. 2021'in ilk dokuz ayında bine yaklaşım başvuru sayısı ilk kez bu yılın aynı döneminde 2 bini aştı.

İyi Hal Belgesi Nedir?

İyi hal belgesi, yurt dışına eğitim ve çalışma amaçlı giden tüm personele verilen bir nevi "temiz kâğıdı" anlamına geliyor. Belgede kişinin diploma tescil bilgileri ile ülkemizde çalıştığı sürede disiplin cezası alıp almadığı yer alıyor. Başvuru sahibi ilgili ülke makamlarına bu belgeyi sunarak eğitim ya da çalışma izni alabiliyor.

HEMŞİRELERİN BİTMİYEN SORUNLARI VE TALEPLERİ

Sağlık sistemimizde yaşanan sorunların temelini; 2002 yılında başlatılan Sağlıkta Dönüşüm Programı'nın yarattığı artan hasta sayısı ve sağlığın ticarileşmesi oluşturmaktadır. Son 20 yılda sağlık politikalarının yarattığı sorunlar ağırlaşarak devam etmektedir. Bu kapsamda önemli bir sorun alanı da hemşirelerin çalışma koşullarını, özlük haklarının kötülüğü, mobbing ve liyakatsiz atamalarıdır.

Türk Hemşireler Derneği'nin yapmış olduğu bir çalışma, yurtdışına gitmek isteyen tecrübeli hemşire sayısının giderek arttığını göstermektedir. İlgili çalışma, hemşirelerin yüzde 70'inin yurtdışına gitmek istediğini ortaya koymaktadır. Bir diğer çalışma ise, hemşirelerin kendilerini değersiz hissettiğini, barınma sorunlarının ise her geçen gün giderek arttığını göstermektedir.

Türk Hemşireler Derneğinin konuya ilişkin talepleri açıktır ve kamuoyu ile paylaşılmıştır;

- Özlük Hakları ve Ekonomik Koşulların Yetersizliği

İçinde bulunduğumuz ağır ekonomik kriz şartlarında hemşirelerin almış olduğu ücretler son derece yetersiz durumdadır. Emekliliğe yansımayan ek ödeme, sabit ek ödeme, teşvik gibi uygulamalar hem çalışma barışını bozmuş, hem de çalışanları ve emeklileri yoksulluk sınırına bile yaklaşamayan ücretlendirmelerle mağdur etmiştir.

Hemşirelerin ve diğer sağlık çalışanlarının yoksulluk sınırının üzerinde, emekliliğe yansıyan, öngörülebilir tek kalemde bir maaş almaları gereklidir.

- Olumsuz Çalışma Koşulları

Hemşireler genel anlamda yaşanan personel eksikliği sebebiyle yasal sınırlamaları aşan aylık mesai saatlerinde, 24 saat süre ile ve fazla sayıda hastaya bakım vermek zorunda bırakılmaktadırlar. Hemşire açığı sürekli bir biçimde hemen hemen tüm kurum yöneticileri tarafından dile getirilmektedir. Bu nedenle hemşire istihdamının artırılması şarttır. Bunun yanı sıra hemşirelerden, sekreterlik, eczaneden ilaç alma, konsültasyon isteme, tetkik girme gibi görev tanımlarında olmayan pek çok işi yapmaları da beklenmektedir. Görev tanımı dışında verilen işi yapmak istemeyen hemşireler ise baskı ve mobbinge maruz kalmaktadır. Bu durum hem hasta güvenliğini riske

atmakta, hem çalışmada değersizlik, tükenmişlik nedeni olmakta çalışma motivasyonunu düşürmektedir. Bu konunun çözümü şarttır ve ivedilikle gerekli idari ve yasal adımlar atılmalıdır.

- Hemşirelik Mesleğinin İcrasına Yönelik Sorunlar

Uzmanlarca yapılan değerlendirmede, hemşirelik mesleğinin icrasında ciddi sorunlar yaşandığı ve mevzuata aykırı şekilde hemşirelerin hemşirelik dışı işlerde görevlendirildiği sıklıkla vurgulanmaktadır. Bununla birlikte bir de yetkisiz kişilerin hemşire olarak istihdamının sağlık hizmetlerinin sunumunda karışıklığa yol açtığı tespit edilmiştir. Bu durumun, halkın hemşireler tarafından verilmesi gereken nitelikli bakımı almasına engel olma ve hasta güvenliğini riske atma gibi ciddi sonuçlar doğurduğu görülmüştür. Bu nedenle, hemşirelerin görev yetki ve sorumluluklarının diğer sağlık çalışanlarına devredilmesine izin veren uygulama ve düzenlemelere son verilmesi talep edilmektedir. Sağlık meslek gruplarının görev tanımlarının ve sınırlarının belirlenmesine yönelik çalışmalarda bilimsel verilerin ve mesleklerin uluslararası standartlarının göz önünde bulundurulması bir an önce tamamlanarak yayınlanması gerekliliği de hatırlatılmaktadır.

KIDEMLİ VATANDAŞLARIMIZ YAŞLILARIMIZA VEFA BORCUMUZ BÜYÜK

Gelecek projeksiyonları, 2050 yılında, dünyada her altı kişiden birinin 65 yaş üstü olacağını ve 30 yıl sonra dünyanın, yaklaşık 1,6 milyar yaşlı nüfusa sahip olacağını göstermektedir. Kuzey Afrika ve Batı Asya, %226'lık artışla en büyük artışa sahip olacak bölgeler olarak değerlendirilmektedir.

Bu artış hızı nedeniyle, Birleşmiş Milletler Uluslararası Yaşlılar Günü'nün bu yıl 33.sü düzenlenecek anma töreni, yaşlılara, insan hakları bildirisi ile verilen vaatleri yerine getirme ve nesiller boyunca yaşlı haklarını koruma teması ile toplanacak. Temel hedef, tüm dünya yaşlılarının haklarını tanımları, yararlanmaları, hak ihlallerinin önüne geçilmesi, bu konulara dikkat çekmek ve çözüm önerileri sunmak olacak.

Kurumlarda, bireysel tutumlarda ve toplumsal alışkanlıklarda, yaşlı bireylere, yaşlanma sürecine ve yaşlılığa karşı oluşmuş önyargılı yaklaşımlar, yaşlı bireylere karşı ayrımcı tavırlar ve yaşlılar hakkındaki kalıplaşmış algıları tanımlayan yaş ayrımcılığı (ageism), yaşlanan nüfusa yönelik yapılması gereken uygulamaların önündeki en büyük engeldir. Özellikle Türkiye'de son dönemde uygulamaya konan ekonomik ve sosyal politikalar, yaşlıyı görmezden gelmekte, itibarsızlaştırmakta ve onurlu yaşam hakkını elinden almaktadır. Bunun sonucunda, ülkemizde giderek yoksullaşan ve yoksunlaşan yaşlı bireyin iş, yaşam standartları, öğrenme olanakları, hizmetlere ve kaynaklara erişimi engellenmekte, bu durum ise 65 yaşına %90 olasılıkla en az bir kronik hastalıkla giren yaşlıyı, daha kırılğan hale getirmektedir.

Türkiye yaşlı nüfusunun gıdaya erişim, barınma ve uzayan yaşam süresi nedeniyle yalnızlaşma sorunları giderek derinleşmektedir. Kadınlarda beklenen yaşam süresinin son TÜİK verilerine göre 80,3; erkeklerde ise 74,8 olması, yaşlı kadın yalnızlığını vurgulamakta ve ülkemizde güvencesiz yaşayan kadınlar için, temel yaşam standartlarını yakalama ve onurlu hayat mücadelesi daha da zorlaşmaktadır.

Onurlu yaşam, ancak ekonomik özgürlükle sağlanabilir. Türkiye'de muhtaçlık temelli anlayış, 65 yaş aylığında da geçerli olmakta, kaymakamlık/valilikçe tespit edilen, şartları karşılayan ve herhangi bir geliri olmayan 65 yaş üstü vatandaşımıza yaşlılık maaşı bağlanmaktadır. Açlık sınırının 13 bin TL'yi aştığı bir dönemde, yeni yapılan artışla, 2.348 TL'ye yükseltilecek yaşlılık aylığı, yaşlının aç ve çaresiz kalmasına neden olmaktadır. En düşük emekli aylığının 7.500 TL; dul ve yetim aylığının en düşük 1.875 TL olduğu ortamda, OVP tahminine göre yapılması planlanan enflasyon zammının %37,76 olacağı düşünüldüğünde, artışla 10.332 TL'ye yükselecek en düşük emekli aylığının, hala açlık sınırının altında olması, devletin yaşlısına verdiği değeri göstermektedir.

Ekonomik özgürlüğü olmayan, sosyal haklardan faydalanamayan yaşlı vatandaşlarımızın, bir de yaşadığı yaş ayrımcılığı, şiddet, istismar, ihmaller incelendiğinde, Senex Yaşlanma Çalışmaları Derneği çalışmasına göre, sadece Ağustos 2023'de, 187 vaka tespit edilmiş; vakaların %49'u ölümlerle sonuçlanmıştır. Yaşlı şiddet, istismar, ihmal ve ayrımcılık vakalarının en fazla etkilenen kesimini **Yoksul Yaşlılar** oluşturmaktadır.

Birleşmiş Milletler'in bu yılki teması olan, insan hakları evrensel bildirisinde vaadedilen hakların, nesiller boyunca yaşlılar için uygulanması vurgusu, günümüz Türkiye'si için çok önemli bir uyarıdır. Hak temelli yaklaşım, korumasız ve kırılğan yaşlı vatandaşlarımız için çok önemlidir ve mutlaka devletin güvencesinde olmalıdır.

ENGELLİLERİN SİYASETE KATILIMLARININ GÜÇLENDİRİLMESİ

Birleşmiş Milletler Sağlık Örgütü'nün verilerine göre engelliler, dünya nüfusunun, yaklaşık olarak, gelişmiş ülkelerde %10'unu, gelişmekte olan ülkelerde ise, %12'sini oluşturmaktadır.

Toplumun tüm bireyleri seçme-seçilme, yönetime katılma, yönetimde söz sahibi olma gibi çeşitli siyasal haklara sahiptirler. Bu hakların engelliler için de geçerli olması gerektiği kuşkusuzdur. Ancak, mevcut durum engellilerin bu haklarını son derece sınırlı olarak kullanabildiklerini göstermektedir. Bu durum, özellikle seçilme hakkı konusunda belirgin bir biçimde göze çarpmaktadır. Belediye Meclislerinin toplam üye sayısı yirmi binin üzerinde iken, bu meclislerde yer alan engelli sayısı, 30'u geçmemektedir. 600 milletvekilinin bulunduğu TBMM'de bugün sadece üç engelli milletvekili yer almaktadır.

Engellilerin siyasal yaşama katılımlarını sınırlandıran nesnel veya öznel pek çok neden bulunmaktadır. Gelir, meslek, eğitim, cinsiyet, yerleşme biçimi, göç, yaş ve sınıfsal konum gibi etmenler, nesnel nedenler arasında yer almaktadır. Engelliler çoğunlukla iyi bir gelire ve mesleğe sahip olamadıkları gibi, eğitim olanaklarından da hak ettikleri ölçüde yararlanamamaktadırlar. Cinsiyet, cinsel yönelim, yaş, sığınmacılık, yoksulluk gibi çoklu ve kişisel ayrımcılığa maruz kalmaktadırlar. Seçim yerlerinin, sandıklarının ve materyallerin engellilerin erişimine uygun olmaması da, siyasal katılmayı olumsuz yönde etkileyen nesnel nedenler arasında çok önemli bir yer tutmaktadır.

Bütün bu nedenlerin etkisi ile engellilerin siyasete ve seçimlere katılımları azaltılmaktadır. Oysa, daha demokratik bir toplum yaratmak için engellilerin hem yerel, hem de genel düzeyde siyasal yaşama katılımlarının sağlanması zorunludur.

Bu nedenle engellileri siyasal eğitimini amaçlayan kurs ve stajlar, seçim propagandalarını güçlendirmeye yönelik mali destek fonları ve farkındalık kampanyaları düzenlenmeli, kota sistemi hayata geçirilmelidir.

Hem Siyasal Partiler Yasasında, hem de parti tüzüklerinde mutlaka engelli kotası bulunması, engellilerin siyasal yaşama katılımlarını güçlendirecektir.

ROMANLARIN TEMSİLİ

Roman toplumu temsilcileri ile yapılan toplantı ve çalışmalar sonucunda, en acil çözüm bekleyen sorunların başında barınma ve istihdamın geldiği vurgulanmaktadır. Romanların, barınma konusunda ciddi problem yaşadığı, tavanı, duvarı olmayan barakalarda hayat sürdükleri, tuvaleti olmayan onlarca evin bulunduğu dile getirilmiştir. Kentsel dönüşümün yapıldığı mahallelerde ise farklı mağduriyetlerin yaşandığı bilinmektedir. Birçok örnekte şehrin dışındaki kiralık konutlara yerleştirilen Romanlar, ulaşım ve geçim kaynaklarına uzak hale gelmiş, şehir merkezlerinden dışlanmışlardır. En önemli sorunlarından birisi olan istihdam konusunda ise, kâğıt ve hurda toplayıcılığı dışında iş bulmakta hayli zorlanan Romanlar, yoksulluk sınırının altında kalan çok cüzi kazançlarla gününbirlik işlerde çalışıyorlar. Ekonomik zorlukların bir sonucu da, eğitime erişim hakkının kullanılmaması ve çocukların okul yerine erkenden 'işçi' olarak hayata karışmaları ve sistem dışına itilmeleridir. Tüm bu ve benzeri nedenlerle, Romanlar siyasette temsilin arttırılması taleplerini dile getirmekte ve yerelde meclis üyelerinin, yöneticilerinin çoğalması gerektiğini vurgulamaktadırlar. CHP'li belediyelerde bir Roman temsilcinin varlığı da bu entegrasyonu sağlamada etkili olacaktır.

ÇOCUKLARIMIZ NEREDE?

Milli Eğitim Bakanlığı, 2022-2023 İstatistiklerini yayınladı. Önceki eğitim yılına ait istatistiklerde göze ilk çarpan okullaşma oranları oldu.

Açıklanan veriler bir önceki Milli Eğitim Bakanı Mahmut Özer'in kamuoyuyla paylaştığı oranlardan önemli ölçüde farklılık göstermektedir.

2 Nisan 2023 tarihinde Sayın Mahmut Özer'in Twitter üzerinden okullaşma oranlarına ilişkin paylaşımı şöyledir:

"Eğitimin tüm kademelerinde okullaşma oranlarını %99'un üzerine çıkardık.

- Okul öncesi (5 yaş): %99.9

- İlkokul: %99.5

- Ortaokul: %99.1

- Lise: %99.1"

Özer'e göre okullaşmada en büyük başarı okul öncesinde gerçekleşmiştir. Özer'in %99,9 olarak açıkladığı okullaşma oranı Milli Eğitim Bakanlığının yılsonu kesinleşmiş istatistiklerinde %84,9 olarak gerçekleşmiştir.

Diğer kademelerde de durum çok farklı değildir. Milli Eğitim Bakanlığının 2022-2023 İstatistiklerine göre ilkökulda okullaşma oranı % 93,8, Ortaokulda %91,2, Ortaöğretimde ise %91,7 olarak gerçekleşmiştir.

Doğal olarak yıl sonu verileri ile bir önceki Bakanın (ki bu çalışmaların tamamı onun döneminde yapılmıştır, sadece açıklanması yeni Bakan Yusuf Tekin'e kalmıştır) açıklamaları arasındaki farklılık özel olarak açıklanmaya muhtaç bir durumdur. Kanımızca bu farklılığın nedeni AKP politikalarının gerçek ile propaganda arasındaki farkı ortadan kaldırma anlayışının bir ürünüdür. Önünüzde seçim var ise söz konusu olan çocuklarımızı, geleceğimizi, ülkemizi bunun hiçbir önemi yoktur!

Gerçekle ilgisi olmayan bilgiyi devlet adına çarpıtmak, kurguya dönüştürmek, bunu dile getirmek yaymak, tarihte sıkça örneğini gördüğümüz faşist ve popülist iktidarların doğal karakteridir.

Bu ülkede 2012 yılından bu yana 6-18 yaş arası çocuklar için zorunlu eğitim uygulaması yapmaktadır. Bu nedenle okullaşmanın %100 olmaması durumu, çocuklarımızın okul dışında kaldıkları, devlet güvencesinde olan eğitim haklarını kullanamadıkları anlamına gelmektedir.

2022-2023 MEB İstatistiklerine göre çocuklarımızın eğitim dışında kalmaları eğitim kademesi yükseldikçe artmaktadır.

Yayınlanan istatistiksel verilere göre ilkökullarımızdaki toplam öğrenci sayısı ise 5 milyon 535 bindir. Mevcut okullaşma oranına göre ilkökulda olması gereken 365 bin 888 çocuk okulda gözükmemektedir. Ortaokulda ise bu sayı daha da artmaktadır. Ortaokulda olması gereken 533 bin 28 çocuk okul sıralarında oturmamaktadır. Liselerde ise durum daha da vahimdir. 2022-2023 MEB İstatistiklerine göre 714 bin 551 çocuğumuz zorunlu lise eğitiminin dışındadır.

Haklı olarak soruyoruz bu çocuklarımız nerededir?

Anayasa ve yasalarımıza göre Milli Eğitim Bakanlığının çocuklarımızın eğitim hakkından yararlanmalarını sağlamanın yanında bunu takip etmesi de gerekmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı, Türk Ceza Kanununun 112. maddesinde düzenlenen "**Eğitim ve öğretim hakkının engellenmesi**" suçunda ve "**Aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali**"ni düzenleyen 233. maddede çocuklardan yana taraftır. Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığı şu sorulara cevap vermek durumundadır:

Türk Ceza Kanununun bu iki maddesi gereği Milli Eğitim Bakanlığı bugüne kadar çocuklarımızı korumak, onların eğitim haklarını kullanmalarını sağlamak adına cumhuriyet savcılıklarına herhangi bir suç duyurusunda bulunmuş mudur? Bulunmuş ise bunun sayısı ve yıllara göre dağılımı nedir?

Türk Ceza Kanununun 112. maddesi kapsamında "**eğitim öğretim hakkının engellenmesi**" şikâyete bağlı olmadan savcılıkların harekete geçmesi gereken nitelikte suçlar arasında yer almaktadır. Dolayısıyla Milli Eğitim Bakanlığı bu maddede tanımlanan suçlar açısından kendisini doğrudan şikâyetçi taraf olarak görmeyebilir. Ancak 233. maddede düzenlenen "**Aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali**" suçu şikâyete bağlı suçtur. Eğer aile çocuğunu bilerek, isteyerek okula göndermiyorsa savcılıklara gerekli şikâyeti yapması gereken kimdir? Böyle bir şikâyet, ailenin komşularından, akrabalarından beklenmeyeceğine göre bunu yapması gereken taraf yalnızca Milli Eğitim Bakanlığı'dır.

Ne yazık ki Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu görevini yaptığını bugüne kadar hiç duymadık. Ama çocuklarımızın okul dışında kalmalarına göz yummak, kanunların etrafından dolanmak için çokça uygulamada bulunduğunu gördük. Bu nedenle, 12 yaşında okulda olması gereken Abdülbaki Dakak yaşamına son verdi.

Okullaşma oranlarının %100 olmaması demek yeni Abdülbaki Dakak'lar, çocuk yaşta evlilikler demektir.

Unutulmaması gerekir ki okullar sadece eğitim-öğretim yeri değil ayrıca çocukların korunduğu yerlerdir.

TÜRKÇE SINIF GEÇME NOTUNUN 70'E ÇIKARILMIŞ AMA BU EĞİTİME YETMEMİŞ

Milli Eğitim Bakanlığı üzerinde fazlaca düşünülmeden, kamuoyunda tartışılmadan iki önemli uygulama başlattı. Bunlardan biri Türkçe dersinden sınıf geçme notunun 70'e çıkarılması diğeri ise ortaokul ve liselerde merkezi sınav kararıdır.

Bu iki uygulamada da temel motivasyon OECD tarafından düzenlenen PISA ve TIMSS sınavlarındaki durumumuz ile OECD'nin yayınladığı "Bir Bakışta Eğitim" raporudur.

PISA ve TİMSS sınavlarında ölçülen “okuma ve anlama” becerisinde ülke olarak sonlarda yer almaktayız. Her ne kadar alınan karar için Sayın Bakan farklı nedenler ileri sürse de asıl neden, PISA ve TİMSS sınavlarının ortaya koyduğu bu sonuçlardır. Bu uygulama, önceki Bakanlar (Ziya Selçuk ve Mahmut Özer) zamanında Türkçe kullanımıyla ilgili yapılan sınavların, araştırmaların bir devamı niteliğindedir. Onların yaptığı uygulamaların temel nedeni ise PISA ve TİMSS sonuçlarıydı. Bu sınavlar bizi OECD ülkeleri arasında “okuma ve anlama” becerisi en düşük ülkelerden biri olarak konumlandırmaktadır. OECD’nin “Bir Bakışta Eğitim Raporu” ise okulları arasında nitelikli eğitim bakımından en fazla farklılık bulunan ülkeler arasında göstermektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı, bu iki olgudan birincisine Türkçe için 70 barajı uygulama kararıyla ikincisi için ise tüm okullarda bazı derslerde ortak sınav yapma kararıyla çözüm arayışına girmiş gözükmektedir. Aşağıda Türkçe 70 barajı üzerine söyleyeceklerimizden de anlaşılacağı üzere bu kararlar iyi düşünülmemiş ve aceleyle alınmış kararlar olarak gözükmektedir.

Sayın Bakan Yusuf Tekin 22 Eylül 2023 tarihinde bir tv programında yaptığı açıklamaya göre öğrenci Türkçe dersinden 70 ortalamaya ulaşamaz ise “ders tekrarı” değil, “sınıf tekrarı” yapmak durumunda olacak. Yani sınıfta kalacak.

Türkçe’den 70 Alma Zorunluluğu

Mevcut Durum

Mevcut uygulamada sınıf geçme okul öncesi, ilkokul ve ortaokullar için “**Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği**”nce düzenlenmiştir. Bu yönetmeliğin 21. maddesine göre sınıf geçme notu 100 üzerinden 45’tir. Yönetmelik hükmü şöyledir:

“MADDE 21 – (1) İlkokul 4 üncü sınıf ile ortaokul ve imam-hatip ortaokulunda dönem puanı, yıl sonu puanı ve yıl sonu başarı puanı 100 tam puan üzerinden belirlenir. Yüzlük puan sisteminde 0-44,99 puanlar başarısız, 45,00 ve üzeri puanlar başarılı olarak değerlendirilir.”

Takdir ve teşekkür uygulamasında ise Türkçe’den en az 55 alma zorunluluğu vardır (Madde 53). Ki bu uygulama Türkçe’nin etkin ve doğru kullanımını özendirme amacıyla daha önceden alınmıştır.

Türkçe dersi öğrencilere dört temel beceri kazandırmaya çalışır. Bunlar dinleme, anlama ve konuşma ve yazmadır. Ancak sınıf geçmede esas alınan sınavlar, ilkokullarda büyük ölçüde anlama ve yazma becerisini, ortaokullarda ve liselerde ise sınavların test ağırlıklı olmasından dolayı sadece anlama becerisini merkeze almaktadır.

Sorunu Doğru Ortaya Koymak

Sayın Bakan’ın açıklamalarından anlaşılmaktadır ki hem sorunun nedenleri üzerinde hem de soruna çözüm olarak konulan 70 barajının ortaya çıkaracağı sonuçlar üzerinde fazla düşünülmemiştir.

En azından böyle bir barajın konulabilmesi için Türkçe’den 70 ve üzeri not alanların **dinleme, okuma, anlama ve yazma** becerilerinin ideal durumda olduğunu gösterir bir araştırma sonucunun olması gerekir. Ayrıca böyle bir bilimsel rapor sayesinde geçme notu 45 ile 70 arasında kalan öğrencilerin Türkçeyi kullanma beceri düzeylerini bu sayede öğrenmiş oluruz.

Milli Eğitim Bakanlığı aldığı bu kararın gerekçelerini ne yazık ki bugüne kadar kamuoyuyla paylaşmamıştır. Elimizde ABİDE kapsamında yapılanlar ile 2020 yılında gerçekleştirilen Türkçe Dil Sınavının sonuçlarını değerlendiren “**Dört Beceride Türkçe Dil Sınavı: Pilot Çalışma Sonuçları**” raporu bulunmaktadır. Bu raporda ise 70 ve üzeri not alan öğrencilerin dört beceride daha iyi olduklarına dair bir tespit bulunmamaktadır.

Türkçe’nin doğru ve etkin kullanımı çok sayıda nedene bağlıdır. Çocukların *ailelerinin eğitim düzeyi, aile üyelerinin yaptıkları işler, çocukların okul öncesi eğitim alıp almadıkları, sosyal çevre, aile içinde ve sokakta Türkçe’den farklı dil kullanılması* ilk akla gelen nedenler arasında yer almaktadır.

Ancak bunlardan daha önemlisi sorunu sadece Türkiye’nin sorunu değil küresel sorun haline getiren dijital araçların dil becerileri üzerindeki etkisidir. Geline noktada Tv, telefon, bilgisayar vb araçlarla dilin kullanımında konuşma ile yazma arasındaki bağ, okulların kazandırmaya çalıştığı becerilerin aleyhine değişmektedir. Giderek içlerinde Avrupa ülkeleri de bulunmak üzere okullarda özellikle yazma becerisinde olumsuzluklar artmaktadır.

Okul eğitimi, konuşma diliyle, yazı dili arasındaki ayrımı kaldırmaya yazı dili için geçerli kuralların konuşma diline hakim olmasını amaçlar. Çünkü konuşma dili anlamı bedenle, ortamlarla birlikte taşıdığından kısa cümle kurma

eğilimine sahiptir. Yazı dilinde ise anlam, cümlede kurallara uygun biçimde gerekli tüm sözcüklerle birlikte verilir.

Günümüzde etkin hale gelen, dünyayı küresel köye dönüştüren iletişim ve ulaşım araçlarındaki değişiklikler yazıyı, konuşma dilinin yerine ikame etmeye başlamıştır. Messenger, Whatsapp vb sosyal medya uygulamaları çocukları bağımlı hale getiren oyunlar vb uygulamalar konuşmanın yerine ikame edilmiş yazı diline dayanmaktadır. Ancak bu yazı dili tıpkı konuşma dili gibi emoji vb semboller, kısaltmalara dayanmaktadır. Bu ise okuldaki eğitimin amacı konuşma dilinin yazıya yaklaştırılmasını tersine çevirmektedir. Böylece çocuklarımız okul dışı yaşamlarında yazıyı konuşma dili yerine kullanan bir yaşam sürmektedirler. Doğal olarak bu durum, okuldaki iletişime, eğitime de yansımaktadır.

Çocuklar okulun sert kurallara dayalı dil kullanım becerisine kayıtsız kalma eğilimi göstermektedirler.

Kısaca değindiğimiz bu yapısal sorun dikkate alınmadan üretilecek her çözüm, istenilen ne yazık ki sonucu vermeyecektir. Çünkü dil sadece okulda değil hayatın her alanında öğrenilmekte ve geliştirilmektedir.

Kararın Doğuracağı Sonuçlar

Ayrıca alınan karar eğitim sistemi içinde önemli sorunları da beraberinde getirecektir. Bunları kısaca şöyle ifade edebiliriz.

1. Bakanın açıkladığı biçimde Türkçe'den 70 alamamak ders tekrarı yerine sınıf tekrarı sonucunu doğuracak ise bu bir sınıfta çok sayıda öğrencinin sınıf tekrarı yapacağı anlamına gelir. Bu durum, alt sınıfların kalabalıklaşması sonucunu doğuracaktır. Zaten kalabalık olan şehir merkezlerindeki sınıflar daha da kalabalıklaşmış olacaktır.

2. Diğer dersleri 80 ve üzeri olan öğrencinin Türkçe dersinin 69 olması durumunda sınıf tekrarı yapacağını düşünmek abesle iştigal olur. Bunun çocukta ve ailede yaratacağı travma üzerinde düşünmek gerekir. Böylesi durumlarda öğretmen üzerinde not baskısı kurulacağı gibi öğretmenin kendisi de durumdan vazife çıkarıp sözlü ve ödev yoluyla öğrencinin notunu yükseltmeye çalışacaktır. Bu kararla öğretmeni etik olmayan davranışlara yönelten uygulamalardan bir yenisi eğitim sistemine eklenmiş olacaktır.

3. Türkçe dersinden kalanların sayısal dağılımı aile dili yerel dillerden biri ise Türkçe 70 barajı, eğitime aile diliyle başlayan çocukların önlerinin kesilmesi biçiminde yorumlanacaktır.

Çözüm

Böylesine büyük bir sorunla karşı karşıya iken yapılacak tek şey not barajı koymak olamaz/olmamalıdır. Bunun yerine yapılması gereken okullarda Türkçe için öngörülen dört becerinin(dinleme, anlama, konuşma, yazma) gücünü arttırmak olmalıdır.

Bütün sınavları çoktan seçmeli hale getiren, Türkçe kullanımını diğer derslerde değersizleştiren, "Kompozisyon", "Güzel Konuşma ve Yazma" gibi tamamlayıcı dersleri kaldıran bir eğitim sistemi, sadece Türkçe dersine 70 barajı koyarak bu sorunu çözemez.

O halde okullarımızda her derste önce dinleme, anlama, konuşma ve yazma becerilerini ölçen, değerlendiren bir sınıf geçme sistemi kuralmalıyız.

Türkçeyi sadece dil bilgisi ve metin çözümlemesi dersi olmaktan çıkarmalı, güzel konuşma ve yazma derslerini de içeren bir yapıya kavuşturmalıyız.

Sadece okuma ve anlama becerilerini ölçen çoktan seçmeli test sınavlarından uzak durulmalıdır.

Hem Türkçe için 70 barajı getirip hem de "Ölçme ve Değerlendirme Yönetmeliği"nde değişiklik yaparak ortaokul ve liselere yeni merkezi sınav getirmek doğru bir yol değildir. Ayrıca ortaokul ve lise derslerinin merkezi sınavla geçmeye dayalı bir sistem, okulda öğretmeni ve okul ortamını değersizleştirecek, öğrencileri tekrar bu sınavlarda başarılı olmak için özel kurslara yönlendirecektir.

TALİBAN İLE TİCARİ İLİŞKİ GELİŞTİRİLİYOR

TBMM Genel Kurulu'nda bir günde üç uluslararası anlaşma onaylandı. Yurtdışında sıcak para arayışında olan iktidarın Taliban yönetimindeki Afganistan'la "ticareti geliştirecek" anlaşması da dikkat çekti.

Ekonomide yaşanan kötü gidişattan çıkışı yabancı ülkelerle ticaret anlaşmalarında arayan iktidar, Taliban'ın ülke yönetimini ele geçirmeden önce, eski Afganistan hükümetinin taraf olduğu ticaret anlaşmasını TBMM Genel Kurulu'nda onayladı. Denize kıyısı olmayan merkezlerde ticareti geliştirme hedefiyle varılan anlaşma

kapsamında denize kıyısı bulunmayan 19 kente kuru liman merkezleri kurulacak. İktidarın bu merkezlerle doğu ve batı arasında ticaret köprüsü olma hedefi bulunuyor ancak başta Afganistan olmak üzere, anlaşmanın yapıldığı ülkelerin bir bölümü gerici yönetimlerden oluşuyor. İnsan hakkı ihlallerinin en yüksek noktaya ulaştığı ülkelere yapılacak anlaşmalar, bu ülkelere "can suyu" olacak.

TBMM Genel Kurulu'nda onaylanan Uluslararası Kuru Liman Anlaşması ile kapasitesi yetersiz hale gelen limanların yükünün azaltılması planlanıyor. Anlaşma ile Türkiye'de kuru liman kurulacak yerler Samsun-Gelemen, Kayseri- Boğazköprü, Balıkesir-Gökköy, İstanbul-Halkalı, Denizli-Kaklık, Konya-Kayacık, Mardin, Sivas, Uşak, Yeşilbayır İstanbul, Ankara- Kazan, Bilecik- Bozüyük, Habur, Hasanbey-Eskişehir, Kars, Köseköy- İzmit, Palandöken- Erzurum, Türkoğlu-Kahramanmaraş, Yenice- Mersin olarak sıralandı. Bu limanlar, kamu özel işbirliği yöntemi ya da özel işletme aracılığı ile faaliyet gösterebilecek.

Büyükelçilik Bile Yok

Uluslararası Kuru Liman Anlaşması'nda Türkiye ve Taliban yönetimindeki Afganistan dışında Dünya Ekonomik Forumu'na göre en tehlikeli 20 ülke arasında yer alan Bangladeş de yer aldı. Anlaşmanın diğer tarafları ise şöyle:

Hiçbir büyükelçilik faaliyetinin bulunmadığı Butan, Vietnam, Kamboçya, savaş halindeki Ermenistan ile Azerbaycan, Çin Halk Cumhuriyeti, Gürcistan, Endonezya, İran, Kazakistan, Kırgızistan, Laos, Moğolistan, Myanmar, Malezya, Nepal, Pakistan, Filipinler, Kore, Rusya, Sri Lanka, Tacikistan.

UTANDIRAN BİRİNCİLİK!

Hazine ve Maliye Bakanı Türkiye'yi gri listeden çıkartmaya çabalarken, İçişleri Bakanı her gün yeni bir çetenin çökertildiğini açıklarken, Türkiye; 2023 Küresel Organize Suçlar Raporu ve Organize Suç Örgütleri Endeksi'nde Avrupa birincisi oldu! 2023 Küresel Organize Suçlar Raporu ve Organize Suç Örgütleri Endeksi'nde Avrupa birincisi ve dünyada 193 ülke arasında 14'üncü gelen Türkiye, yıldızı en fazla parlayan ülke oldu. Hazine ve Maliye Bakanı Türkiye'yi kara paracıların gri listesinden çıkartmaya çabalarken, İçişleri Bakanı her gün yeni bir çetenin çökertildiğini açıklıyor!

Türkiye, geçen hafta açıklanan 2023 rapor ve endeks sıralamasında Avrupa birinciliğine yükseldi. 'Türkiye Yüzyılı' söylemi ve 'Ekonomi şahlanıyor' algısıyla yaratılmaya çalışılan imajı ters yüz eden bu yüz kızartıcı tablo, Cumhuriyetin 100'üncü yılında yaklaşık çeyrek asırdır ülkeyi tek başına yöneten iktidarın ülkeyi hangi konuma getirdiğini gösteriyor.

'2023 Küresel Organize Suçlar Raporu' kapsamında yer alan tespitlerde en çarpıcı olan 'Çeşitli mafya gruplarının hükümet ve diğer siyasetçilerle yakın ilişki kurarak polis ve yargı karşısında koruma sağladıkları' ifadesi. 2021 yılında Küresel Organize Suç Örgütleri endeks puanı 6,89 olan Türkiye'nin puanı bu yıl 7,03'e yükseldi.

Endeksteki puanlar ülkedeki suç örgütünün aktörleri, siyasi-polisiye-yargısal bağlantıları yanında, 20 farklı organize suç organizasyonunun (eroin-kokain-sentetik uyuşturucu ticareti, insan kaçakçılığı, mali suçlar, silah kaçakçılığı, kadın ve çocuk ticareti, yenilenemeyen kaynakların yasa dışı ticareti vb.) varlığı ve yaygınlığına göre 1 ile 10 arasında belirleniyor. Puan yükseldikçe o ülkede organize suçun büyüklüğü artıyor. 2023'te 7,03'le Avrupa birincisi olan Türkiye bu açıdan organize suç örgütlerinin, çete liderlerinin, yerli-yabancı mafyaların en rahat faaliyet alanı ve ikameti olmuş durumda. Türkiye'nin alt kategorilerdeki en yüksek puanı 9 ile; 'devlet bağlantılı suç aktörleri ve örgütleri' ile fuhuş, zorla çalıştırma, seks köleliğini de kapsayan 'insan kaçakçılığı-insan ticareti' alanında. Eroin-kokain-uyuşturucu ticareti alt kategorisinde Türkiye'nin puanı 8.

Raporda cinsel sömürü ve zorla çalıştırma amaçlı insan ticaretinin Türkiye'de son dönemde yaygınlaştığına dikkat çekiliyor. Bundaki en büyük etkenin Türkiye'nin büyük bir mülteci nüfusuna ev sahipliği yapması, insan tacirlerinin sığınmacı kadınları ve çocukları cinsel sömürü amaçlı insan ticaretine zorlaması olduğu vurgulanıyor. Türkiye'nin uyguladığı sığınmacı politikasının bu süreci ve ticareti kolaylaştırdığı belirtilen raporda, suç şebekelerinin devlet içindeki bağlantılarından büyük destek aldıkları dile getiriliyor.

Türkiye'de faaliyet gösteren ve geleneksel mafya sistemini model alan önemli sayıda mafya tarzı gruplara dikkat çekiliyor. Bu grupların siyasetçilerle yakın ilişkiler geliştirdikleri ve bu sayede kolluk kuvvetleri ve yargı karşısında koruma sağladıkları ifade ediliyor.

İktidar, yurt dışında, çeşitli finans merkezlerinde yatırımcı, fon yöneticileriyle buluşup, Türkiye'ye kaynak-kredi vermeye ikna etmeye çalışırken, muhtemelen en sık karşılaşılan soru; 'Niye kara paracıların gri listesindesiniz? Sıralamada Avrupa birinciliği ne iştir?' olacaktır. Göstermelik operasyonlar, perde gerisindeki asıl güçlülere

uzanmadıkça, siyaset-emniyet-yargıdaki bağlantılar ve destekçiler açığa çıkartılmadıkça sabun köpüğü olarak kalacaktır.

İNTERNET ÖZGÜRLÜĞÜ KONUSUNDA DA DİPTEYİZ

Freedom House'un İnternette Özgürlük raporuna göre Türkiye, 30 puan alarak özgür olmayan ülkeler sınıfında yer aldı.

ABD Washington merkezli uluslararası insan hakları kuruluşu Freedom House'un 2023 yılı "İnternette Özgürlük Raporu" yayımlandı. Rapora göre geçen yıla kıyasla Türkiye'de internet özgürlüğü 32 puandan 30 puana gerileyerek son 10 yılda giderek azaldı. Raporda, AKP iktidarının ve AKP'li Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın sansürü artıran ve çevrimiçi iletişimi suç haline getiren çeşitli yasaları yürürlüğe koyduğuna dikkat çekildi. 100 puan üzerinden yapılan değerlendirmede Türkiye; "Erişim engelleri" başlığında 12 puan, "İçerik kısıtlamaları" başlığında 10 puan ve "Kullanıcı hakları ihlallerinde" 8 puan aldı ve toplam 30 puanla "özgür olmayan ülkeler" kategorisinde yer aldı.

70 ülkedeki internet özgürlüğüne ilişkin değerlendirmelerin yer aldığı raporda, bu yıl internetin 17 ülkede özgür, 32 ülkede kısmen özgür ve 21 ülkede özgür olmadığı belirtildi.

Dezenformasyon yasasına dikkat çekilen raporda, "Yasa, internet dahil olmak üzere yanlış olduğu düşünülen bilgilerin yayılmasına hapis cezası getiriyor. Mayıs 2023 seçimleri öncesinde Dezenformasyon Yasası, siyasi muhalefet üyelerinin yanı sıra eleştirel gazetecileri susturmak için kullanıldı. Ülkede sansür yaygın ve yüzlerce internet sitesi, çevrimiçi makale ve sosyal medya paylaşımı engellenmiş veya kaldırılmıştır" dendi.

KÜLTÜR VE SANATIN TOPLUMLA BULUŞMASI YİNE ENGELLENDİ!

Sansür ve yasakta sınır tanımazlığa doğru giden siyasi zihniyetin son icraatı saygın sinema etkinlikleri arasında yer alan Antalya Film Festivali'nin iptali oldu. Belgesel kategorisindeki bir filmin festivalde yasaklanmasını isteyen Kültür ve Turizm Bakanlığı çekilme kararı alınca, Gençlik ve Spor Bakanlığı da salon tahsisini iptal etti. 60 yıl boyunca sadece 12 Eylül 1980 darbe döneminde yapılmayan film festivali iptal edildi!

Antalya Film Festivali, 60'ıncı yılında iktidarın sansür, yasak ve baskılarına kurban edildi. Valiler, kaymakamlar, iktidara mensup belediyeler tarafından adım adım uygulamaya konulan festival, konser, eğlence, kültür ve sanat yasakları, etkinliklerin iptal kararları artık doğrudan merkezi iktidarın ve bakanların uyguladığı siyasi sansür ve yasaklara dönüştü.

Festivalin Belgesel Film kategorisinde tüm prosedürleri geçerek yarışmaya kabul edilen '**Kanun Hükmü**' belgeseli, süreç devam ederken önce seçkiden çıkarılarak yarışma dışı bırakıldı. Bunun üzerine ülkemizin önde gelen sinema ve tiyatro sanatçılarının yer aldığı festival jürisi Kanun Hükmü belgeseli yeniden festival seçkisine dahil edilene kadar çekilme kararı aldı.

Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile mesleklerinden ihraç edilen, haklarında herhangi bir soruşturma, yargılama, mahkumiyet kararı olmayan bir öğretmen ve doktorun mesleklerine dönebilmek için verdikleri hukuk mücadelesini aktaran belgeselin çekim aşamasında açılan pek çok dava beraatle sonuçlandı. Son olarak Anayasa Mahkemesi'ne (AYM) açılan davada da AYM düşünce ve ifade özgürlüğü çerçevesinde 'hak ihlali' kararı vererek iktidarı filmin yapımcısı ve yönetmenine tazminat ödemeye mahkum etti.

Festival yönetimi yaşanan gelişmeler üzerine yaptığı açıklamada Kanun Hükmü belgeselinin tekrar festivalde yarışmaya dahil edildiğini duyurdu. Jüri görevine döndü. Ancak bu kez önce Kültür ve Turizm Bakanlığı festivalden çekildiğini ve desteğini çektiğini açıkladı. Ardından Gençlik ve Spor Bakanlığı festivalden çekilerek tahsis ettiği salonları iptal etti. Sonrasında başta THY olmak üzere festivale sponsor olan kuruluşlar peş peşe sponsorluktan çekildi.

Festival yönetimi bir kez daha belgeseli yarışma seçkisinden çıkartma kararı aldı.

İktidarın KHK uygulamalarının mağduru doktor ve öğretmenin yaşadıklarını anlatan belgeselin sansür ve yasakla engellenmek istenmesi, iktidarın bakanlarının adeta tehditkâr açıklamalarla festivalden çekilme kararı almaları, sansürcü ve yasakçı siyasi zihniyetin adım adım ülkeyi hangi noktaya götürmek istediğini apaçık gösterdi.

1979'da u ç filmin sansürlenmesi üzerine tüm sanatçılar ve yönetmenlerin filmlerini festivalden çekmelerinden 44 yıl sonra bir kez daha kültür ve sanatın toplumla buluşması engellendi, festival iptal edildi. İktidarın bu sansür

ve yasakçı zihniyetine bazı tanınmış sanatçıların verdiği destek ve yaptıkları açıklamalar, gelecekte ülkemizin kültür ve sanat tarihinde acı ve hüznü anımsanacaktır.

AYM VE AİHM'İN 'HAK İHLALİ, BERAAT, TAHLİYE' KARARLARI YOK SAYILDI!

2013 yılında tüm Türkiye'de milyonlarca kişinin katıldığı Gezi Parkı protestolarının 10 yıldır devam eden yargılamaları sonunda Yargıtay'ın beş kişi için hükümeti devirmeye teşebbüs gerekçesiyle ağırlaştırılmış müebbet hapis cezalarını onaylaması yargıdaki siyasallaşmanın sonucudur. Vicdanlarda kabul görmeyen bu karar aynı zamanda milletin sandıktaki oyunun ve seçmen iradesinin yok sayılmasıdır!

Yargıtay 3. Ceza Dairesi 10 yıldır devam eden Gezi Parkı davasında şehir plancısı, avukat, mimar, yazar, iş insanı beş kişinin hapis cezalarını onayladı. 2013 Mayıs'ında, İstanbul İdare Mahkemesi ve 2 nolu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun iptal kararlarına rağmen, Taksim'deki Gezi Parkı'nın yıkılıp, ağaçları kesilerek yerine Topçu Kışlası ve AVM inşa edilmesini içeren imara aykırı projeye karşı başlatılan demokratik eylemlere, ülke çapında milyonlarca kişi katıldı. Dönemin Cumhurbaşkanı'nın, Başbakan Yardımcısının, İBB Başkanının ılımlı ve olumlu yaklaşımlarıyla, projeye karşı çıkanlarla müzakereler yürütüldü. O dönemde Başbakan olan Cumhurbaşkanı Erdoğan, Taksim Dayanışması Platformu temsilcileriyle bir araya gelerek projenin gözden geçirileceği sözünü verdi. Nitekim Taksim Yayalaştırma projesi çerçevesinde Gezi Parkı bugün hâlâ varlığını sürdürüyor, İstanbullulara hizmet vermeye devam ediyor.

2013'te ve 2014'te bu protesto eylemlerine karşı açılan davaların tamamı takipsizlik ve tahliyeyle sonuçlandı. Şu anda ağırlaştırılmış müebbet cezalarını onaylayan Yargıtay, o dönemde 'bozma, beraat ve yeniden yargılama' kararları verdi. Aradan üç yıl geçtikten sonra 2016 ve 2017 yılında başlatılan davalarda ise beraat ve tahliye kararlarına karşı bu kez casusluk, terör örgütü, hükümeti devirmeye teşebbüs vb. suçlamalar devreye sokuldu. Davanın temyiz aşamasında Yargıtay, milyonlarca kişinin katıldığı protestolarda sadece beş kişiyi suçlu buldu. Hükümeti devirmeye teşebbüs ve eylemin finansörü olma gerekçesiyle mahkumiyetlerini onayladı.

Bu dava iddianamesinde yer alan delillerin tamamı, 15 Temmuz darbe teşebbüsünü gerçekleştiren terör örgütü üyesi olduğu saptanan emniyet görevlileri, savcılar ve hakimlerce hazırlandı. Bu kişilerin neredeyse tamamı terör örgütü üyeliğinden, kumpas davaları hazırlamaktan ihraç edildi, tutuklandı, hapsedildi. Bazıları yurt dışına kaçtı. Kumpas olduğu ortaya çıkan pek çok dava gibi, bu dava da öyle olduğu halde, iktidar tarafından siyasi olarak sahiplenilip, sürdürüldü. **Anayasa Mahkemesi (AYM)** ve **Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM)** 'hak ihlali, beraat, tahliye' kararlarının tümü yok sayıldı. Cumhurbaşkanı'nın 'Ben bu görevde olduğum süreçte çıkamazlar' sözleri, bu davanın siyasi olduğunun, yargının talimatlandırıldığına göstergesidir.

AYM, 14 Mayıs seçimlerinde Hatay milletvekili seçilen Can Atalay'ın hak ihlali ve tutukluluğun kaldırılması yönündeki bireysel başvurusunu 5 Ekim'de görüşme kararı almasından hemen sonra, Yargıtay'ın alelacele temyiz dosyasını gündeme alıp 18 yıl hapsi onaması, kararın siyasi olduğunun bir başka kanıtıdır. Yargıtay bu onamayla, AYM'yi açığa düşürüp olası bir hak ihlali veya tahliye kararının önünü keserek, Atalay'ı 'artık hükümlü, hüküm kesinleşti' konumuna getirmiştir

MECLİS, YURTTAŞIN TALEBİNİ GÖRMEDİ

Meclis'teki ilk genel kurullarda halkın taleplerinin gündeme alınması önerileri reddedilirken uluslararası anlaşmalar onaylandı. Deprem bölgesi, katliamlar ve kamuda liyakatsiz atamalar görmezden gelindi.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile Meclis'in yetkilerini büyük oranda azaltan iktidar, var olan yetkileri de kullanmıyor. Meclis sadece iktidarın tartışmalı düzenlemelerini ve uluslararası anlaşmaları onaylamak için çalışıyor.

Salı günü ilk mesaisini yapan TBMM Genel Kurulu'nda muhalefetin gündemi vatandaş oldu. Meclis'in kapalı olduğu yaklaşık iki buçuk aylık süre boyunca çok sayıda talebin biriktiğini bildiren milletvekilleri, çeşitli gündem önerileri sundu. İlk öneri, "Kamuya personel istihdamında ve meslek içi yükselme ile nitelikli görevlere seçilmelerde objektif kriterlere dayanmayan mülakat uygulamasının yol açtığı hak ihlallerinin araştırılması" oldu.

Muhalefetin bir diğer gündem önerisi, "Depremden zarar gören illerde meydana gelen hijyen sorunuyla hava sıcaklıklarının artması sonucu haşere ve sinek üreme alanlarında yaşanan artışın sebep olacağı sorunların tespit edilmesi" oldu. "Vartinis katliamının tüm boyutlarıyla araştırılması amacıyla" bir komisyon kurulması da talep edilenler arasında yer aldı. Kadınlar aleyhine ayrımcılıkların araştırılması amacıyla bir komisyonun kurulması

talebi, muhalefetin son gündem önerisi oldu. Önergelerin tamamı, AKP ve MHP Milletvekillerinin oylarıyla reddedildi.

Dert Uluslararası Anlaşmalar

Muhalefetin önerilerini reddeden iktidar, kendi gündemini Genel Kurul gündemine sundu. İktidarın sayısal çoğunluğu nedeniyle kabul edilen o öneri sonrasında, Genel Kurul uluslararası anlaşmaları görüştü. Önceki gün başlayan görüşmeler boyunca, Nahçıvan Anlaşmasında Değişiklik Yapılmasına Dair Protokol'ün Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi, Tehlikeli Malların Karayolu ile Uluslararası Taşımacılığına İlişkin Avrupa Anlaşmasında Değişiklik Yapılmasına Dair Protokol ve Arnavutluk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu ile Sürücü Belgelerinin Karşılıklı Olarak Tanınması Anlaşmaları gündeme alındı.

Halk Sesini Duyurmaya Çalışıyor

Ülkede yaşanan sistem değişikliği ile beraber Meclis'in işlevini daha fazla değersizleştiren AKP ülke sorunlarına çözüm için tek çare 'Meclis'i gören muhalefet karşısında büyük bir üstünlük kuruyor. Meclis'teki muhalefet partileri yaptıkları kürsü konuşmalarıyla, verdikleri soru önergeleriyle halkın taleplerine dair çözüm önerileri sunmaya çalışsa da özellikle AKP-MHP bloğunun istemediği hiçbir şey Meclis'ten geçemiyor. Öğrenciler, işçiler, kadınlar, gençler, emekliler, toplumun her kesiminden kendi sorunlarını ve taleplerini dile getiriyor. Karma eğitim ve ÇEDES projelerine karşı laiklik mücadelesini savunanlar, okullarındaki artan yemek fiyatlarını ve kira yurt zamlarını protesto eden öğrenciler, iktidarın anayasa tartışmalarında başlattığı medeni kanuna yönelik hamlelere, nafaka- tazminat ayırımına karşı ses çıkartan, hakları ve hayatları için mücadele eden kadınlar, ekonomik krizin faturasını 'ödemeyeceğiz' diyerek fabrikalardan iş yerlerinden seslerini yükselten işçiler halkın gerçek taleplerini gözler önüne seriyor.

DEPREMZEDEYE DEĞİL MİLLETVEKİLLERİNE!

6 Şubat depremlerinde yerle bir olan ve depremin üzerinden geçen yedi aya karşın hâlâ sorunları aşamayan Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin logolu gıda kolileri TBMM'deki 600 milletvekiline dağıtıldı. AKP Kahramanmaraş Milletvekili ve TBMM Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu Başkanı Vahit Kirişçi tarafından 600 vekile dağıtıldığı öğrenilen koliler, bazı milletvekilleri tarafından "Depremzedelerin sorunlarını çözün" denilerek kabul edilmedi.

AKP Kahramanmaraş Milletvekili ve TBMM Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu Başkanı Vahit Kirişçi, depremin yaralarını sarmaya çalışan kentten tedarik edilen ürünlerden oluşan 600 koliyi milletvekillerine dağıttı.

Ceviz, fıstık, sumak, pul biber ve çok bilinen bir markadan fıstık ezmesini içeren kolilerin milletvekillerine dağıtılması, "Önce kentteki depremzedelerin sorunlarını çözün" tepkilerine neden oldu.

Bazı milletvekillerinin gıda kolilerini kabul etmediği belirtildi.

Parlamentodaki milletvekili odalarına dağıtılan gıda kolilerinin üzerinde Kahraman Maraş Büyükşehir Belediyesi'nin logosunun olduğu görüldü. Odalara tek tek dağıtılan kolilerin içine bir de not bırakıldı.

Notta, özetle şu ifadelere yer verildi:

"Bütün varlığımızı ve hatırlarıyla yerle bir olan şehirlerimizi, kardeşlerimizi, yetim ve öksüzlerimizi, bu büyük felaketin yüreklerimizi yakan ağır ve derin acısını nasıl hafifletebilirdik, nasıl baş edebilirdik... Doğusu ve batısıyla güneyi ve kuzeyiyle dört bir yandan gönlü ve bedeniyle tüm milletimiz yanımıza akmasaydı..."

Kolide Yok Yok

Kahramanmaraş'ın yöresel ürünlerinden oluşan gıda kolisinin içinde, ürünler hakkında bilgiler olan bir kağıt da bırakıldı. Kağıtta Maraş Biberi, fıstık ezmesi, pekmez sucuğu gibi ürünler hakkında bilgilere yer verildi.

Gerçek İhtiyaç Sahiplerine Gönderilmeli

AKP'li Kirişçi tarafından dağıtılan kolilerin reddeden CHP Milletvekili Murat Bakan, şunları kaydetti:

"Sayın Vahit Kirişçi, Tarihimizin en büyük yıkımı olan 6 Şubat depremlerinin ardından, milyonlarca insanımızın ruhunda ve kalbinde tamiri mümkün olmayan tahribatın, şehirlerimizdeki büyük yıkımın izlerinin geçmeyeceği bir gerçektir. Binlerce depremzede yurttaşımız hala çok zorlu koşullarda hayatlarına devam etmeye çalışmaktadır. Makamınızca tüm milletvekillerine teşekkür amacıyla dağıtılan Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi logolu koliyi tarafınıza iade etmek durumundayım zira teşekkür için bir hediyeye gerek yoktur.

Yurttaş ve insan olarak, görevimizi yaptık yapmaya da devam edeceğiz. Bu kolinin gerçek ihtiyaç sahibi olan depremzedelerimize gönderilmesini uygun buluyorum. Saygılarımla."

CHP Isparta Milletvekili Hikmet Yalım Halıcı da AKP'li Kirişçi'nin gönderdiği koliyi kabul etmeyen milletvekilleri arasına ismini yazdırdı.

Halıcı'nın açıklamasında, şu ifadeler kullanıldı:

"6 Şubat büyük depremi hepimizde büyük kayıplara, telafisi mümkün olmayan acılara neden olmuştur. Biz de tüm halkımız gibi deprem olur olmaz yaraları sarmak ve vatandaşlarımızın yanında olmak için hemen harekete geçtik. Bu; en başta insani, vicdani ve bir yurttaşlık görevidir. Bu acıların bir daha yaşanmaması için çalışıyoruz, çalışmaya devam ediyoruz. Bu nedenle belediye olarak teşekkür mahiyetinde gönderilen bu koliyi bölgedeki ihtiyaç sahiplerine ulaştırmanız daha doğru olacaktır. Zira teşekkür ihtiyacı olmadığı gibi yapılması gereken çok iş ve alınması gereken büyük önlemler bulunmaktadır."

DEPREM BÖLGELERİNDEKİ ASBEST TEHLİKESİ

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) Çevre Mühendisleri Odası (ÇMO) İstanbul Şubesi tarafından 6 Şubat 2023'te yaşanan depremler sonrasında oluşan asbest sorununa dair analizleri de kapsayan "Deprem Sonrası İnşaat ve Yıkıntı Atıklarında Asbestin İncelenmesi: Hatay Örneği" isimli rapor yayınlanmıştır.

02.09.2023 ve 03.09.2023 tarihlerinde gerçekleştirilen çalışma kapsamında Hatay'da 45 ayrı noktadan alınan numuneler TÜRKAK tarafından akredite edilmiş laboratuvarında incelenmiş, 16 numunede asbest tespit edilmiştir. Enkaz alanlarını, depolama alanlarını, hafriyat taşınma güzergahları ile buralardan etkilenme potansiyeli olan noktaları da içeren numuneler, yaşam alanlarından, yaprak ve meyve yüzeyinden, toprak yüzeyinden, araç yüzeyinde biriken tozlardan ve izolasyon malzemelerinden temin edilmiştir. Serpantin grubuna ait Chrysotile (beyaz asbest) ile amfibol grubuna ait olan Actinolite ve Anthophyllite tespit edilmiştir.

Analiz sonucunda, asbest liflerinin yaşam alanlarına, bitkilere yayıldığı, asbest yayılımının rüzgar ve tozla birlikte devam ettiği bulgularına rastlanılmıştır. Ağustos ayının son günleri yaşanan gök gürültülü fırtınaların bitkiler ve yerleşim alanları (çadır, konteyner vb.) üzerindeki toz yoğunluğunu düşürmesine karşın, 2-3 Eylül 2023'te alınan numunelerde asbest varlığına rastlanması, bölgedeki asbest tehdidinin devam ettiğine delil olarak ileri sürülmüştür.

Enkaz kaldırma çalışma çalışmalarının yapıldığı binaların hemen hiçbirinde sulama faaliyeti yapılmadığı, hafriyatın depolama alanlarına taşınması esnasında kullanılan kamyonların kasalarının toz yayılımını önlemek amacıyla branda vb. malzeme ile kapatılmadığı, depolama alanlarının yer seçiminde önceliğin inşaat ve yıkıntı atıklarının çevre ve insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerinin en aza indirmeye değil, lojistik imkanlara öncelik verildiği tespitine yer verilmiştir.

Enkaz çalışmaları sırasında sulama çalışmalarının yetersizliği nedeniyle depremzedelerin, gönüllülerin, çalışmalarda görevli işçiler ve kamu personeli toz ve asbeste maruz kalmaktadır.

Ulaşım araçları üzerinde biriken tozlarda asbest lifine rastlanıldığı, atık yönetimindeki hatalar yüzünden, enkaz çalışma alanlarında kısa süreli zaman geçirenler veya bölgede karayolu ile seyahat edenlerin dahi asbeste maruz kalma riskleri olduğu ileri sürülmüştür.

Toza ve asbeste maruz kalma riskine karşın depremzedeler ile burada gönüllü yardım sağlayanlar ile görevleri gereği bu sahalarda çalışan emekçilerin mutlaka FFP3 koruyuculuk özelliğine sahip maske kullanması gerektiği önerilirken, bölgede maske kullanımının neredeyse hiç olmadığı, herkesin direkt toza maruz kaldığı, maske kullanımının önemine dair bilinçlendirici/teşvik edici çalışmaların dahi olmadığı belirtilmiştir.

Raporda şu önemler önerilmiştir:

Deprem bölgesinde alınması gereken acil önlemler;

- Bölgede sulama yapılmadan hiçbir enkaz kaldırma faaliyetine izin verilmemesi ve hafriyat depolama alanlarında toz oluşumuna engel olacak sıklıkta spreyle sulama yapılması,
- Hafriyat çalışmalarında görevli işçilere maske temin edilmesi ve maskesiz hiçbir işçinin hafriyat alanlarında çalışmasına izin verilmemesi,
- Yerleşim alanlarının enkaz alanlarında oluşan tozdan etkilenmeyecek bölgelere taşınması,

- Enkaz kaldırma çalışmalarında kullanılan kamyonların kasaları örtülmeden trafiğe çıkmasına izin verilmemesi ve hafriyat taşıma güzergahlarında tankerlerle düzenli sulama yapılması,
- Görevliler dışında enkaz çalışma alanlarına ve hafriyat depolama alanlarına kontrolsüz girişlerin engellenmesi,
- Yıkımına başlanmamış binalarda asbestli malzeme araştırması yapılması ve tespit edilen malzemeler binadan uzaklaştırıldıktan sonra yıkım işleminin gerçekleştirilmesi,
- Asbestli malzemelerin asbest söküm uzmanları tarafından uygun kişisel koruyucu ekipmanlar kullanılarak sökülmesi ve bertarafının sağlanması,
- Bölgede asbest maruziyetinin şeffaf olarak izlenmesi ve gerekli sağlık hizmetinin bölge halkına sağlanması,
- Bölgede yaşayanlar, enkaz ve döküm sahasında çalışan işçiler ve bölgeye gönüllü çalışmaya gelen yurttaşlar acil olarak asbest konusunda bilgilendirilmeli ve asbestin tehlikeleri konusunda eğitilmelidir.
- Enkazın kaldırılması ve kentin yeniden kurulmasında, rantı ve sermaye birikimini değil halk sağlığını önceleyen ve çevre kirliliğini engelleyecek politikaların uygulanmasıdır.

Ayrıca, başta deprem bölgeleri olmak üzere ülke genelinde asbestle mücadelede alınması gereken acil önlemler;

- Yapı stoğu tespit edilmeli: Deprem potansiyeli taşıyan illerdeki yapı stoğu incelenerek deprem yönetmeliğine uygun yapılmamış binalar için gerekli önlemler alınmalıdır.
- Atık yönetimi: Asbest içeren malzemelerin atık yönetimi çok önemlidir. Bu malzemelerin kullanıldığı alandan sökülmesi, taşınması ve bertarafı sırasında sızdırmaz ekipmanların kullanılması ve asbest içeren atıkların ilgili mevzuat hükümlerince bertarafının sağlanması gerekmektedir. Depremler sonucunda oluşabilecek atık miktarları hesaplanarak uygun depolama alanları yaratılmalı ve bu alanlara ulaşım güzergahları belirlenmelidir. Atık taşıma ve bertaraf işlemleri yasa ve yönetmeliklere uygun olarak yapılmalıdır.
- Asbest içeren malzemelerin tespiti: Asbestli malzeme kullanılan binalar tespit edilmeli bu malzemeler sökülerek bertaraf edilmelidir.
- Asbestin güvenli bir şekilde uzaklaştırılması: Asbest içeren malzemeler tehlikeli atık kategorisinde değerlendirildiğinden söküm işlemi uygun kişisel koruyucu donanıma sahip asbest söküm uzmanlarınca, bertarafı ise mevzuatın işaret ettiği yöntemlerle yapılmalıdır.
- Kamu bilinci ve eğitim: Asbestle mücadele konusunda kamuoyu bilgilendirilmeli ve insanlar asbestin tehlikeleri konusunda eğitilmelidir. Ayrıca, deprem bölgelerinde asbest içeren malzemelerin sökülmesi konusunda sıkı denetimler sağlanmalıdır.

AYDIN'IN ALTINI KAZIYORLAR

Aydın'da jeotermal projeler talanı büyüyerek devam ediyor. 33 jeotermal santrali ve yüzlerce sondaj kuyusu bulunan kentte yeni projeler için harekete geçildi.

Aydın'ın jeotermal enerji santrali (JES) çilesi büyüyerek devam ediyor. 33 JES ve yüzlerce sondaj kuyusu bulunan kentte projelerin ardı arkası kesilmiyor. Son olarak Köşk ilçesinde JES, Didim'de ise 4 adet sondaj kuyusu açmak için başvuruda bulunuldu.

Köşk'ün Çarşı mahallesinde Menderes Geothermal Elektrik Üretim Anonim şirketi tarafından 19,8 MWe gücünde Dora-5 Jeotermal Enerji Santrali kurulmak isteniyor. 25 bin 539 metrekarelik alan üzerine kurulması planlanan santral, tarım arazisi içerisinde kalıyor. Santrale en yakın konut ise kuş uçuşu sadece 300 metre mesafede bulunuyor. Projenin bedeli ise 120 milyon TL olarak belirlendi.

Korunması Gerekliyor

Didim'in Yalıköy, Akyeniköy ve Cumhuriyet mahallelerini kapsayan alanda ise Karia Jeotermal Enerji A.Ş. adlı şirket, jeotermal enerji aramak için 4 adet sondaj kuyusu açmak istiyor. 1221 hektarlık alanda yapılacak arama çalışması, tarım, orman arazisi, askeri alan, kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgesi içerisinde kalıyor. Proje alanına 5 kilometre yakınlıkta Dilek Yarımadası Büyük Menderes Deltası Milli Parkı ve 7 buçuk kilometre mesafede Bafa Gölü Tabiat Parkı bulunuyor. Projenin bedeli ise 18 milyon 500 bin TL.

Öte yandan Rama Enerji Şirketi ise İzmir'in Selçuk ve Aydın'ın Germencik ilçesini kapsayan alanda JES projesi için harekete geçti. İki kez mahkeme tarafından iptal edilen projeyi, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği

Bakanlığı bir kez daha kabul ederek ÇED sürecini başlattı. Bakanlık, 24 Ekim’de ÇED süreci kapsamında halkın katılım toplantısı yapacağını duyurdu.

GÖLÜ ÇÖLE ÇEVİREN YANLIŞLAR

Binlerce kuşa ev sahipliği yapan, ülkenin önemli sulak alanı olan Marmara Gölü çöle döndü. Bölgenin tarıma açılmasına karşı açılan dava ise sürüyor. Göl Uzmanı Dr. Kesici: "Havzanın bütün olarak korunması gerekiyor."

Manisa’nın Salihli ve Gölarmara ilçeleri sınırları arasında yer alan, bir alüvyon set gölü olan Marmara Gölü kurudu. Su sondajları, kaçak ve düzensiz sulamalar ile kuraklık gölün sonunu getirdi. Gölü kurtarmak için harekete geçilmesi gerekirken göl havzası, Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü’ne devredildi. Bölgede tarım yapılmaya başlandı. Ramsar gibi uluslararası arası sözleşmelere aykırı bu işleme açılan dava ise sürüyor.

‘Ulusal Öne Sahip Sulak Alan’ tescilli, ‘kuş cenneti’ olarak bilinen Marmara Gölü yıllar içerisinde kurudu.. Aralarında nesli tehlike altında olan tepeli pelikan ve karabatak gibi kuşları da barındıran ve 101 farklı türden 20 bin su kuşuna ev sahipliği yapan gölde balıkçılık da bitti, kayıklar karaya oturdu.

TİGEM’e Devredildi

Manisa Valiliği, DSİ gibi çeşitli kurumlardan “gölü kurtarma” projeleri açıklansa da henüz harekete geçilmedi. İktidar çareyi göl su tutana kadar, bölgede tarım yapılması için havzayı TİGEM’e devretmekte buldu.

Marmara Gölü’nün 5 bin yıllık tarihine dikkat çeken Göl Uzmanı Dr. Erol Kesici geçen yıl hazırlanan protokollerle bir kısmının tekrar su tutturulmaya çalışırken büyük bir kısmının da tarımsal faaliyete açıldığını hatırlattı. Havzanın bütün olarak korunması gerektiğini belirten Dr. Kesici, “Göl havzasının parçalanması ve tarıma açılması beraberinde yapılaşma sorunun da getirecek. Bu tür projeler gölün kurtarılması için hizmet etmeyecek. Ancak sabredilerek yapılacak göl bilimleri çalışmalarıyla, havzadaki doğal su akışına engel olmadan, bütün halinde sulak alana dönüştürülmesi mümkündür” dedi.

Göl Tahrip Edildi

Marmara Gölü’nün kuruma nedenin yetkililerin söylediği gibi sadece iklim değişikliği olmadığını belirten Kesici sebepleri şöyle sıraladı.

Doğal gölün doğal yapısına müdahale edilerek, adeta su deposuna dönüştürülmesi

Aşırı tarım (dört mevsim farklı ürün dokusu, vahşi sulama) su çekimleri ve sınırsızca açılan kuyular sorgulanmalıdır.

Gölde yapılan istilacı türlerle ilgili balıklandırmalar sorgulanmalıdır. Gölün doğal biyolojik çeşitliliği ve ekosisteminin tahrip edilmesi gölün havuza dönüştürülmesi su kaynağının üretkenliğini yok etmiştir.

Tarımsal maçla suya artan talebin giderek artması, gölde su seviyesinin giderek azalmasıyla artan buharlaşma, nem azalmasına bağlı iklim değişimi.

Geçen yıl, Manisa Valiliği, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü ile TİGEM arasında işbirliği protokolü imzalandı. TİGEM’e tahsis edilen göl havzasının 35 bin dekarlık kısmında buğday ve ayçiçeği yetiştirilmeye başlandı. Bu kez göldeki tarımsal faaliyetler yargıya taşındı. S.S. Gölarmara ve Çevresi Su Ürünleri Kooperatifi, Doğa Derneği, Doğal Hayatı Koruma Vakfı, Manisa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma ve Çevre Derneği, Salihli Çevre Derneği, Akhisar Çevre Derneği ve bazı bölge sakinleri, göl havzasının tarımsal faaliyete açılmasının hukuka aykırı olduğunu belirterek dava açtı. Manisa İdare Mahkemesi’nde görülen davaya ilişkin konuşan Avukat Kerem Altıparmak, “Gölün kurummasının ardından köylülerin tarım için arazileri işgal etmesi sonucu anlaşmazlıklar ortaya çıktı, çatışmalar oldu. Bu işgalleri engellenmesi gereken kamu idareleri, yaşananları bahane ederek arazileri tarıma açmak için protokol hazırladılar ve hayata geçirdiler” dedi.

“Göl havzasında tarım faaliyeti yapılamaz, çok net” diyen Avukat Altıparmak, “Sulak alanların korunmasına ilişkin yönetmeliği ve uluslararası Ramsar Sözleşmesi’ne aykırı bir durum. Bu yanlıştan geri dönerek gölün geri kazandırılması için projelerin hayata geçirilmesi gerekiyor” ifadelerini kullandı.

AVDAN DA YARGI KARARI DİNLENİLMİYOR

29 Eylül 2023'te Deniz Tavas Avdan Mahallesi'nde, kömür madeni için verilen acele kamulaştırma kararının yürütmesini durduran yargı kararının uygulanmaması ile ilgili Avdan Platformu tarafından basın açıklaması yapılmıştır.

Avdan Platformu Denizli Barosu, Denizli Tabip Odası, Denizli Ziraat Odası, Denizli TMMOB İlk Koordinasyon Kurulu (İKK), Büyük Menderes İnisyatifi, Avdan Mahalle Muhtarlığı, Doğa ve Çevre Vakfı (DOÇEV) bileşenlerinden oluşmaktadır.

Denizli İli Tavas ilçesi Avdan Mahallesi'nde 13 Ocak 2022 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanan acele kamulaştırma kararı ile 3.764.623,79 m2 alanda 564 adet parsel hakkında acele kamulaştırma kararı çıkartılmış ve süreç bitmeden kömür çıkartma faaliyetlerine başlanmıştır.

Aynı bölgede daha önceden Avdan da Termik Santral yapılmak istenmiştir. Avdan Platformu ve Denizli kamuoyunun bir vücut bulması sonucunda 2020 yılında Avdan Termik Santrali ÇED süreci durdurulmuştur.

Termik santral projesi durdurulmasına karşın kömür çıkarma faaliyetleri devam ettirilmiştir. Bunun sonucunda da 13 Ocak 2022 tarihinde verilen Acele Kamulaştırma Kararı ile birlikte Avdan da Açık Kömür Madenciliği yapılmaya başlanmıştır.

Maden sahasının ÇED raporuna göre, termik santrale 140 kilometre uzaktan çıkarılacak bu kömür Yatağan Termik Santrali'nde yakıt olarak kullanılacak. Kamulaştırma üç bin köylüyü topraklarından ediyor.

Mutlak Ve Marjinal Tarım arazileri sadece bir kömür yatağı haline getirilmiş, yüzlerce ağaç sökülüştür. Yapılan bu zeytin kıyımı da yargıya taşınmıştır.

6 Nisan 2023 tarihinde de Danıştay 6. Dairesi Mutlak ve Marjinal Tarım Arazilerinde uygulamanın devam etmesi giderilmesi güç veya imkansız zararların doğmasına yol açacağından bahisle "Dava konusu 13.01.2022 tarih ve 5103 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararının uyuşmazlığa konu taşınmazlar yönünden **Yürütmenin Durdurulmasına karar vermiştir**. Danıştay Savcısı mütalaasında ilgili Acele Kamulaştırma Kararının iptalini istemiştir.

Danıştay'da 4 Temmuz 2023'te duruşma yapıldı, ancak henüz karar verilmemiştir.

Yürütmeyi durdurma kararı verilmesine karşılık, şirket çalışmalarına devam etmektedir. Köylüler bu kararı uygulamaya yönelik hukuki girişim yürütüyorlar.

Avdan, nispeten yüksek sayılabilecek 1000 rakım gibi bir coğrafyada bulunmakta. 1047 kişilik nüfusuyla da çevre mahalleleri içinde yüksek nüfusa sahip mahalle konumunda.

Avdan ve bölge halkı, geçimin tarım ürünleri yetiştiriciliğinden sağlamaktadır. Ayrıca son yıllarda giderek artan miktarda zeytin üreticiliğine yöneliş var. Halen yaklaşık 50 bin zeytin ağacı, kurulması planlanan termik santralin etki alanında bulunuyor.

TARIM ARAZİLERİ ZARAR GÖRECEK

Aydın'da tarım ve orman arazilerine zarar verecek 4 proje için yeni bir süreç başlatıldı. MA'da yer alan habere göre, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, kent 4 farklı ilçesinde 4 proje için "Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED)" süreci başlattı.

Bakanlık, Köşk ve Didim'de Jeotermal Enerji Santrali (JES) için 2; Germencik'te yat imalatı fabrikası ve Karacasu'da ise zeytinyağı imalatı fabrikası için ÇED süreci için karar aldı. Köşk ilçesine bağlı Çarşı mahallesindeki Menderes Geothermal Elektrik Üretim Anonim Şirketi'ne ait 3 bin 352 hektarlık ruhsat alanında 25 bin 539 metrekarelik alana JES kuyuları açılmak isteniyor. Söz konusu JES sahasına en yakın yerleşim birimi 300 metre uzaklıkta bulunuyor. Didim Cumhuriyet, Akyeniköy ve Yalıköy mahallelerinde de Karia Jeotermal Enerji tarafından açılmak istenen 4 JES sondajı için süreç başlatıldı. Germencik'teki Ortaklar mahallesinde ise Anıl Marin Turizm tarafından "Tekne İmalatı" fabrikası için süreç başlatıldı. Karacasu'da da 3 bin 669 metrekarelik alan üzerine "Zeytinyağı Üretim Tesisi" projesi için süreç başlatıldı.

RUSYA'NIN BOŞLUĞU ÇİN DOLDURUYOR!

Rusya'nın Ukrayna savaşına yoğunlaşmasıyla Suriye ve Ortadoğu'da bıraktığı boşluk, dolaylı müttefiki Çin tarafından dolduruluyor. G20 zirvesinde imzalanan Hindistan-Ortadoğu-Avrupa Ekonomik Koridoru (IMEC) mutabakatına Çin'den karşı hamle geldi.

Çin'in tarihi İpek Yolu'nu canlandırmayı öngören 'Bir Kuşak-Bir Yol' ticari koridoruna rakip olarak, G20 zirvesinde imzalanan Hindistan-Ortadoğu-Avrupa Ekonomik Koridoru (IMEC) mutabakatına Çin'den karşı hamle geldi. Çin, Suriye ile Stratejik Ortaklık anlaşması imzalayarak Suriye üzerinden bölgeye yerleşeceği mesajını verdi. Türkiye, her iki ekonomik-stratejik koridor planından dışlandı!

Rusya'nın Ukrayna savaşına yoğunlaşmasıyla Suriye ve Ortadoğu'da bıraktığı boşluk dolaylı müttefiki Çin tarafından dolduruluyor. Gerek Güney Afrika'daki BRICS zirvesinde gerekse geçen ay Hindistan'ın ev sahipliğinde düzenlenen G20 liderler zirvesindeki gelişmeler Çin'in Ortadoğu'da adımlarına hız vereceğini gösterdi. ABD'nin Çin'i perdeleme planıyla daha önce yapılan G7 zirvesinde gündeme getirdiği yeni ekonomik koridor projesi G20 zirvesinde imzalanan protokol ile start aldı. Hindistan Başbakanı Narendra Modi'nin başkanlığındaki zirvede Hindistan-Suudi Arabistan-Birleşik Arap Emirlikleri-Almanya-Fransa-İtalya liderleri **Hindistan-Ortadoğu-Avrupa Ekonomik Koridoru (IMEC India-Middle East-Europe Corridor)** mutabakatına imza attı. İsrail-Ürdün-Yunanistan'ı da kapsayan IMEC'e bu üç ülke de katılımını beyan etti. Yunanistan, AB üyesi olduğu için doğrudan koridorun Avrupa ayağında yer alacak.

Çin'e siyasi ve ekonomik rakip olmaya başlayan Hindistan, BRICS ve Şanghay İş Birliği Örgütünde (ŞİÖ) Çin ile ortak olmasına karşılık son dönemde ABD ve AB ile de yakınlaşma politikası izliyor. Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) ile stratejik ortaklık ve ticari anlaşmalar imzaladı. Güney Afrika'da zirvede ise Çin'in girişimiyle Suudi Arabistan, Mısır, BAE, İran, Arjantin BRICS'e üye oldu.

Hindistan ile IMEC'te yer alan Suudi Arabistan ve BAE, BRICS'te Çin'le ortak. İran, BRICS ve ŞİÖ'de Çin'le birlikte. Çin, İran ve Suudi Arabistan'ı barıştırdı. İki ülke arasında diplomatik ilişkileri tekrar başladı. İran ile 25 yıllık ekonomik-stratejik iş birliği anlaşması imzalayan Çin, 400 milyar dolar yatırım yapacak. Çin, Suudi Arabistan ve BAE ile de petrol-enerji-bilişimde dev anlaşmalar imzaladı. Hindistan'ın IMEC girişiminin hemen ardından Çin Devlet Başkanı Şi Cin Ping, Pekin'e davet ettiği Suriye lideri Esad ile Stratejik Ortaklık Anlaşması imzaladı, Lazkiye ve Tartus limanları Çin'e açıldı. Çin; Suriye'nin imarı, elektrik-telekomünikasyon-ulaşım altyapısı ve petrolüne milyarlarca dolar yatırım yapacak. Devlet Başkanı Şi'nin Kuveyt Veliht Prensi ile imzaladığı anlaşmayla Kuveyt'in Mubarak Al Kabeer limanı Bir Kuşak-Bir Yol Yol projesine katıldı. **Çin'in ekonomik koridor projesinin Ortadoğu ve Doğu Akdeniz'de Suriye-Kuveyt üzerine oturacağı anlaşılıyor.**

Çin, Uygur Türklerine hassasiyet nedeniyle Türkiye'ye karşı mesafeli duruyor. Hindistan, Keşmir sorunu ve diğer krizlerde Pakistan'ın yanında olmasından dolayı Türkiye'ye mesafeli. Ürdün'ün yanı sıra iktidarın normalleşme süreci yürüttüğü Suudi Arabistan, BAE ve İsrail de İMEC'te Türkiye'nin olmamasına sessiz ve tepkisiz kaldılar. İktidarın dış politikasındaki öngörülemezlik ve U dönüşlerinden kaynaklı güven sorunu; müttefik ülkeleri, komşu ve bölge ülkelerini iktidara mesafeli durmaya, **Türkiye'yi yeni oluşumlardan dışlamaya**, yönlendiriyor!

İKTİDAR MUHTEMELEN, YİNE YENİDEN MÜLTECİ VE GERİ KABUL PAZARLIĞINA 'EVET' DİYECEK!

Yunanistan ve İtalya, mülteci ve kaçak göç dalgasına karşı AB'nin Türkiye'ye bazı kolaylıklar sağlayıp, karşılığında Türkiye ile yeni bir mülteci anlaşması yapılmasını istiyor. AB İçişleri ve Adalet Bakanları, yaptıkları toplantıda Türkiye ile mülteci iş birliğini ele aldı. İktidar muhtemelen, mülteci ve geri kabul pazarlığına 'evet' diyecek!

Cumhurbaşkanı Erdoğan, New York'ta katıldığı toplantılarda Türkiye'deki muhalefetten yakındı. Muhalefetin sığınmacıları ülkelerine göndermek istediğini, ancak kendisinin başında olduğu iktidarın Suriyeli, Afgan, Iraklı sığınmacıları misafir etmeye devam edeceğini söyledi. Yunanistan ve İtalya'dan gelen açıklamalardan New York'ta Yunanistan, İtalya Başbakanları ve Dışişleri Bakanlarıyla yapılan görüşmelerde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın **AB'nin sınır bekçiliği ve kaçak göçmenlerin Avrupa'ya geçişini önleme karşılığında** bazı pazarlıklar yaptığı anlaşılıyor.

Yunanistan ve İtalya Başbakanları AB'ye çağrıda bulunarak kaçak göçün ilk varış noktasının kendi ülkeleri olduğunu ve Türkiye ile yeni anlaşma yapılmasını istediler. 2016 Mart ayında AB-Türkiye arasında Mülteci ve Geri Kabul anlaşması imzalandı. Gümrük Birliği anlaşmasının güncellenmesi ve 72 kriterin yerine getirilmesiyle vize muafiyeti için de mutabakat sağlandı. Ancak iktidar, 15 Temmuz 2016 darbe teşebbüsü ve diğer baskıcı gelişmeler sonrası kriterlerin bir bölümünü terör ve güvenlik gerekçesiyle yerine getirmede. Vize muafiyeti rafa kalktı. Gümrük Birliği revizyonu müzakereleri donduruldu.

AB, 2016'daki Mülteci ve Geri Kabul anlaşması kapsamında Türkiye'ye Suriyeli sığınmacılar için 3 milyar euro yardım taahhüt etti. Sonraki revizyonlarla tutar 6 milyar euroya çıktı. Geçen ay 780 milyon euroluk bir yardım

dilimi daha serbest bırakıldı. AB Komisyonu, 2016'dan bu yana sığınmacı ve kaçak göçmenler için Türkiye'ye sağlanan mali yardımın 10 milyar euroya ulaştığını açıkladı. Türkiye, Cumhurbaşkanının 2019'da açıkladığı rakamla o güne kadar 40 milyar dolar harcadığı sığınmacı-kaçak göçmen ve mültecilere, aradan geçen 4 yılda muhtemelen bugüne kadar 100 milyar doları aşan bir tutarı harcadı. AB, 4-5 milyar euro ilave destekle anlaşmayı yenilemek isteyebilir.

Cumhurbaşkanı New York'ta sığınmacıları göndermeyeceklerini söylerken aslında AB'ye pazarlık kapısı açtı. Yeni anlaşma için AB'ye 'Parayı verin, anlaşalım. Milyonlarca sığınmacıya bakmaya devam edelim' mesajı verdi. Yunanistan ve İtalya medyası, New York'taki Erdoğan-Miçotakis ve Erdoğan-Meloni görüşmelerinde bu konuda olumlu yaklaşım sağlandığını belirtiyor.

Yunanistan hükümetine atfen verilen haberlerde Yunan hükümeti Türk vatandaşlarına Schengen vizesi kolaylığı karşılığında Türkiye'den 3 taahhüt istiyor. Buna göre Türkiye, sınır güvenliğini sıkılaştırmayı, insan kaçakçılığı şebekeleriyle ortak mücadeleyi, Türkiye'den Yunanistan'a geçen sığınmacıları ve kaçak göçmenleri geri almayı kabul edecek.

Türkiye neyin karşılığında AB'nin, Yunanistan'ın mülteci kampı olmayı kabul edecek. Ülkenin ve tüm yurttaşların geleceğini, güvenliğini ilgilendiren **bu pazarlıklar; TBMM'den habersiz, kamuoyundan ve halktan saklanarak, yürütülemez!**